

Strigoii costă 9 parale.

Typographia St. Rassidescu.

SORA AGAPIA

SAU

CALLUGARIEA SI CASATORIEA

DE

C. D. ARICESCU.

Pretulū 2 lei noi.

DONAȚIUNEA
DE DINU D. I. ANJ

BUCUREȘCI 1871.

TIPOGRAFIA JON WEISS, STRADA CLEMEŢEI No. 15.

In. A. 32.551

SORA AGAPIA

SAU

CALLUGARIEA SI CASATORIEA

DE

138721

C. D. ARICESCU.

DONAȚIUNEA
DR. DINU BRĂȘANU

BUCUREȘCI 1871.

TIPOGRAFIA JON WEISS, STRADA CLEMENTEI NO. 15.

D. Dumitru Pratiaru, a Lemnii
 de distanță considerabilă
 C. A. M.

Este ua regulă a Naturei că, cu cât cineva împușină numărul căsătoriilor care se putea face, cu atât conrumpe pe acelea cari sunt făcute.

(Montesquieu. *Esprit des lois*, livre XXIII.)

Unulă din celle mai puternice mijlôce d'a ne rechiema la religie, este însurarea callugărilor.

(Aimé-Martin. *Education des mères de famille*, livre IV.)

PREFACIA.

În *Trompeta* dela 14° Febr. s'a publicatã uã epistolã a unui necunoscutũ, care a offeritũ suscrisului 70 galbeni pentru tipãrirea acesteï opere.

Reproducẽnd ș'aci acea epistolã, mẽ simțũ datorũ a'ĩ repeta mulțumirea mea pentru acẽstã faptã demnã d'ũã inimã nobilã, scopulũ fiind a încuragea p'acei cari își propunũ a moralisa societatea, combãtẽnd celibatulũ în cãllugãrie, ca contrariũ și Naturei și Evangeliului, și tot-d'ũãdatã a înavuți litteratura romãnã c'ũã operã de felulũ acesta.

Nu știũ daca autorulũ ș'ĩ a ajuns scopulũ propusũ; lectorulũ singurũ pãte aprecia acẽsta; mẽ credũ însã datorũ a assigura pe publicũ cã acẽstã narrațiune nu este fructulũ fantasiei, ci nișce întãmplãri din cari mãi tãte sunt adevãrate, fiind petrecute sub ochiĩ mãi multor contimpuranĩ.

Regretũ cã mijlãcele nu'mĩ aũ permisũ a desvolta mãi pe larg unele puncturĩ, de și din suma de 70 galbeni am renunțatũ la beneficiulũ meũ pentru ca se daũ tãtã desvoltarea de care e primitorũ unũ asemenea subiectũ avutũ.

Daca unele scene, petrecute în schiturĩ și monãstirĩ, se vor pãrea scandalãse, scandalulũ din ne-

nenorocire nu l'am inventatã eu; hirurgul, chematã a face uã operaþiune, este silitã a tãia adesea în carne viã pentru ca sã scape membrulã cangrenatã, prin urmare corpulã întregã, d'unã pericolã eminentã.

Terminãmã cu epistola persõnei necunoscute, care a înlesnit tipãrirea acesteã opere.

Domnule Aricescu,

Vãdãnd în *Trompeta* No. 889 unã apelã allã D-le cãtre cei cu mijlõce pecuniare, care arã voi a se însãrcina cu tipãrirea unora din operele D-tale din lista publicatã în acelaã Nr., te rogã a priimi cu adducãtorulã 70 galbeni, cu care banã vei bine-voi a tipãri opera intitulatã «Sora Agapia», oprind D-ta dreptulã D-le de autorã, cãtã vei crede de cu-viinãã; iar cu profitulã din vãnãdarea aceleiã opere, care de dreptã mi se cuvine, dupã declaraþia D-le, dorescã a se tipãri mai târziu *Misterele cãsãtoriã* partea III, care urmãdã a fi cããnicia eroilor din po-ema D-le eroticã, publicatã la 1847, ¹⁾ ãi care 'mã-a plã-cutã cu deosebire, fiind unã ommagiã addusã femeilor virtuõse.

Acãsta, D-le Aricescu, ca încurageare pentru litteratura romãnã; cãci din nenorocire politica a absorbitã cu totulã litteratura, ast-fel cã dela 1848 în-coa puãine produãþiuni litterare am vãdãt publicate. Daca pãstreãdã anonimulã este cã unã simþimãntã de modestie, ãi potã ðice de delicateã, mã opresce a 'mã da numele pe faãã; ãi 'mã place a crede cã vei ðine comptã d'aceãtã misterã.

¹⁾ Florica.

Respunde'mi, te rogü, cu adducëtorulü de priimirea banilor.

Priimeşte, te rogü, uă salutare respectuósă din partea unuï admiratorü sincerü allü D-le.

M

⁹/₂₁. Februarü 1871.

Eată şi responsulü datü misteriosuluï personagiü p'üă foiçă din portofolliü :

Domnule saü Dönnă,

Am priimitü 70 galbenï, destinaï pentru tipărireä opereï melle *Sora Agapia*, şi më voiü sili a respunde încrederiï ce aï pusü în mine.

Vë salutü respectuos, şi vë mulţumescü în numele acellor finçe infortunate a cărorä causă o apărü în citata operă.

C. D. Aricescu.

CAPITOLU I.

SIMPTOMELE FURTUNEI.

Pe la începutul lui Iunie, anul salvării 1848, se afla superioră (stariță) la mănăstirea X. . . . maica Minodora; aristocrată prin sânge și prin educațiune, cuvioasa Minodora era tipul fariseismului călugăresc. Esteriorul său modest și limbajul său miorlăit ascundeau un suflet orgolios, creat să domine pe cei slabi și să subjuga pe cei tari; ascundea o inimă plină de pasiuni violente și ardente; ascundea în sine un răzvrăt nesecat de aplicări bestiale.

Maica Minodora, ca de 40 de ani, era în mănăstirea X. . . . un suveran despot, având gendarmeria sa, consiliul de ministrii, poliția secretă, curtisanii săi, confidenta sa, bufonul său, confessorul său, și o orchestră completă de dilettante; apoi venea o turmă de sclavi, condusă cu o vargă de fier poleită cu aur; în fine, avea și bastilia sa: fiind că un despot fără închisori este pisica fără gheare, este lupul fără dinți.

Agenții săi executorii se compunea din două cuvioase, de rasă maghiară, cu o forță erculenă, anume maica Melania și maica Maximina, cu ajutorul cărora superioră pedepsia pe culpabili; consiliul de ministrii se compunea de trei cuvioase, ca dela 40 - 55 de ani, și anume maica Elisavetta, economă, maica Pelagia, proim-stariță, și maica Maximina, vară cu superioră, câte trele devotate superioarei; cel puțin două din ele erau devotate în aparență, maica Elisavetta și maica Pelagia, aspirând amândouă la tronul Despotului, pe care îl săpau pe sub ascuns; poliția secretă era compusă de două surori, anume sora Epraxia și sora Domnica, cari în aparență treceau de *oropsite*, spre a se putea insinua mai bine în secretele maicelor și surorilor bănuite ca rebelle, ca intri-

gante, ca libertine; curtisanii erau două călugărițe, ipocrite ca superioara, Eudohia și Salomia; confidenta sa intimă superioarei era uă cuvioasă anume Marta; buffonul său era uă soră anume Epifania, dotată cu mult spirit umoristic; confessorul său era un călugăr delă uă mănăstire vecină de cuvioși, anume Mitrofanu, bărbat verde, de și de 50 de ani, mai viguros însă decât un june de douăzeci de ani; acestu fericitu Mitrofanu, amantul ascunsu allu cuviosei superioare, mânca bunul mănăstirii, nefind cu tôte acestea fidel superioarei, care însă îl adora, cu tôte infidelitățile sêlle, lăcomia în amoru fiind uă cestiune de temperamentu; mus'ca se compunea de șapte cântărețe, din cari două surori ca *tenore*, două fete ca *alto*, și trei fete ca *soprano*; aceste cântărețe o desmierdau cu cântecele lor bisericești, și câte odată și mirenești; în cazul din urmă, superioara asculta cântecile lumesci ascunsă într'ua cameră vecină; în fine bastillia sa închisorea acestu Despotu femininū era un beciu întunecos sub campanatoriū (clopotniță), alle căruia chei monstre le păstra însăși superioara; acolo închidea ea pe supușii seï rebeli, saū pe cei ce și permitteaū a imita scandalurile Despotului lor.

În momentul când începe istoria noastră, superioara se afla la masă, la lumina lămpei; era încongiurată de confessoru, de vara-sa și de confidentă, și servită de intimi și servi; ea satisfăcea de o dată sufletul prin fermecul muzicēi, inima prin vederea amantului, pînțele prin mîncări și băuturi allese. Când musica încetta, începea rolul buffonului, care, prin rissetele ce provoca, înlesnia digestiunea alimentelor grele și inflamabile.

În mijlocul expansiunii inimēi, esaltată de vinu, de muzică și de amoru, se aude clopotul portăressei care anunță venirea unui oaspete.

„Maică Melanio, dute de veđi cine întrerumpe liniștea sântului locașu la acēstă oră înaintată a nopții? ordonă superioara unia din gendarmii seï.

Maica Melania eși; peste două minute intră repede, anunțând venirea prea Sînțitului archiereu Meletie, patronul ex-officio allu mănăstirii X....

Toți în Mănăstire fură în picioare. Superiora, însoțită de confessorii și de cortegiul său, coborî scara întru întâmpinarea Păstorului, în sgomotul campanelor ce urlau (clopotele) ș'allu muziceii care întona imnul în usă la asemenea împrejurări; iar la lumina felinarelor, p'entre două șiruri de cuviose, de surori și de fete, dela etatea de 7 ani pînă la șapte-deci, fericitul păstor înainta, mărețu ca un sultan în haremul său; se înghesuia totă suflarea monahică a săruta prea sînțita dréptă a prea sînțitului arhieréu, care făcea să ploă benedicțiunea sa arhierescă peste cei junți ca și peste cei bătrîni, peste cei frumoși ca și peste cei urîți, peste cei frageți ca și peste cei ofiliți, după cum Creatorul revarsă pléa, căldura și lumina peste tóte ființele, fără deosebire de sexu și de religie. Ochiul păstorului însă se opriă de preferință asupra celor inocenți, urmînd și într'acésta esemplul Salvatorului Hristos, care încuragea pe copii Israelitilor a veni împrejurul său ca să'î binecuvîntese; deosebirea între Vlădica Hristos și Vlădica Meletie era că acella promittea copiilor din Iudea imperiul dreptății ș'allu frăției, pe când acesta promittea copillelor din mănăstirea X... imperiul favórelor arhieresci, la care inima vanitósă a unei femei nu póte fi indiferentă.

În acestu *saltanat turcesc*, ca să mă esprim în limba pittorescă a Orientalilor, prea sînțitul nostru arhieréu intră în salla de primire, pe care cređu de prisos a o mai descrie, avînd a descrie fisicul și moralul păstorului.

Arhieréul Meletie era în felul său ceea ce era în felul ei superiora Minodora: un Despot sacerdotălu în totă puterea cuvîntului; era corpulent și viguros, era sfemeat și luxurios; fața luă uă rodie, ochii galeși și plini de voluptate, vorba dulce, și fórt affabil și amabil cu toți, mai alles cu tóte; surisul era etern pe buzele sélle de coralli, iar din gura sa cădea numai consiliuri părintesci, din care causă avea uă numărósă clientellă, fiind confessorul par excellence allu damelor aristocrate. În fața lumii era modelul tuturor virtuților evangelice; pe subt ascuns însă era idolatru, căci presinta des offrande zeilor celor mai influinți din mitologie:

ast-fel, ellü adora și pe Bacus, deulü vinuluï, și pe Jupiter, deulü forței ș'allü violincei, și pe Ceres, deea grîuluï, și pe Venera, (și mai alles pe dënса) deita frumuseței, a voluptății ș'a cochetăriei; și ca semnü de adorație allü Venerei, miculü angelü, încrustatü pe mânerulü de aurü allü toiaguluï seü păstorescü, avea forma luï Cupidonü, fiulü favoritü allü Afro-ditei, și fructulü amoruluï incestiosü allü Venerei cu Apollon, deulü poesiei și allü armoniei, Venera fiind, cum se știe, soția legitimă, (din ordinulü luï Joie) allü monstraosuluï Vulcanü, deulü ce făura lanțurii de sclavie pentru bieții muritorii idolatrii.

Mujatü în mătăsării grele, și înfășuratü în blane rare, învirtea niște mătănii lungi de chihlibarü, cu bobulü cât oulü de porumbișă; barba'i cărunță, involtă și făcuta rôtă pe unü peptü pe care se vedea uă cruce de diamante, 'i da unü aeru de Pașă; resturnatü într'unü fotolliü de catifea rosă, și încongiuratü de cortegiulü seü propriü, și de cortegiulü superioarei, fericitulü nostru păstorü semăna în adevăr unü Sultanü în haremulü seü.

La unü semnü allü superioarei, tôte cuviósele, surorile și fetele făcură mătanie ca unü Sântü, și'i sărutară prea sințita dréptă, cerënd binecuvântarea arhierescă, pe care cvlaviosulü Vlădică o dette din tótă inima, respundên l celloi innocente cu unü surrîsü părintescü, și celloi frumóse cu uă strângere de mână affectuóasă . . .

În timpulü acesta, uă masă arhierescă era improvisată; prea sințitulü păstorü trecu în salla de mîncare, însoțitü de adjutanții seü arhieresci, și de prea cuviósa Minodora, care era însoțită și Cuvioșia Sa de damele sélle de onnóre, fericite a putea servi pe prea sințitulü, spre a putea căpăta benedicțiunea care duce drept în Raiulü fericților . . .

Fiind di de postü, se înțelege că pe masă nu putea figura decât pesce strein, pesce próspët, iere moi, caracatișă etc. înecate în olliü și lămâi; bucate cari, dimpreună cu vinurii vechii de Odobesci și Drăgășani, vechii dela 5 pînă la 15 ani, întăresc *sistemul nervos*, făcënd pe omü a lupta cu nevoile, cu grijile și cu ispitele, ș'ale învinge pe deplin.

După masă, Vlădica trecu iar în sala de primire, luând cafeoa din preună cu abatessa.

— Ce vă aduce, prea sințite stăpêne, pe la noi, la asemenca oră neobicnuită? întrebă cu sfială superioară.

-- E! maică! oftă pastorul, sorbind din cafea odată și de trei ori dintr'un ciubuc lung de iasomie, cu inomea de chiblibar d'ua valoare mare. O să avem și pe la noi zavera, ca în alte părți!

— Maica Domnului!... Suntem perduți! exclamă superioară, făcând de trei ori semnul crucei. Dar cum? Ce fel? Stăpânirea ce face? M. S. Vodă nu ia măsură, cum a luat Măria Sa Vodă din Moldovă, să surghiună pe Zavrăgii?

— Vodă Bibescu nu este Vodă Sturza! Ș'apoi... Dumneșcu să mă ierte! 'mi e teamă să nu fie aci cōda Muscalului

— Maica Domnului! Este cu puțină?!!

— Totul e cu puțină la Domni și la Imperați! Dar ce e de îngrijat este că Zavrăgii au încercat să impună așă dimineță pe Măria Sa Vodă.

— Dōmnice apără și pădesce! exclamă maica Minodora, închinându-se mereu.

— A scăpat bietul Vodă ca prin urechile acului.

— Și ce e de făcut? Noi numai putem sta în țerră.

— Negreșit; și d'aceea am venit să'ți spui ca să te gătesci să pleci în Brașov, unde mă duc și eu.

— Maica Domnului! Ce mai veni pe biata țerră!!!

— Să lăsăm țerra în voea Domnului, că ce o fi scris de sus în frunte 'i e pus.

— Maică feciōră! apărăneși ne pădesce, pe noi păcătoși

— Găteștete în noptea acēstă; strânge tot ce ai; și mâine, pe drum! Toți boierii *simandicoși* au sters'o de mult la sănătōsă, sub pricinuire de holeră. Eu voi pleca de dimineță; Sinția ta vei pleca peste două ore, dicēnd că te duci peste Olt la uă rudă a Sinției tēlle; lasă în locu-ți pe cea mai credincioasă și vrednică; să ne întâlnim la Cămpina, unde te așteptu....

„Acum mă duc să mă odinescu, fiind că sunt obositu. Arată'mi camera mea de culcatu.“

Maica Minodora condusse pe Vlădica în camera de culcare, unde evlaviosul pastor, esaltat de vin și de amor, uita Zavera în brațele evlavișei superioare

Aduoași călătoriau împreună, la uă distanță ore care, spre drumul Brașovului, la adăpost de ori ce eventualitate.

CAPITOLU II.

SOARELE LIBERTAȚII ȘI SOARELE AMORULUI.

Maica Minodora, plecând, încredință toiagul păstorescî maicei Marta, confidenta sa, avînd grijă a libera della închișore duoe maici culpabile, ș'a împărți banî pe la celle colțate, recomandând locoșitórei sêlle a se purta cu blêndece și largेcșă cu tôte, spre a nu le împinge la revoltă, timpulî fiind criticî. Abia plecă, și económa mănăștirii, maica Lisaveta, incepu prin intrigî și banî a prepara têrrémulî spre a lua loculî superiorișei, la începutî lucrând pe subt ascunsî, ca Soboliî, iar după 11 Iuniî pe fașă, la lumina sórelui.

Maica Marta, superiorișă ad-interim, avea de amică intimă pe sora Agapia, care, prin caracterulî seî blêndî, moravurile sêlle oneste, manierele sêlle plăcute, știuse inspira affectie și stimă tuturor; superiora Minodora o affectiona cu deosebire: căci confidenta abatessei, soră de cruce cu sora Agapia, o descria în ochii superiorișei ca pe singura femce din monastire blêndă, supusă, onestă, departe de ori-ce intrigă, și cu totulî atașată superiorișei.

Acestei amice intime, locoșitóreia de superiorișă îi descoperise secretele abatessei, loculî unde să trăsese, și celle ce aveaî să se întâmple curênd în România.

Sora Agapia din parte'i i citi uă epistolă ce o priimise, cu uă di înainte, dela fidanșatulî ei, care 'i anunșta că peste câte-va diile revolușionea va isbucni la Islazî, și apoi în Bucureșci; și 'i promittea că, chiar în dioa învierii poporului, va veni se o smulgă din mănăștire, silind pe tata seî a consimști la mărătișulî fiicei sêlle cu dênșulî.

Sora Agapia i respunsese, prin trimisul din partea amantului, că întâlnirea lor se fie la cutare locu din dumbrava de lângă mănăstire, spre a nu fi vedutu de călugărițe, pentru cuvinte ce i le va comunica verbal la întvederea lor.

În fine, revoluțunea izbucni în Bucuresci, la 11 Iuniu; capii mișcării chieamă la libertate pe toți cei în sufferingă, și la frăție pe toți cei învrăbiți prin Regulamentul impus de Ruși; proclamațiunea, făcută în numele poporului, vestia libertate tuturor classelor societății; ea fu ca uă schinteie electrică pentru toți; prin urmare și pentru acele infortunat fince cari trăiau în lanțurile prejudiciilor monahale.

Precum la căldura bine-făcătoare a sórelui de primăvară, insectele amorțite, asficiate de gerul iernei, încep a sbirui, și passerile a ciripi pe crăcile înverđite, și tóte fincele vii, eșind din găurele lor, se desmortescú la sóre, și s'appropie pentru a procrea, urménd orbeșce legii Naturei: ast-fel mai-cele din mănăstirea X . . . , ținute pînă atunci sub jugulú despoticú allú superioarei Minodora, unele maltratate, altele torturate, scutturată în fine lanțulú sclaviei, încurageate de Económa și de óspeții ce începurá a frecuenta fără pudóre ăisa mănăstire, și din cari mulți erau în intrige amoróse cu cele june și frumóse.

Aduoađi după proclamarea Revoluțiunii în Bucuresci, curtea mănăstirii se umplu de trăsuri și de cai, aducénd óspeți de ambele secse, cei mai mulți juní, toți cu cocarde tricolore; proclamațiunea Revoluțiunii fu citită în tinda Bisericeii; strigăte de bucurie ș'aplaude de fericire făcurá se resune pądurea vecină, unde fie-care maică sau sorá rătăcia cu câte un june, ce trecea drept frate, vėrú sau amicú.

Locoțiitorea de superiorá nu cutedă a le face nici uă observațiune, teméndu-se a nu fi maltratată, din cauza simpatiei sėlle pentru abatessa, ce era nesuferită la tóte, afará de acelea pe care le avea în d'apprópe îngrijire.

A treađi, tóte călugărițele și surorile, unele esaltate de entusiasmul libertății, altele montate de intrigele Económei, altele revoltate de tirannia superioarei, se addunará în consiliú, formând Soborul, cum se dice; elle pronunțará cu mare

majoritate căderea maicei Minodorei, și înlocuirea ei cu maica Económa, ca superioră.

Uă maică, carc sufferisse mai mult de la fosta superioră, ținu un discurs de ocaziune, ce era comentariul art. 10 din Proclamațiune.

„Acest articol, disse oratorul improvisat, vorbește despre allegerea dregătorilor de către cetățeni; dreptul ce are poporul întreg a allege pe Domnul țerei, acellu dreptu urmésă a'lu avea fie care judecū, fie care plassă, fie care comună, prin urmare fie care chinovię, de a'și allege pe cârmuitoři lor; fiind că fără cârmă, vasul se înecă.

— Așa este! strigară în chorū tóte maicele și surorile.

— Dreptul de allegere a trecut dela preoți la mirenī; fiind că, după pilda Sinților Apostolī, toți dregători Bisericeī, dela Diaconū pînă la Vlădica, erau alleși de Soborū . . .

— Așa este! repetă auditoriul electrisatū:

— După esemplu allegerii allegătorilor Bisericeī, începură a se allege și dregători mirenī, dela Vodă pînă la Pircălabū; ei erau alleși numai pe câte unū anū; daca se purtau bine, erau alleși din nouă.

— Prea bine vorbește maica Sofronia! respunse uă voce din adunare. Trăescă libertatea!

— Așa dar, și noi, maicele și surorile acesteī chinoviī, nemaī fiind mulțumite cu păstoria maicei Minodora, care ne-a păstorit cu toiagū de ferū . . .

— Așa este! Așa este! Jos Minodora! strigară mai multe voce.

— Eu sunt de părere a allege pe maica Elisaveta, económa nóstră.“

Unele approbară, altele protestară; erau două partide, una care voia de superioră pe económa, altele pe fosta superioră, pe care o depărtasse arhierul Meletic cu forța, fără motivū seriosū, pentru ca să o înlocuescă cu maica Minodora, favorita arhierului.

Oratorul propusse a se forma două grupe; și numărându-se persoanele din fiecare grupă, económa avu mare majoritate.

Atunci maica Elisaveta fu ridicată pe brațele allegătorilor; și în strigări de vrednică este! intrară toate în Biserica, unde se făcu ceremonia în usă la asemenea împrejurări.

Nuoa Superioră, luând cârma, numi altă consiliu, alți dregători, alți confidenți; și fiind că țerra se afla în libertate completă, lăsă și ea libertate deplină tuturor supușilor seî, rămânând în vigore numai regulile privitoare la rugăciuni și la alte deprinderi chinoviale, ce nu jicneau libertatea individuală; astfel trei luni întregi fericitele maici și surori din monăstirea X putură dice că au trăit în Republică: căci cuviósele puteau face totu ce le plăcea, fără a se scandalisa nici bătrânele, nici superioră, nici societatea, coprinsă de frigurile libertății absolute, ce o făcea indulgentă și indiferentă.

Sora Agapia nu participasse la allegerea superiorăi celei noă, prefăcându-se că este amnatată, atât pentru amicitia către confidenta fostei abatesso, cum și pentru antipatia ce avea către nuoa superioră; cu toate acestea, fiind-că toate o iubiau, nimeni nu o bănuia; și conservă afecția și încrederea tuturorora.

La 14 Iuniu, Sora Agapia priimi visita amantului seî; ei se întâlniră în partea cea mai desă a dumbrăvei.

— Ei bine! Angelica mea! Ce gând ai? Si pentru ce anchó acestu misteru?

— Ascultă, Iancule. 'Mi ai scrisu că, profitând de e-saltația spiritelor în această epocă de friguri revoluționare, vei forța pe tată-meu a consimți la însoțirea noastră. Ei bine! Acesta n'o priimescú. Ori cât de nedrept a fost tată-meu refusându'mi mâna ta, cu nu potú uita că e părintele meu, că i datoresú prin urmare respectulú convenitú unui părinte. Destul de mahnitú este ellú stând eu departe de densuslú, ș'amenințendu'lú că mă căllugărescú; pină în fine nu imi va refusa mâna sa. Prin consăngenii și amicii, cu lucrú pentru al'ú determina să și dea consimțiméntul. Dacă într'adevăr mă iubesci, trebuie se nu mă mahnesci; să asceptăm ca timpulú, despărțirea mea de tata și amicii nostrii să facă ceea ce dorim. Mă cunosci cât sunt de hotărítă; a lucra contra do-

rinței melle este a dovedi că m'am înșelat în allegerea ce am făcut.

— Prea bine! Voiu mai aștepta, dacă o voesci; cu toate că am putea trăi numai cu mijlocele melle proprii.

— Cu nici unu preț, fără binecuvântarea părintelui meu.

— Și chiar dacă această binecuvântare s'ar prelungi de ce anî d'aci înainte?

— Chiar atunci.

— Dar ce fel de amoru este amorul D-le? întrebă el cu supărare.

— Amorul angelilor, nu allu bestiilor, i respunse amanta p'acellașu touă.

— Dar omul nu este angelu; este unu amesticu din spiritu și materie.

— Spiritul trebuie să domine materia.

— Este ușor în teorie, dar foarte anevoe în aplicare.

— Cine vrea pôte.

— Bărbatul differă de femea.

— Ai dreptate! Căci femeea iubesce cu inima, și bărbatul iubesce cu capul său cu simțurile . . .

— Ce vrei să ȳici?

— Voiu să ȳicu că femeea e superioră bărbatului în amoru, fiind capabilă de sacrificiū pe care rarī bărbatī le pot face; și eu credeamū că esci din numērulū acellor bărbatī rarī, ce facū escepțiune la regula generală.

Amantulū începu a se primbla pe gânduri, supēratū.

„Cāt esci de nedreptū! Ce puțin prețuesci tu pe Angelica ta! continuă ea, c'ua voce dulce, spre a slabi effectulū imputărilor ce'i făcuse. La sacrificiulū meu d'a mă despărți de părintele meu, și d'a mă închide într'ua mănăstire, ce e unū furticarū de intrige de tot felulū, și acesta numai ca sē potū ajunge mai iute ținta doritā, tu respunđi ast-fel la amorulū meu? Cāt ași fi de nefericitā când ar fi să pierđu ș'acastă ultimā illusiune!

Amantulū, mișcatū d'aceste cuvinte, căđu la genuchiī femeii ce adora, și sărutāndu'i mâinele 'i ceru iertare, cu lacrimile în ochi.

— Te iertă, fiind că te iubescă.

Si ca dovadă, ea depuse uă sărutare pe fruntea amantului.

— Cel puçin dă'mă voie Angelica mea, a te vedea mai des.

— De două oră pe săptămăună, în acestă locă și la această oră.

— Și pentru ce nu în mănăstire?

— Fiind că nu voescă să fi cunoscută de nimenă din mănăstire.

— Și pentru ce?

— Eată pentru ce. Pentru că Revoluțiunea nu va putea dura în urma căderii Revoluțiunii din França; Ruși vor intra în țeră; toți cel ca tine vor fi persecutați, închiși, póte esilați. Dacă pînă atunci tată-meu nu se va îmblinzi, ai putea afla ună asilă în mănăstire, strevestită; nu trebuie dar a fi cunoscută de nimenă aici....

— Escă sublimă, Angelica mea! Și suntă măndru de a morulă teă!

— Să ne despărțim, Iancule!

— Adio, angelulă meă!

— Nu uita a'mă trimite diarele celle mai interesante, spre a mă distra și eă în monotonia singurătății.

— Ți le voiă adduce însumă, angelulă meă.

Se despărțiră, plângend amenduoă ca două copii.

Inturnându se melancolică la mănăstire, Sora Agapia dicea oftând:

„Ce fericiți sunt bărbații! Câte distracțiuni au ei în societate, care 'i facă a uita, cel puçin diăo, și mai alles în asemenea timpă, obiectulă amorului lor; dar noi, femeile, suntem florile legate de pământ prin rădăcinele lor! Bărbații sunt fluturi!“

Și cugetând ast-fel, se retăci în dăbravă, începu a culge floră pentru dilectul seă, și a forma buchette pentru ellă; apoi se aședă sub ună arbore, și improvisă uă poesie dictată d'amorul lui Ionellă.

Agapia avea spiritulă cultivată; avea încă talentulă muzicelă și allă poesielă; și aceste belle arte o despăgubiau de mo-

notonia viecei chinoviale și de dorul lui Ionellu, cum numia ea pe amantul ei, în momentele de melancolie.

Unu flutture aședatū p'ua flóre îi inspiră următorea poesie.

Flutturile și fiórea.

Flutturile.

Impinsu de vânturi grele
Spre voi, o floricele,
Repaosu n'afu eu;
Te rog, flóre, me lasa
Pe busa'ți voluptosa
Sa gustu amorul teu.

Flórea.

De și a ta solie
E nestatornicie,
Imi placē-allu teu amoru.
Pe senulu meu de miere
Sa gusti dulcea placere,
Te lasa tu din sboru.

Apoi oftă, și gisse lăcrămand:

„Când ar ști ellu câtu illu iubescu! Și cât sufferu eu când illu vedu pe ellu sufferindu! Nu! Barbații nu sunt capabili d'asemenea sacrificii, cari sémăna cu flaccera ce consumă olliulu! Dar fericirea e fiea durerii!

CAPITOLU III.

PEDÉPSA CRIMEI.

Sora Agapia se înturna în chillia sa după appusul sorerului; ea retăcisse multe ore prin dumbravă și pe câmpu, singură cu dorul seiu, făcend poesii și visuri de fericire.

Abia sosisse în chillie, unde repasa de ostenela și de emotiuni, când ua sora intră repede.

— Soro Agapie! ȃice sora Evloghia, g\u0103f\u0103ind, te caut\u0103 prin tot\u0103 locul\u0103 . . .

— Ce este? \u00e2tr\u0119b\u0103 sora Agapia cu mirare.

— M\u0113re sora Evghenia, respunse aceea pl\u0103ng\u0103nd.

— Ce-a p\u0103tit\u0103?

— Ve\u0137 afla acolo . . . gr\u0103besce . . . 'm\u0137 e t\u0113m\u0103 c\u0103 n'o s'o apuc\u0103m cu viac\u0103.

\u021a\u0137i pl\u0113c\u0103 \u00e2nainte; sora Agapia o urm\u0113s\u0103 \u00e2n fug\u0103.

Sosind \u00e2n chillia sore\u0137 Evghenie\u0137, g\u0103si p'ac\u0113sta \u00e2n agonia mor\u0137ii, culcat\u0103 \u00e2n a\u021bternut\u0103.

— Mor\u0103, sora mea! ȃise pl\u0103ng\u0113nd infortunata; \u021a\u0137i s\u0103rut\u0103nd\u0103 m\u0103na amice\u0137 s\u0113lle, o str\u0113nse astfel \u00e2nc\u0103t Agapia sc\u0113sese un\u0103 \u021bipet\u0103 de durere.

— Of! iart\u0103 m\u0113! sunt \u00e2n durerile na\u021bterii . . . Mor\u0103, Agapio! Scap\u0103 m\u0113! . . . Fie\u0137i mil\u0103 de mine! . . .

Nefericita \u021bipa \u00e2nfundat\u0103.

— Dumneȃeule! ȃise sora Agapia, cu l\u0103cr\u0113mile \u00e2n ochi . . . \u021a\u0137i nu m\u0113 pricep\u0103 . . . la asemenea lucruri . . . S\u0103 trimitem la maica Pahomia, care e femea sufflet\u0113sc\u0103; ea trebuie s\u0103 se pricep\u0103 la mo\u021bit\u0103.

— Nu! Nimeni! Voi\u0103 s\u0113 mor\u0103 \u00e2n m\u0103inele t\u0113lle, Agapio. Ceai\u0103 de mu\u021becell\u0103 cald\u0103, unt\u0103 de lemn \u021a\u0137i foc\u0103 \u00e2n sob\u0103.

Sora Evloghia, *po\u021bujnica* sufferinde\u0137, preg\u0103ti cele trebuincioase pentru mo\u021bit\u0103.

— Dumneȃeule! ȃicea sora Agapia u\u0137mit\u0103, \u00e2nvirtin-duse \u00e2n chillie f\u0103r\u0103 rost\u0103.

— Nu pierde cump\u0113tul\u0103, Agapio . . . Of, ce dureri! . . . Ah! Miserabilul\u0103! . . . \u00c2nchide u\u021b\u0103 . . . Stinge lum\u00e2narea . . . Of! . . . Mor\u0103! . . . Aprinde candel\u0103 . . . Vino \u00e2nco\u0103 . . .

Biata femea se svircolea \u00e2n spasur\u0137, sc\u0103r\u021bnia din din\u0137i, b\u0103ga plapuma \u00e2n gur\u0103 a nu se au\u0137i \u021bipetele \u00e2n\u00e2bu\u021bite; ge-mea \u00e2ncat\u0103, ca boul\u0103 sub cu\u0137itul\u0103 m\u0103cellarului; u\u0103 \u00e2nim\u0103 de piatr\u0103 s'ar fi mu\u00e2tiat\u0103 ca c\u0113r\u0103 la vederea unor asemenea tortur\u0137.

Servit\u0113rea adduse unt\u0103 de lemn \u00e2ntr'u\u0103 strachin\u0103.

— Ce s\u0103 fac\u0103? \u00e2tr\u0119b\u0103 sora Agapia c'u\u0103 sublim\u0103 naivitate.

— Unge mâna dréptă în unt de lemnú, și ajută să iasă puiulú de Năpârcă... Of!... Dacă n'oiú muri....

Timiditatea Agapieí, pudórea ei de vestală, sufferința pătímașei, acellú spectacolú straniú și nuou pentru dânsa, o făcea atât de stingace, încât stângăcia ei cauza dureri infortunatei; Evghenia o învăță să procedă cu atentiune, dar cu siguranță, în acéstă delicată și tot d'odată periculósă operațiune.

Servitórea addusse céiul de mușecellú, din care pătímașa sorbi de câte va ori.

Peste trei ore de opintiri terribile, se auđi unú țipétu: mama era scăpată.

Copillulú fu înfășuratú într'unú cérșefú, și băgatú într'ua scurteică îmblănită, iar improvisata móșă i tăiá buriculú.

.
.
.
.

— Of! disse láuza încet... Am scăpat!.. Iți mulțumescú, sora mea!

Totulú era scăpatú, copillú și mamă; dar copillulú nu putea sta în chillie. După mieđulú noptii, láuza sili pe Agapia să plece, pretestând că este ușurată pe deplin.

După plecarea Agapieí, mama ceru să vadă copillulú; la vederea lui, ea scósse unú țipătú.

Sora Evloghia alergă speriată.

— Nu e nimic, disse ea. Lasă copillulú aci; addu vinú cu zaharú; și veđi de tréba ta.

Sora Evloghia trecu în cămăruța ce servia de bucătărie. Mama remasse singură cu copillulú, care dormia. Era băiatú

„Leitú ta!ă seú! disse ea, oftând. Monstrii nu trebuie să trăescă... Negreșit, de va trăi, va face nenorocite atâtea ființe slabe, cum a făcut și tată seú: ce se nasce din pisică șóreci mănâncă...“

Și băgă mâna sub căpătăiú, de unde scósse uă scrisóre pe care începu s'o citescă. D'odată încruntescă sprincenele, scârșnesce din dinți, lassă scrisórea, și ăice:

„Ca să pot să sugruma pe Monstru cellă mare, trebuie să sugrumă mai întâiu pe cellă mică.“

Asemenea unei pantere care sfâșie prada sa, ea înăbuși copillul sub uă perină de puf. . . . Ș'auzi ună gemmētū surdū și inecatū; apoi nu se mai auzi nimic. . . . Copillul era mortū!

Mama scōsse unū țipētū de spaimă și de remorsū.

Sora Evloghia alergă iute la acestū țipētū. . . . Lăuza înnebunisse. . . .

Sora Evlogia alergă spăimēntată la sora Agapia, care adormisse îmbrăcată. Bātu în ușă, întâiu încet, apoi tare.

— Cine este? întrebă sora Agapia.

— Eū, sora Evloghia.

Ușa se deschisse.

— Ce este?

— Te rogū, vino iute. . . .

— Ce e?

— Copillul a murit, și sora Evghenia rīde mereū. . . .

— Biata femeie! disse Agapia. Ce nenorocire!

Plecară iute amēnduoē. Cum intră în chillia lăudei, sora Agapia se convinse pe deplin că era esaltată amica ei. Ea rīdea, și vorbea de nuntă, de lăutari, de flori, de Nae, de tōte, fără șirū; apoi rīdea, rīdea mereū.

Sora Agapia plēngea. Sora Evlogia plēngea.

Peste o jumētate de oră, sora Evlogia disse:

— Ce facem cu copillul?

— Nu știū! disse sora Agapia oftând.

— Nu'l putem ține aci. . . .

Apoi, gēndinduse puçin, sora Evloghia adăogă:

„Ședī Dumnēta aci; eū mă întorcū îndată.

Luă copillul, și'l ascunse sub rasă.

— Unde'l duci? întrebă Agapia curiosă.

— Veī afla pe urmă.

Si eși repede pe ușă cu copillul sub subțioră.
În lipsa Evloghiei, sora Agapia se încercă a liniști pe

infortunată. Îndeșert! Îndreptându'î căpătâiul, ea dette peste nisce scrisorî; le luă, le citi, și înțelese atunci tot secretul.

Eată acelle scrisorî.

1848, Maiu 30.

Nae,

Știu totu; am aflat de unde vine răcéla ta, indiferința ta, cruđimea ta. Tu iubeșci pe alta, iubeșci pe Elisa A Ce am greșit de mai disprețuit astfel? N'am făcut oare pentru tine cellu mai mare sacrificiu ce uă femee póte face? Nu'ți am păstratú credință și respectú? Nu m'am retrasú în acéstă mănăstire, după doringa ta, încredințându-mé că d'aci mai ușor putem a ne căsători? Refusatuți-am eú oare ceva din capriciele télle? Pentru ce dar m'ai trădat? Pentru ce m'ai disprețuit? Și în ce e mai superioră decât mine femcea pe care m'ai schimbatú? Oare sațiulú să fie causa acestu schimbú de gustú? Ai promisú, ai jurat că o să mé scapi de tirannia unei mame vitrege, că o să mé faci consórta ta, îndată ce vei lua postulú la care aspiri. Postulú l'ai luatú, eú te am ascultat, nu'ți am refusatú nimic; resplata unor asifel de sacrificii, care este? A mé desonora, a mé schimba pe alta, cu mult mai inferioră; în fine, a mé părăsi, însărcinată! Peste uă lună voiú fi mamă. Ce deviú eú în monăstire cu copillulú? Vino cel puțin să ne înțellegem în privința loculu unde trebuie să mé ușuređú, și în privința copillulu unde trebuie să'lú dăm; fiind că nu voiú să aibă sórta care auđú că au mai toți copii surorilor și maicelor, pe cari nenorociri póte c'alle melle le-aú silit a să îngropa de vii în aceste morminte cari se numescú chinovii. Află, Nae, că, de nu'î veni, saú de nu vei respunde cel puțin cum trebuie să respundă unú părinte conștiințiosú, să știi că saú eú mé ommorú, saú ommorú fructulú unu monstru, ca să numaí facă și ellú în lume nenorociti ca mine. Nae, fie-ți milă de mine! Nae, fie-ți cel puțin milă de copillulú teu!

Eugenia P

Domnişoră,

Ai greşit adresa scrisorei, pe care-ţi o înapoeđu. Nu te cunoscū. Am auđit cā eşci esaltată; epistola D-tale o dovedesce îndestul.

Nae M

Abia terminasse Agapia citirea acestor două epistole, şi Evlohia intră în chillie.

-- Copillulū? întrebă Agapia curiosă.

— Acolo unde dormū toţi copii

— Unde?

— În helestculū monăstirii.

Agapia scōsse unū ţipētū.

CAPITOLŪ IV.

VICTIMA RESBUNATA.

La 16 Iuniū, Agapia se întâlne cu fidanţatul ei la locul convenitū. Ea i narră cele întâmplate în chillia sorei Evghenia; Ionellū fu atât de indignatū de conduita miserabilului amantū allū infortunatei, încât hotări s'o resbune, cu ori-ce mijlocū. Agapia illū încuragiă la acéstă faptă cavalerescă; illū rugă însă a nu se batte cu dēnsulū în duellū, fiind cā nu merita aşi vărsa sângele pentru asemenea scelleratū.

— Mórtea nu e destul pentru asemenea miserabilū; trebuie uă resbunare care se serve de exemplu cellor ca dēnsulū; sunt de părere a publica epistola infortunatei şi respunsulū scelleratului, spre a'llū stigmatisa în publicū.

— Dar asemenea oameni, cari n'aū conştiinţă, potū ei avea amorū propriū? Nu, Angelico; uă altă resbunare meditesū, demnă d'asemenea miserabilū.

— Care?

— Mē voiū esplica când va fi a esecuta planulū meū; te rogū, nu insista mai mult; iţi voiū comunica rezultatulū peste puţin. Dă'mi acelle scrisori; şi le voiū întorce după punerea

în lucrare a planului ce meditesă; infortunata Evghenie va fi resbunată.

— Păcată ca nu e cu mintea întrégă, ca să se bucure și să'ți mulțumescă.

— Nicî nu s'ar bucura, nicî nu 'mî ar mulțumi, Angelico; din contra, m'ar blestema.

— Dar te înșellî, Ionellî! Cum cređi tu c'ar mai putea compătimi ea de nenorocirea unui monstru?

— Te prefacî a nu cunósce inima femeii! Daca ea nu ș'a resbunată când a priimit acestă respunsă disprețuitoră, cređi tu că s'ar bucura când ar fi vęđut p'amantulă ei în starea în care 'lă voiă aduce eă?

— Dar atunci ea nu ommora copillulă, care rechiema trăsurrele tatălui seă.

— Dovadă că l'a iubită, după părerea mea, pe monstrulă acella, este că a înebunit îndată ce a vęđut că a pierdut singura consolațiune a nenorocirii s'elle, acellă copillă allă căruia amoră putea înlocui amorulă părintelui seă. Ia spune'mî, angelulă meă, tu, care mă iubești atăt de mult, daca din fatalitate te-ași trăda, ai fi tu în stare să mă ommori?

— Te-ași disprețui.

— Iețellegă acésta; dar nu mai ommori; și când rivala ta ar ridica pumnalulă asupra mea, ai sta-tu indiferinte?

— Nu știă, respunse Angelica, surîdënd.

— Eî bine! nu! Poetulă, care a scrisă următóarele versurî, cunoștea bine inima femeii, care ăice, prin gura poetulă:

Avere, rangă, chiar cerulă, a mea ș'a lumii stimă,

Jertfitu-le-am pe tóte; și de mai e vr'ua crimă,

Ași face-o pentru tine, ș'acum, uitată chiar!"

Angelica suspină, ș'ua lacrimă streluci în ochii ei albastrii.

„Infortunata Evghenie era într'ună parocsismă allă nerverelor, într'ună momentă de supremă durere, când a comisă crima; odată comisă, mintea ei a sărit din scaunulă seă, cum sare dopulă împinsă de gazulă șampaniei, cum sbóră glonțulă împinsă de gazulă silitrei combinată cu pu-

ciósa. Și ca să te încredințezi, voiți face mai întâi uă încercare.

— Ce încercare ?

— Indată ce înfortunata va fi în stare să umble, înștiințăm-mă; te vei afla cu dânsa și cu confidenta ei în pădurea vecină, la dioa hotărîtă.

— Ce vrei să faci ?

— Uă încercare: voiți să veđă daca amorul i pôte reda rațiunea.

— Cređi tu acésta ?

— Să încercăm. Pînă atunci, îngrijește de dânsa . . . din parte-mă, voiți aduce aci pe scelleratulú, spre a face cu ellú încercarea.

— Sunt curiósă a vedea acestú fenomenú; pînă atunci, trimite și tu unú medicú de încredere; înfortunata, în starea în care se află, are mare nevoie de ajutorulú medicalú.

Amanții se îmbrățișară și se despărțiră.

Trecu uă lună, în care timpú se petrecură multe lucruri stranií, și în Bucureșci și în mănăstirea X. . . .

În Bucureșci, în câte va ore, la 19 Iuniú, guvernulú revoluționarú fu arestatú de Solomon, după ordinulú Odobescului, acesta întrodusú în guvernú de Rosetti și Brătianu, pentru a se debarassa de Eliade și de Tell; și poporulú libera pe liberatorií seí. Revoluțiunea, vergină la 9 și 11 Iuniú, fu pătată de sânge la 19 Iuniú.

Guvernulú, care nu putu fi ucisú cu ferulú la 19 Iuniú, fu ucisú cu ridicolulú la 29 Iuniú, tot prin intrigele celor duoí ambițioși — invidioși; și pe când membrií guvernului, fugind la munți, ca niște copii speriați de Joimariță, erau arestați la Tirgoviste, Căimăcămia de 24 ore a lui Bălenu și Herescu era resturnată tot prin manoperile lui Rosetti și Brătianu, acella însoțind pe Eliade în fugă, acesta rămînd în capitală ca să restórne Căimăcămia, spre a deveni idolulú poporului.

Venim la Mănăstirea X În aceeași di de 29 Iuniú, când Căimăcămia terrorisa capitala cu biciulú lui Căpitanú

Costache, care să laudă *că'lă va îmbrăca în piele de Română*, în mănăstirea maica Marta, locuitoră legală de superioră, ajutată de călugărițele remase fidele superioră Minodora, și de confesorul Mitrofan cu vr'ua cîțî-va călugări reacționari, lega și încheia pe Maica Elisaveta, superioră improvisată de maicele rebelle, d'împreună cu capii rebeliunii, luând cărna păstorice.

A douăzi, la 30 Iunie, pe când poporul Capitalei, reșcutat de Firfiricu, resturna Caimăcamia, și spărgea ferestrele Herescului, călugărițele rebelle, avînd în frunte pe maica Sofronia, capul revoltantelor, și cîțî-va călugări, amanți ai acestora, resturnău căimăcamia maicei Marta, spărgea ferestrele chiliciei sêlle, și o căutau s'o închiadă; ea însă, prindînd de veste, fugisse strevestită; și însoțită de confidenta sa, hotări să visitese unele schitturi și mănăstiri de maici din România, pînă va trece furtuna revoluționară.

Rebellele reinstalaă în scaunul păstorescu pe maica Elisabetta, allésă de elle cu maioritate de voturi la 13 Iunie.

Astfel Mănăstirea X . . . , în timpul celor trei luni de Revoluțiune, fu imaginea fidelă a celor ce se petreceau în Bucuresci.

Când Suleiman Pașa veni în Bucuresci la August ca să înființese Locotenența domnescă, în basa Regulamentului organicu, unu arhiereu, trimis de Mitropolitul, se presinta în Mănăstirea X . . . ca să înființese ordinea legală; dar rebellele, fiind în maioritate, și la cărna țerrei fiind tot capii Revoluțiunii, tot maica Elisabetta fu reallésă de superioră cu uă mare maioritate de voturi.

În fine, la 13 Septembrie, când Fuad-Pașa și Diuhamel înființară guvernul regulamentaru, arhiereul Meletie reinstallă și ellu pe superiora Minodora; guvernul revoluționaru fugi peste graniță, maica Elisavetta și maica Sofronie fugiră și elle la uă mănăstire de peste Milcovu.

Dar să nu anticipăm asupra evenimentelor, și să venim la chestiune.

Sora Evghenia părăsise patul de lăudie; în tôte dillele

sora Agapia, însoțită de sora Evloghia, se primbla cu esaltata prin Dumbrava de lângă Monastire.

Țiua de 15 Iuliu fu fixată de Ionel pentru încercarea ce voia să facă cu esaltata. Ionel se împrietenise cu Nae M. . . . amăgitorul Evgheniei; și deveniseră nedespărțiți; Nae nu părăsia unu minutu pe Ionel.

În țiua de 15 Iuliu, Ionel propuse lui Nae uă partidă de vînătoare în pădurea de lângă Monăstirea X. . . ; Ionel, înțelesu cu Agapia, fabrică uă epistolă în care acésta anunța acelluia că infortunata sora Evghenie murise din facere, din preună cu copillulu. După uă oră d'unu simulacru de vînătoare în pădure, detteră peste Evghenia, Agapia și Evdochia, cari ședcau jos p'unu covor; Evdochia cânta, Evghenia sta ca uă statuă de marmură, nesimțitoare la tot ce o încongiura; Agapia sta tristă și pe gânduri.

La acésta aparițiune, Nae remăne immărmurit, și i cade pușca din mână.

— Este oare uă aparițiune? esclamă Nae la vederea fostei sélle amante.

— Nu, i respunse Ionel. Este ea, care trăiesce, dar care e nebună din cauza ta.

— Din cauza mea?

— Negreșit . . . Din cauza acestui billet, 'i disse Ionel, arătându i billetulu ce l'am reproduș în capitolulu precedent.

— Înțelegu totul! murmură Nae, confusiatu.

— Dacă înțelegi, trebuie să repaređi acésta crimă, fiind că e uă crimă ceea ce ai făcut tu.

— Si cum? întrébă criminalulu confusiatu.

— Să te silesc i a i reda judecata prin amoru; ca să se pôta consola cu dânsa de pierderea copillulu.

— Copillulu e mort?!!

— Mortu!

— Așa dar acésta scenă a fost plăsmuită?

— Negreșit; trebuie a repara reulu făcutu. Fii ađi om, după ce ai fostu ieri monstru. La lucru! Să încercăm! Amorul e unu Dumneđu, care pôte totul. Șeđi lângă dânsa, și vorbesce i de amoru.

În timpulă acesta, infortunata privia lung pe amăgitorul ei, și surâdea : i lipsia cu totulă memoria.

Nae se apropie de Evghenia, șeđu jos lângădênsa, o luă de mână, se uită în ochii ei, și începu a'î vorbi :

— Eugenio, mă cunoscî ?

— Nu.

— Năică!!!

— Năică!

— Soră Evghenie, disse sora Evloghia, este Năică allū D tale.

— Năică al meu!!!

— Care te iubescce....

— Care mă iubescce!!!

— Si a venit să se cunune cu D-ta.

— Să se cunune cu mine?!!.. Ha! ha! ha! Fără lăutari? Ha! ha! ha!

Scelleratulū părea unū condamnatū la piciorerele ghilotinei....

Infortunata, ai căria ochi semănaū cu duoē sticle, nu făcea decâtū să repete mașinalmente vorbele amantului.

Acéstă scenă ținu uă semi oră; nicî uă schimbare în organismulū mintalū allū infortunatei. Amorulū nu putea nimicū!

Șeđură în pădure pînă innoptă; atunci Ionellu propusse amăgitorului a însoți în chillia ei pe victima cruđimeî sêlle, ca acolo să mai facă uă ultimă încercare. Nae priimi, și intrară cu toți nóptea în chillia Evgheniei. Din norocire, nimeni nu veni să'î distragă din ocupațiunea lor.

Șeđură pînă la mieđulū noptii; ori ce încercare fu deșartă.

Atunci Ionelū hotări a escuta planulū seū; momentul era favorabilū.

Agapia, intima Martei, confidentă superioerei Minodora, cunoștea unū locū în campanatoriū, care avea unū oblonū secretū, ce respundea drept într'una dia despărțirile sutteranei, ce șervia de închisore pentru culpabiliî cei mari.

Ionel se urcă cu Nae în campanatoriū, ca să se distreze, la vederea peisagiului, de emoțiunile cauzate de infortunata Evghenie. Abia Nae pusse piciorul pe oblon, și oblonul se lasă în jos: miserabilul cădu pe paie într'ua adâncime de cincî stînjini. Se auđi unŭ Ńipetŭ; apoi nu se mai auđi nimic.

CAPITOLU V.

AMORUL E SUFFLETUL NATUREI.

Maica Marta, locoțiitorea de superioră, pe care revolta căllugăricelor o silisse să fugă, se îndreptasse spre Brașovŭ, ca de acolo să se întorcă în țerră prin Moldova, dinpreună cu maica Minodora.

În drumulŭ seŭ visită mai multe schituri de maici; și impresiunile selle de căllătorie le comunica cu poștia sorei Agapiei, prin fidanțatulŭ ei.

Reproducem câte-va epistole d'alle maicei Marta către sora Agapia, relative la subiectulŭ nostru.

Iuliŭ 15. 1848, Schitulŭ O. . . .

Soro Agapio,

Eată duoă septămăni de când fuiŭ silită a părăsi mănăstirea. După cum 'ți-am promisŭ la plecare, îți comunicŭ suvenirile și impresiunile melle de căllătorie.

Îți scriŭ prima epistolă din schitulŭ O , unŭ schitŭ, de maici, aședatŭ sub Carpați, c'ua panoramă încântătoare, ce nu o póte descrie decât penellulŭ. Mă voiŭ încerca a'ți da ua idee slabă despre Schitulețulŭ acesta, aședatŭ pe coasta unŭ déllŭ pietrosŭ, accoperitŭ de păduri. În 'valle este unŭ sâtŭ de moșteni, cu case de piatră și de bradŭ, lemnele și varulŭ fiind eftine p'aici; urletulŭ unei gîrle repede ce curge într'ua albie de pietre, lătratulŭ căinilor și cânteculŭ cocșilor întrerumpŭ singure tăcerea acestor locuri romantice. În fața schitulŭ, spre resărit, sunt délluri și munți, coronați de

duoë córne de stânci, și îmbrăcați cu păduri; spre miadă-ți, Muscelle accoperite cu flori, și văi p'entre care șerpuie p'rae cristatine pline de păstrăviori; spre miadănoapte, trêmbla mă-rēcă a Carpaților, accoperiți cu néoă (zăpadă). Pe déllulă de d'assupra bisericeuței acestia (negreșit care a trebuit să fie uă capiște de idoli) se vede ună orășellă pittorescă, și sate bogate, așelate tôte la pólle de Moville; Movillele sunt dominate de Mușcelle, Muscellele de Măgure, Măgurelle de Déllur, Déllurile de Munți, unii cu iarbă, alții cu brați, alții goi, alții îmbrobodiți cu marame albe; aceste amfiteatre, pe lângă care amfiteatrele din Roma păgână pară nisce moșoróie pe lêngă Bucegi, sunt dominate d'ună ceră albastru deschisă, frumosă ca cerulă de Italia de miadăți.

Chilliele maicelor sunt zidite pe coasta unui munte pietrosă și pădurosă; elle sémână cu niște cuiburi de păseri; sub companatoriu murmură ună isvoră de apă rece, ce esse din piatră; bisericeuța e dotată d'ună icónă vechiă a maicei Domnului, care se crede a fi zugrăvită de apostolulă Iacovă, fratele Domnului; superiora este uă femee bine crescută ș'afabilă, și se bucură d'ună bună reputație; ea a înfrumusețatú acestú schitú care înaintea ei sémăna ună cătună cu bordee; în fine, maicele și surorile acestui schitú suntă simple și plăcute ca aceste locuri

Vara acestú schitulecú este Raiulă pământecă. Ce aeră curatú! Ce apă rece și limpede! Ce vederi romantice! Ce moravuri patriarcale! Ce linisce!

Crede, Agapia, daca n'ași fi atașată atât de mult maici Minodorei, care m'a crescutú; daca iarna n'ar fi aici atât de aspră; daca în fine n'arú fi dorulă de loculă unde am născut ș'am crescutú, crede, în schituleculă acesta pittorescă ași dóri să petrecú restulă vieței melle; aci, în acestú pământú pietrosă, ași dori să putredescă oasele melle!

Nu te mira dar, sora mea, daca cu tótă simplitatea ómenilor, cu tôte moravurile lor patriarcale, ași și aci amorul; și mai înfocatú póte decât pe la noi.

Maiú ânteiú, amorulă e sufletulă universulă; apoi, aceste locuri poetice îți inspiră amorulă: îlă sorbi amorulă în

aerul acesta plin de viață în apa acesta întăritore, în mirosul florilor după Mușcelle din care Albina face mierea cea mai suavă și profumătoare; îl deșteaptă amorul aceste panorame încântătoare, pe care le a avut negreșit în vedere aceste cari au descris Paradisul.

Acestu schitulețu romantic, pe care-l compară cu un cuib de rindunelle, are și ellu cronică lui scandalosă; dar aci amorurile sémână cu locurile: urcușul anevoe, pogorișul repede.

Intriga amorosă ceți voi descrie te va convinge că femeea e pretutindenî femeie; că Dumnezeu n'a dat omului inima ca s'o îngrope de via, fie chiar în asemenea locuri paradise; că stirpea, locul și educațiunea jôcă un rol mare în istoria inimei omului.

Intre fetele cari făceau parte, acum câți-va ani, din chorul de muscă allu acestu schitulețu, era una, anume sora Maria; uă figură de amoru, pe care vestmintul negru o făcea mult mai frumoasă.

A fi frumoasă, orî unde, în societate ca și în chinovie, este a fi nenorocită; mai alles dacă femeea frumoasă n'are educațiune solidă, n'are unu Mentoru sinceru.

Sora Maria n'avea nici una nici alta; avea însă vanitatea de femeie care a perdat'o.

Între cei ce frecuenta schitul O era și Domnul D proprietaru avutu, care avea uă proprietate chiar în apropierea acestu chitū.

Întellegi ce rollu jôcă înlesnirile în materie amorosă.

A vedea p'acellașu omu în tôte dillele; a ști că omul acela este avutu, binefăcutu, galantonu, *bon vivant*, cum dice Francesulu; ș'a fi uă fată fără esperiință, fără Mentorū, și lipsită d'acelle nimicuri cari flattésă vanitatea unei femei, fie ea chiar căllugăriță, întellegi, Agapio, că uă fată ca sora Maria urma și trebuia s'allunece pe priporul fatalu.

Mama aceste fete, sărăcind după urma unor procese, închină fata ei Maicei Domnului; superiora o încredință sub ascultarea unei maice ce era uă teleleică. . . Biata fată era de dece

anî când intră în schitū; creștea cum crește magheranulū în 6llele maicelor după ferestre.

Domnulū D.... se înțellesse cu maica ce servia fetei de Mentorū; și cu banī, cari sunt ochii Dracului, ellū amăgi pe Mentorū; și prin Mentorū, sc6sse din minți pe biata fată dar cu multă muncă, și dupe multă trecere de timpū.

Maica Arghira, Mentorulū fetei, nu încetta d'a lăuda pe D. D...., că e frumosū și bogatū; ca ellū nu caută de soție fată bogată, ci uă feci6ră frumosă; că daca Mari6ra ar fi fata sa, ar da-o de nevastă D-lui D....; că cāllogăria e contra învățătorelor lui Hristosū, care a binecuvintatū nunta la Cana din Gallilea; că prin urmare uă femeie trebuie a se mărita ș'a face copii, urmând învățătorei lui Hristosū, care dice: *creșteți și v6 înmulțiți* etc.

Altă dată maica Arghira i dicea:

„Ah! Mariuță! pentru ce a dat Dumnezeu femeii urechi? Ca să audă musica; și inima, ca să guste iubirea; precum are gură, ca să bea și să mănânce totū ce'i cere stomahulū; și nasū, ca să mir6se florile. Ce pr6ste sunt unele femei! Trece Noroculū pe lângă elle, și elle întorcū capulū! Dar sunt și femei cari allergă după Norocū, și Noroculū le înt6rce spatele. Astfel este maica Eftihia, care se topeșce de dragoste pentru coconulū nostru, și ellū....

— Și Coconulū o iubeșce, mamă Arghiro?

— Nicī nu ce g6ndeșce la ea, pentru că ellū iubeșce pe.....

— Pe cine, mamă? Într6bă fata curiosă.

— Nu știū cine mă strigă afară!...

— M6 ducū să vedū....

— Dutte de vedū, fata mea.

Maria eși.

Și D. D..., care aștepta la ușă momentulū favorabilū, i pune în capū uă scurteică, o ia în brațe cum ia Doica c6pillulū din l6gănū, și cob6ră cu ea de valle, pe din dos, șoptindu'i la ureche, ca s'o liniștescă;

„Sunt eū, Mariuță! Nu te speria! Ve'i fi s6ța mea!

Eū te iubescū.“

D. D.... era de 50 de ani; uă statură colossală și uă forță erculenă; biata fată era un copillu de 15 ani....

Pe când crima se consuma în budoarul D. D.... Iuda număra în chillia ei preçulă trădării: 20 galb.!!!..

A duoaçi, D. D.... pleca la altă proprietate cu amorașul seü, care lepădă cullionul în gîrlă, și îmbracă costumul clegantu allu unei dame de sallonü.

Peste duoi anni, D. D...., săturatü d'amorulü Mariei, o îndestră, ș'o mărită după unü amicü....

Mariuça, alaltăieri promisa lui Ilristosu, ieri amanta D. D...., açi nevasta D. X... mâine devine întreținută tot a D. D...., neîncetând a fi soçia D. X...; iar după mórtea D. D... ea devine întreținută unui consângine, tot în calitate de D-na X....

Am avut curiositatea a o cunósțe: era o mască de carnavallü.

Adio, Agapio! Cu espediția viitoare îți voi comunica altă intrigă, d'altă natură, care aceea te va înveseli, fiind după gustulü teü.

Comunică'mi și tu, sora mea, celle ce se petrecü pe la noi; creði tu. că *păpușeriile* din București aü să mai ție multü?...

Tóte orașele, schiturile, monăstirile, stabilimentele de băi, și din țerră și din Transilvania, gemü de boicri și de înavuțiti din Capitală și din orașele de frunte, cari aü fugitu de Holera-Revoluție.

Îmbrățiședă pe Ionellü allü teü în loculü meü; și îți oređü a deveni cât de carrënd soça luü.

Sora ta Marta.

CAPITOLU VI.

ISPITA.

20 Iuliu 1848.

Soră Agapie,

Ți-am promis, în epistola trecută uă altă istorioară adevărată. Credū că acēsta te va interesa mai mult, fiind cū în jocū.

Tu știi, Agapio, că eū portū de cochetărie doliulū cāl-lugăriei: prinde mult p' uă femece frumōsă vestmētulū negru! Costumulū a contribuit și ellū ceva pentru mine la îmbrățișarea cāl-lugăriei. Tu știi iar cât sunt de cochetă, în sensul onestū allū cuvētului (fiind că femecea se nasce cochetă); adică îmi place ca vestmintele melle să fie bine croite, de bună stofă și curate; atârnă apoī dela femece ași purta corpulū și a ține capulū cu mēndrie și cochetărie, ași regula vorbele, surisulū și risulū încât să producă effectulū doritū, fără a deveni ridiculă

Tocmai acēstă cochetărie pōte 'mī a creatū uă difficultate, allū căria desnodāmētū mă îngrijesce. Agapio, am avutū și eū duoē romante în viața mea, fōrte originale: unulū care mi s'a întēplatū în cāl-latoria acēsta, și celălaltū care illū știi. La plecarea mea repede d'acolo, am voit să vōdū mai întēiū unū unchiū, retrasū la mănăstirea C.... Acolo unū cāl-lugarū straordinarū să înamoră de mine pînă la esaltație.

Peripețiile acesteī intrige sunt originale, ca și originalulū meū adoratorū. Ellū este fiū de nobilū, avutū, cultū, dar escentricū; retragerea sa la monăstire este uă probă de escentricitate. Ellū își făcu afară din monăstire uă căsuță cu câte va despărțiri, unde avea uă bibliothecă regală, și uă strungărie completă, variind între ocupațiunea minții ș'a brațelor; iar diminețele și noptile frumōse le petrecea în excursiuni pe marginea apelor, pe crēsta movillelor, și mai alles prin păduri; aci Musa illū inspira; aci îmi făcu ellū și mie uă poesie; și allăturū uă copie, fiind de gustulū teū.

Cum mă vedu, îmi adresa parola, ca cum m'ar fi cunoscutu din lögănu.

— Dacă nu mă înșellu, îmi disse ellu, aștintându-me, vē cunoscu; fiind-că v'am vedut de multe ori...

— Mē iartă, părinte, i disseiū; eū pentru prima oară am onnōre a vē vedea.

— Cuvioșia ta, se pōte; dar eū v'am vedutū d'ua mie de ori...

— In ce locū? întrebaiū curiosă.

— In visurile mell! îmi respunse ellū oftând; și ochiū i se umplură de lacrimi.

Întelloseiū îndată, că am a face cu unū originalū; avuiū imprudinea a' esalta și mai mult, împinsă de curiositate, și puțin și de vanitate.

Ō! Agapio! Câte femei nu ș'aū pierdut sufletulū prin aceste două slăbiciuni alle inimēi nōstre! Raiulū chiar nu l'a pierdut care strebuna nōstră Eva din cauza curiosității ș'a vanității?

— Pōte că mă semueșci cu vr'ua altă Musă? illū întrebaiū in ironie.

— Studiulū a fost Musa mea tot d'auna; dar, ea omū, am inimă; și inima mea a simțitū și ea nevoea unei alte inime care s'o înțellgă. Ei bine! Ūi jurū pe totū ce are omulū mai sacru, nici uă femeie nu m'a impresionatū ca cuvioșia ta; sufletulū, care are presimțirea, care vede totulū in somnulū naturalū sau magneticū, te-a întâlnit in somnū înainte d'a te întâlni aevea; in fine, ești Musa mea, singura Musă care mē consolă și mē inspiră când sunt in fața operilor frumōse alle Naturei.

— Ori care altă femeie, i disseiū, ar putea fi flattată de celle ce spuū C-ta; dar eū sunt mirésa lui Hristosū; și, daca nu mă înșellu, și Cuvioșia ta ești soldatulū lui Hristosū.

— Nu allū lui Hristosū ești mirésă, nici eū sunt soldatulū lui Hristosū; fiind că Hristosū n'a disū nicăiri in Evangeliū unū singurū cuvētū despre călugărie, nici Apostoliū lui in cărțile lor. Pahomie și Antonie, anacreoți esaltați și ambițioși,

ei sunt autorii acestei instituții fatale, care a împedat seculul întregi mersul civilizației.

— Nu pot să împărtășesc ideile Cuvioșiei tale; dar îmi permit să te întreb: dacă nu crezi în ceea ce crezi eu, pentru ce porți vestimentul acesta?

— De gust, îmi răspunde el cu sânge rece.

— Așa dar nu ești?...

— Călugăr? Quelle idee!

— Apoi eu sunt într'adevăr călugăr.

— Și ce face asta?

— Asta face că lucrurile eterogene nu se pot înfrăți, după legea Naturei și a Bisericii.

Originalul mă ațintea cu un ochi scrutător; după câte-va minute de gândire, răspunde:

— Ești o femeie superioară, așa cum m'am închipuit că Musa mea; D-ta poți hotărî de sorța mea.

— Nu te înțeleg, Domnule.

— Mă explic, dacă îmi permiți, și fără rezervă.

— Ascultă.

— Dacă o voești, ascultă. Procederea mea cu D-ta m'a făcut să pot să trec în ochii D-le de escentrică, de originală, de esaltată. Tot ce este din regulă este excepție; și eu sunt o excepție în societate. Pui cestiunea francamente:

„Ești sinceramente pentru călugărie?”

— Da.

— Din convicție?

— Da.

— Eu sunt sinceramente pentru căsătorie, și tot din convicție. Respectă convingerea D-le; dar când te voi convinge și cu Evangeliul și cu scrierile Apostolilor că călugăria este contra Naturei, că este o monstruositate, atunci?

— Atunci voi rămâne tot ceea ce sunt, nefiind puțină a mă mărita.

— Nicăieri chiar când vei întâlni un bărbat care să facă totul ce vei voi D-ta?

— Eu am gusturi originale, i răspunsei în ironie; și apoi, bărbatul prouit totul înainte de căsătorie, pot face chiar

totul înaintea; dar după binecuvîntarea nuntială, ei devinîu Despozi; fiind că astfel este educațiunea la noi, și fiind că ei să credă superiori femeilor.

— Ai suferit, negreșit, din partea vr'unnui bărbat; și ai suferit greu, cum vedă.

— Chiar d'ar fie așa, mi se pare uă indiscrețiune din partea D-tale a afla secretele melle.

— Vă ceră scusele melle; ceea ce am dîsă trebuia s'o cugetă, nu s'o exprimă; dar chiar acésta e uă probă că amorul meu pentru D-ta a subjugat Rațiunea.

Apoi, se primb'ă pe gînduri, și dîsse oftând: „fatală momentă! Vă ceră scuse, sora mea; și vă rogă a'mi permite cel pușin să vă sărut mîna.“

Am cređut c'ar fi uă nedelicateță din parte'mi a'i refusa mîna; ellă o sărută c'ună transportă de nebulie, ș'o strînsă tare; eși apoi repede și tulburat, îndreptînduse spre p'edre. Credemă c'am scăpată cu atăta. A duoădi mă gătiîu de plecare, și ellă își luă dîoa bună. Séra sosiă la ună schită de maică; dîndu-mă jos din trasură, mă pomenescă cu originalul meu, care mă salută suridînd.

Renăsesiă incremenită.

— Dar D-ta aici? illă întreba.ă curiosă.

— Mă ducă la Brașovă, imi respuse cu sînge rece.

Întellesiă gîndulă seă, și începuiă a mă îngriji. Evitaiă întîlnirea cu dînsulă; ellă simți, și să dette affund pînă aduođi, când illă veduiă plecînd înaintea mea. Omulă acesta mă pusse pe gînduri; norocire că eram însoțită de maica Fevronia.

La amiădi, unde poposiă, illă întîlniă iarăși: era la ună hană; și din norocire, multă lume. Illă evitaiă asemenea; ellă întellesse, și să dette asemenea affund. Ședemă afară pe prispă, conversînd cu Fevronia, când illă zărescă la uă ferăstră din față, dessinînd portretulă meu; mă prefăcuiă că nă'lă vedă; credeam că se va mulțumi numai cu imaginea mea.

Séra eram la ună orașă, unde am poposită la uă amică a maicei Minodora. Din fatalitate, ea era uă cunoștință a origi-

nalului meu; mă pomeniți cu dânsul acolo. Se purtă cu tótă cuviință, prefăcându-se că nu mă cunoșce; apoi se retrase, după ce vorbi cu Doamna casei câte va minute în secretu.

Doamna casei addusse vorba de originalu; aflajū dela dânsa că este unū omū straordinariū, fôrte învățatū, fôrte avutū, fôrte bine crescutū, și care s'a retrasū în monăstire tot din cauza pentru care mă trăseseș și eū: decepțiunea amorului! Originalulū mă interesa din ce în ce mai mult. Ellū întrebasse pe amica mea daca mă cunoșce, și mai alles daca cunoșce cauza adevărată a retragerii melle din societate; dar amica mea 'i respunse că nu știe nimic.

A duați plecarămū.

La amiați poposirăm cu toții la un hănișorū lêngă nisce delluri romantice, p'ntre care urla ua giră de munte. Măncărăm împreună pe iarbă verde, subt umbra unui arbore: nu putémū refusa invitarea originalului la masa sa.

— Ce trebuință aveți la Brașovū? illū întrebaiū, când remăseiū singurū cu originalulū.

— Sē întâlnescū pe maica Minodora.

— Care maica Minodora?

— Abatessa de la Monăstirea X...; căci la Brașovū mergi și D-ta.

— Și de unde știți D-ta că eū mergū la Brașov?

— Și de la Brașovū treci în Moldova, din preună cu maica Minodora, spre a visita unele monăstiri d'acolo.

— Și cine țī a spusū acēsta?

— Amorulū, care știe și pōte totulū.

— Serios vorbești?

— Ce probă ceri ca să te încredințēđū despre amorulū meu către D-ta?

— Să numai mă urmăresci.

— C'ua singurā condițiune: ca în schimbū pentru acestū mare sacrificiū, să'mi dai și D-ta ua probă palpabilă că mă veți iubi, ca sōgă, nu ca amantă, daca voești.

— Dar uiți că sunt călugăriță?

— Dar D-ta uiți că sunt omū?

— Dar din mil de femeii, nu poți găsi una care să te facă fericit?

— Numai una am găsit, care ești D-ta.

— Și dacă nu mă întâlnești?

— Sufeream, cum am suferit 10 ani, consolându-mă cu idealul meu.

— Consolă-te cu potretul meu.

— Coppia nu'mi e suficientă, îmi trebuie originalul.

— Pe care nu-l vei avea nici odată.

— De care mă voi bucura însă, vădându-l, admirându-l, respirând aerul ce respiră el. Cine mă poate opri a admira, d'apropo sa-și de departe, un obiect frumos, un cap d'operă? . . .

— Te mulțumesci cu atâta?

— E puțin; dar mai bine ceva de cât nimic.

— Și unde vrei să ajungi?

— A deveni soțul D-le, dacă nu vrei altant.

— Nici odată.

— Vom vedea.

— Uă sfidare? . . .

— Nu, ci sacrificiu, care te vor convinge de sinceritatea pasiunii mele.

— Dar amorul trebuie să fie reciproc, ca și stima.

— E cu neputință ca ua femeie ca D-ta să nu aprecieze iubirea mea și devotamentul meu.

— Dar Biserica? . . . Dar maica Minodora?

— Vrei să ții capul Bisericeii? Te va deslega Maica Minodora? Te va binecuvînta.

Risei cu hohote.

— Ași vrea să văd această minune.

— O vei vedea. Cine vrea poate. N'a dis oare Hristosul că, cu un grăunte de credință (apostolică) omul poate strămuta chiar munții? . . .

Originalul meu devenia din ce în ce mai interesant.

Sera ne oprirăm într'un oraș sub munți, foarte romantic, unde ședuiți ua și ca să vizitați pozițiile lui frumoase.

Aflându-mă p' o collină în fața orașului, de unde se des-

tinde ua panoramă încântătoare, mă pomeniți cu originalul meu. Peste câteva minute, compania mea mă lăasă, sub un pretest frivoli. Remăscii iar singur cu originalul, care cređiți că e înțeles cu compania mea a mă scote din minți.

— El bine? soro, își disse ellu, spune daca Dumneđeți n'a făcut aceste locuri frumoase numai ca să se pótă bucura omul de dinsele, măring bunătatea lui părintescă?

— Cine te oprește a te bucura de binefacerile lui Dumneđeți?

— Dumnéta. Fiind că omul completu este bărbatul și femeea; și la etatea mea își trebuie ua inimă de altu sexu căria să'i împărtășoscu impressiunil, sensațiunil, emoțiunil. Inima femeii este lunetta prin care bărbatul admiră frumusețile Naturei; și vice versa.

„Đi un cuvântu, cuvântulu magicu te iubescu! și veți vedea de ce sunt capabilu.

— Daca n'ași fi ceea ce sunt, așa dori să te pui la încercare.

— O poți face și fără acésta. Ordonă...

— A te împușca, i disseiți rîdend.

— Bucurosă; dar după ce mă veți iubi...

— Atunci pôte n'ași pretinde acésta.

— Pentru ce dar vreți să'mi ridicu ađi viața? Ca să scapi de mine? Atunci ommórá-mé singurá... Eată arma...

Și scósse unu stillet de sub rassă.

— Esci într'adevăr originalu, i disseiți.

— Sunt poetu, și te iubescu! Vreți ua probă?

— Ce probă?

— Ordonă a'ți improvisa uă poesie asupra ori căruil obiectu voieșci.

Curiósă ca ua femea, și voinđ a încerca talentulu seil poeticu, illu rugaiți a improvisa câte-va versuri pentru ua Miozotis (Nu mă uita) ce o pusessem la peptu, cullésă după marginea apei.

Indată originalulu meu scósse portofoliulu, și improvisă următórea poesie:

Nu mă uita!

La Marta.

Floare favorită,
 Ieri erai nutrită
 Cu apa din nuorî;
 Ađi te-adăpî cu miere
 P'unŭ sênŭ de plăcere
 Ce o sorbî prin /orî.

Flóre mult iubită,
 Cât eşci fericită
 P'astŭ sinŭ ângerescŭ!
 Crede, floricellă,
 Ca azurulŭ bellă,
 Că te pismuescŭ.

Dar, de altă parte,
 Eŭ plêngŭ a ta soarte:
 Căci din acei porî
 Esse unŭ focŭ mare
 Ce consumă tare;
 Şi mâine o să morî!...

Amorósă flóre,
 Ştii tu de ce oare
 Mă topescŭ incet?
 Viaţa 'mî e attinsă
 De flaccăr' apprinsă
 Acelluiaşŭ peptŭ!

Bănuindŭ că póte acelle versurî eraŭ deja compuse
 pentru altă împrejurare, illŭ rugaiŭ a face ua strofă unŭ
 fluttore ce se lăssase p'ua flóre în acellŭ minutŭ.

Indată poetulŭ meŭ improvisă următórea strofă:

Ună Fluture către uă flóre.

Eú sunt futurú, tu escí flóre ;
 Tu cu rađele solare
 Și cu rooa te nutrești ;
 Iar eú, vai ! tristú căllătorú,
 Petrecu viața tot în sború ;
 Vrei-tu să m'adăpostești ?

— Acum, Țisse ellú, cum vrei să fie responsulú flórei ?
 Affirmativú, sau negativú ?

— Negativú, i respunseiú.

— Am înțellesú ! . . .

Eată ce Țice unú poetú francesú :

J'aime les tendres negatives ;
 Elles m'ont beaucoup réjoui,
 Elles sont autant d'affirmatives :
 Un Non dans sa bouche est un Oui.

— Nicí ua regulă fără escepțiune, i respunseiú.

— Vom vedea ; dar nu uita că însăși platina, metalulú
 cellú mai tare, se topește la flaccěrea foculú.

Acum ascultă respunslú negativú allú floarei.

Floarea către Fluture.

Fluture, a ta solie
 Este nestatornicie :
 Tu din flóre 'n flóre sborí ;
 Inima nóstră curată
 Țu e pentru voi păstrată ;
 Dumite-te la alte florí.

— Bravo ! Țisseiú.

— Poetulú, sau flórei ?

— La aměnduoí.

— Mulțumim. Acum ascultă și respunslú afirmativú
 allú fluturelú.

— Nu e necesitate.

— Te rogú, fă'mí plăcerea acěsta.

- Sunt satisfăcută cu răspunsul negativ.
 — Nu însă eu; te rog, fii bună d'ascultă și răspunsul afirmativu allu flăturelelor.
 — Ei bine! Fă'ți gustul.
 — Negreșit, sunt în dreptulă meu.

Flăturele către Flóre.

Și de ce'mi imputi tu oare
 Că eu sborü din flóre 'n flóre?
 N'al decât a refusa . . .
 Dar allü teü dulce magnetü
 Më attrage p'al teü peptü:
 Căci eu sunt podóba ta.

Înțelegi, Agapio, cât e de periculosü omulü acesta! Ca să'mi facă și mai mare plăcere, ellü dessină panorama din fața nóstră, și pe noi aminduoî, în vestminte de angheli, subt arborele unde ședém.

Më grăbescü a termina uă intrigă neterminată, și care nu știü cum se va termina.

Originalulü șede în satulü dela póllele schitulü de unde îți scriü; cu lunetta ellü më urmărește în totü loculü. Îndată ce vede că më depărtesü de schitü, imi esse înainte; dar nu umblu nici uădată singură, de și are aerulü a nu më cunoșce. Ași vrea să fiü uă passere ca să'mi piarđă urma; cređü însă că atunci ar deveni și ellü Șoimü, și m'ar răpi din sborü. Omulü acesta'mi a tulburatü linistea. Nu știü ce desnodământü va avea acestü amorü fatalü.

N'am nici unü rindü dela tine. Cum stă revoluțiunea în monăstire? În țerră nu prea merge bine, pe cât audü. A! d'am scăpa d'aceste *păpușării*! Mi se pare uă söră de carnalü celle ce se petrecü ađi în Bucuresci și în Romănia.

Adio! Te îmbrățiședü cu inima.

A ta, soră de cruce.

Marta.

A propos. Uitam poesia care'mi a dat-n Originalulü la plecarea mea din monăstirea C. . . . Eată uă coppic:

La uă cuviósă.

Femce 'ncântătoare, și dulce ca plăcerca,
 Ce! din convințiune călugăriță ești?
 Voești să scapi de grijă, să numai gusti durere?
 Eu credú că glumești, Soro; saú serios vorbești?

Știi-tu c'acelle locuri, atâta de frumoșe,
 In liniștea Naturei, la anni'ți de amorú,
 Decât océnulú lumii sunt mai periculóse?
 Singurátatea arde unú sufletú arđtorú.

E greú, greú, Soro, jugulú cellú de călugáric!
 Pe umerii tei frageți să'lú porți nu vei putea.
 Veți tu passérea ceea închisă'n colivie?
 Intréb-o de ce óre mereú suspină ea?

Intrébă și p'acelle ființe girbovite,
 Pe care bigotismulú de viú le-a îngropatú:
 În astá atmosferá sunt elle mulțumite,
 Când sângele inghiaçá in corpulú ruinatú?

Natura nu voicșce ca într'uă monáștire
 Să te îngropi de viá ca într'un viú morméntú;
 Natura- vrea din contra să gusti dulcea plăcere:
 Cáci arburú ești cu fructe aici jos pre pământú . . .

Isus a sfințitú taina cea de căsătorie:
 La Canna Isusú nunta a binecuvintatú;
 Ellú n'a disú nici uă vorbá despre călugárie,
 Printr'énsa numai, Papa poporú a dominat.

A! Soro, știi tu óre la schitú cine se duce?
 Unú peccátosú, unú trîntorú, unú hoțú, unú ipocritú,
 Goniți póte din lumea in care reú produce;
 Ș'apoi . . . O! câte crime in schiturí să comit!

Veți tu acelle cuiburí alle ipocrisiei?
 În scóle, in spitallurí vor fi curând schimbate.
 Voi, trîntorí, toți la arme sub stégulú României.
 Si voi, o cuvióse, surorí de caritate.

Mă crede, uă femeie cu fața ta cerescă,
 Cu flaccera ce arde în ingerescu'i peptu,
 Va fi în mănastire ispită diaboléscă,
 Scoțénd din minți, de sigur, chiar p'unu anachoretu.

Nici ruga cea forcată, nici ruga ipocrită
 Nu potú fi primite ca unú prinosú curatú;
 Ci ruga care vine din inimă smerită,
 Căci n'are Creatorulú nevoie d'avocatú.

Fugi, fugi, Soro iubită, din astă închisóre;
 Cu mine vino'n lume; și îți voiú procura
 Tot ce doresce unú sufletú c'allú teú plinú de'nfocare;
 Îți jurú că te voiú face chiar Raiulú a uita.

CAPITOLU VII.

REPUBLICA VENEȚIEI TRANSPLANTATA IN UNELE MONASTIRI
 DE PESTE MILCOV.

Monăstirea V.... 16 Aug. 1848.

Sora mea,

Nu'ți-am scrisú de mult, căci n'am avut ocasiune; am să'ți spuiú multe, și nu știú de unde să începú. Voiú lăsa să vorbescă ea tot-d'auna inima mea, care nu e tocmai un bunú conducătoră, dar sunt încredințată că cel puțin scrisórea a-césta nu se va retăci, fiind-că o trimittú cu intradins; alt-fel, nu m'ași espune a vedea publicate epistole de felul acesta, și într'ua epocă de anarhie, când nimic nu să respectă, nici chiar altarele. A! Cum așteptú restaurațiunea, ca să'mi res-bunú de toți și de tóte!..

Dar am dat'o prin tragicú; și nu'mi este iertatú a fi tristă, când gîndescú la câte am să'ți spuiú. Daca a avut ceva bunú pentru mine Zavera din monăstire, este că m'a silit a căllători fără voea mea; alt-fel nu sperú c'ași fi pututú ve-

dea vr'odată ceea ce am vedut, nici n'ași fi fost fericită a întâlni pe originalul meu.

Si voi începe cu densusul.

Cum'ți am spus, ellu mă urmădea ca umura; și devine din ce în ce mai interesantă. 'Mi-a declarat curat că, înainte d'a mă vedea, ellu nu purta rassa, și că ura din sufletu pe călugări, numai fiind-că sunt prefăcuți, ca Fariseii; dar amorul ce'i am inspirat l'a făcutu a lua rassa, ca să pôta a s'appropia de mine fără greutate. 'M'i a declarat asemenea că va resturna cerul și pământul pentru ca să devie soțul meu, aducând chiar carte dela patriarhie care să mă deslege de legătura călugăriei. Asemenea amoruri nu mai întâlnești adî decât prin romanțuri!...

Am plecat dar cu Ariosto allu meu dela schitulă O....; și ca să ajungă la Brașov, a trebuit să trecă prin locurile celle mai grele, dar foarte romantice. Am suit ș'am coborētū o di întrăgă dela schitulă O.... pînă la frontieră, căllare și pe jos; și potă dice mai mult pe jos, fără să simțū ostenela: fiind că, în lipsă de drumă practicabilū, 'm'i era témă a nu 'm'i frēnge gētulū p'acelle locuri rîpōse și pietrōse; și fiind că mă însoția poetulū meu (vedī tu, eū nu'i mai dicū originalulū), țindu-mē de bračū la coborîșurile periculōse; căci delluri și munți le urcăam căllare, iar trăsura cu boi ne urma.

Poetulū și artistulū meu mă făcu să simțū acelle frumuseți grandiose cari într'adevēr probesă a tot puțină și bunătatea Creatorulū. Mē opriam adesea ca companionulū meu (nu călugărița care mă însoțesce, căci ea remănea cu trăsura înapoi) ca să însemnese în albumulū seū conturulū și colōrea munților, văilor, selbelor, girlelor, satelor, ferăstraelor, bisericilor, în fine allū acellor peisage de care vei remănea încântată vedēndule.

În expansiunea inimii nōstre, artistulū cuteșă a mă săruta.... M'am prefăcutū că mă revoltū contra uuui asemenea act necalificabilū; ellū lăsând penellulū (eram pe marginea Dâmboviței, cu apa ca cristalulū) improvisă acēstă strofă cu uă înlesnire de necredut, și cu uă pasiune à la Romeo.

47

Tu ești a mea Malvină,
Și Ossian sunt eu :
Tu dulcea mea lumină,
Și eu toiagul tău.

L'am iertat, și Ț am dat mâna să 'mi o sărute... Putem face alt-fel?

În fine am sosit la Brașov. Aci, nici Maica nici Vlădica! Plecaseră la băi la Elleopatac. Ne-am oprit câte-va zile aci, apoi am pornit-o într'acolo.

Poetul meu rămăsese în urmă, ca să vie a doua zi. Ne înțeleseserăm cum avea să și jöce rolul: era să trecă d'un superioru dela ua mănăstire din Bucovina, care doria a visita mănăstirile de maici și de părinți din Moldova. Își făcuse la Brașov vestiminte de Mitropolit, și cumpărase ua trăsura elegantă și comodă de drum, pentru patru persoane. Costumul illu metamorfosase cu totul; nu Ț ar mai fi putut cunöce nici chiar aceia cu cari viețuisse ellu multți ani la mănăstirea C...

Părintele Macarie (așa se botează singur, iar Macarie însemnă *fericitul*) făcu cunostință în grădina băilor cu archiereul Meletie, cu superiora Minodora, și cu nepöta sa Marta; cei doi d'ainte se înamorară de spiritul său, de cultura sa și de manierele sölle, după cum celi d'allu treilea se înamorasese de talentele sölle și de caracterul său cavaleresc și original. În ochii lumii, ș'ai *părinților mei*, superiorul Macarie se purta ca sântul Pahomie, întemeietorul *ângerescului* chipu ailu călugăriei; și devenise nedespărțitul amic al Vlădichei ș'allu Stariței, (care acösta illu pusese la ochi).

După câte-va zile de ședere la băi, plecărăm cu toții la Moldova, în trăsura părintelui Macarie, trasă de patru cai ungurești, cari mâncau foc.

Visitarăm mai multe chimovii de maici și de părinți, între cari și mănăstirea care pörtă numele tău. Adă ne aflăm la famösa mănăstire de maici cu numele V...

Audissem despre acéstă chinovie, dar trebuia s'o vëdũ ca sã'mi facũ ua idee completã.

Maicele de aci differã mult de alle nãstre. Pe cãnd la noi, fetele de boerũ vinũ pãte la monãstire ca sã se pocãescã, cele de la monãstirea V... vinũ ca sã domnescã.

In celle mai multe familii nobile din Moldova, cã și la aristocrația englesã, aũdũ cã fiulũ cellũ mare moștencșce, d'impreunã cu numele, averea pãrintescã; iar fetelor li sã face ua parte ca ȑestre. Acelle cari credũ cã cu ȑestrea lor nu potũ trãi in societate dupã cum dorescũ, intrã intr'una din acelle duoẽ monãstiri, ca Mirese alle lui Hristos, pro forma; iar in realitate, trãescũ in tãtã libertatea și comoditatea, fãrã a fi supãrate de nimeni intr'un nimic.

Superiorele acellor duoẽ chinovii sã pot compara cu Dogii Veneției, cari erau nișce pãpuși in mãna acellor nobili allũ cãrora guvernãmentũ a fãcut gloria republicei venețiane. Asemenea cu acei nobili, maicele celle avute dela celle duoẽ schitturi dictesã legi, facũ totulũ; iar superioarele disparũ inaintea voingei lorũ; daca esercitã puterea lor, o face numai cu maicele celle sãrace, ce se pot numi le *bos peuple*.

Ast-fel nobilele maici aũ casele lor, cari sãmãnã a nișce palate; aũ trãsurele lor elegante, masa lor luxosã, adoratoriĩ lor officiali și officioși, ordinarĩ și straordinarĩ; trãescũ *sans façon*, cu totulũ indifferinte la critice; de și scandalulũ este in culme, in unele regiuni alle chinoviei. Ce e drept, sunt frumoșe, ca nișce ȑeitiãĩ din paradisulũ lui Moamet! Ce eleganșã! Ce spiritũ! Ce maniere aristocratice! Ce luxũ! Ce viașã asiaticã! Unũ bãrbatũ, cãt de tare sã fie de ângerĩ, cade in ispitã, mai alles cã unele din aceste sibirite provãcã singure pe bãrbați cu cochetãria, cu vorba, și chiar cu panna.

Pãrintele Macarie imi dette cãte va probe de fidelitate, arãtãndu'mi cãtveva billete profumate și cu dantelle dela acelle Lorette cãllugãreșci.

Eatã uã mostrã:

Frate in Hristi sũ!

Aflu cã ești din Romãnia de peste Milcovũ. N'am avutũ fericirea a visita monãstirile de maici și de pãrinți din țerra

suroră. Legitima curiositate, ca femeie, 6tă ce m6 sileŝce a procede p6te contra buneŝ cuviin6e. V6 rog6 respectuos6, daca nu v6 sup6raŝi, a m6 onora cu presinŝa Cuvioŝiei V6stre, spre a putea satisface uă legitimă dorin6ă Scudând ac6stă curiositate, v6 rog6, binecuv6ntaŝi

pe plecata sora v6stră în Hristos6
Madelena.

P. S. Purtătorul6 acestia v6 p6te servi de conducător6.

— E6 sunt de părer6 să te duci, i dissei6.

— Cu D-ta, bucuros6.

— ŝi pentru ce nu singur6?

— Fiind că femeia lui Cesar nu trebuie a fi nici bănuită măcar.

— Ei bine! vom merge împreună. E6 m6 duc6 înainte; peste un6 cart6 d'oră vino ŝi D-ta. Voesc6 a m6 bucura de gelosia rivaleŝ melle."

Si i dictai6 rolul6 ce avea să j6ce. Aflai6 pe Madelena într'un6 costum6 profan6, de budoar6. Iŝi ceru scuse, sub pretest6 că p'asemenea căldură vestm6ntul6 alb6 este r6c6r6tor6, iar cullionul6 e superător6. Era într'un neglij6 complet6, ŝi semăna Aspasia între filosofi ŝi curtesani. După mai multe întrebări ŝi respunsuri banale, veni ŝi părintele Macarie.

Afrodita era înamorată foc6 după Adonis all6 meu; ar fi voit să m6 espediese, ŝi n'avea cum. Ceru scuse a trece pu6in în camera laterală, spre a'ŝi pune un6 vestm6nt6 demn6 de respectabilu oaspete. Peste cinci minute apare în costumul6 ei de cuvioasă, cu mult mai frum6să. Eram gel6să . . . Nu pierd6m6 nici un6 semn6, nici uă vorbă din celle ce schimba ea cu adoratorul6 meu, ŝi vice versa.

Peste cinci minute, uă soră-servantă întră ŝi anunŝă că maica Minodora caută pe maica Marta. Înŝellessei6 stratagema, ŝi făcui6 semn6 părintelui Macarie să m6 urmese.

M6 sculai6 să plec6, cer6nd scuse.

Părintele Macarie să sc6lă asemenea, cer6nd voie a conduce pe maica Marta.

— Vă mulțumesc, părinte, i ȳissei; mă pot ȳuce singur, cum am venit.

— Daca nu mă înșell, ȳisse părintele, maica Minodora vă caută ca să mergetȳ, din preună cu Arhiereul, să visitaȳ monăstirea A Sunt invitat ȳ și e ȳ a face parte din acestă plăcută escursiune; afară numai daca cuvioșia v ȳstră nu simȳiȳ plăcere a vă însoȳi și e ȳ

— Din contra; dar nu voiam să vă lipsesc ȳ de altă plăcere, p ȳte mai mare

— Pe cuvioșa maica Madelena o pot ȳ vedea și altă dată; chiar de séră, daca permite

— Cu cea mai mare plăcere; căci doresc ȳ să am binecuvintarea Sinȳiei V ȳstre. “

Ea ceru la plecarea aȳ săruta mâna, după cum o s ȳrutasse la venire; atunci ca și acum o s ȳrută după cum p ȳcăt ȳsa Madelena, patr ȳna sa, s ȳruta pici ȳrele lui Hristos ȳ.

Coborând scarra, e ȳ și părintele pufnirăm de r ȳsu, ast fel încât s'auȳ rivala mea.

Astă séră plecăm, Agapio, din acestă Monăstire.

Maica Minodora este gel ȳsă de amantul ȳ ei, care nu s ȳmănă cu all ȳ me ȳ; căci, în cele ș ȳpte ȳille cât am stat în acestă monăstire, sinȳitul ȳ nostru păstor ȳ a trebuit să binecuvintese cel puȳin ș ȳpte cuvioșe, iertând ca Hristos ȳ p ȳccatele la t ȳte aceste Madelene

Nici un ȳ cuv ȳnt ȳ n'am dela tine. Scrie'm ȳ cu adduc ȳtorul, care vine intr'adins acolo pentru affacer ȳ alle arhiereului. Ell ȳ ne va g ȳsi la înturnare la monăstirea N ȳmȳtu, unde ne vom opri câte-va ȳille.

Te îmbrăȳșed ȳ din inimă Peste puȳin sper ȳ a ne vedea; fiind că afl ȳ din sorginte sigură ca Muscal ȳ întră negreșit, împing ȳnd pe Turci înainte. Cât voi ȳ fi de fericit ȳ ved ȳndute, și put ȳnd umili pe Zaverȳii din Bucureșci și din monăstire.

Marta ta.

CAPITOLŪ VIII.

OLIGARHIA, DEMOCRAȚIA ȘI DEMAGOGIA.

Monăstirea X 20 Aug. 1848.

Sora mea Marta,

Cele două epistole alle tēlle 'mī aū causatū bucurie și întristare; bucurie, fiind că tu eșci veselă și fericită în acele locuri pe cari le-am vizitat și eū în anii trecuți; întristare, pentru că în totū locul femeea e jucăria bărbatului; căci dacă schituluculū O . . . n'a fost scutitū de scandalurile ce bântue chinoviele din Moldova; étă, soro, uă probă mai mult că celibatulū monacalū, adică căllugăria, este contra Naturei ș'a Evangeliului. Va veni timpulū când, după emanciparea averilor administrate de căllugări, se vor emancipa și căllugări, remăind schiturile și monăstirele ceea ce trebuie să fie, ceea ce să dice c'ar fi fost la formarea lor: cetăți d'apărare, spitaluri, școli, adēpostū pentru săraci și invalidi, cari, luptând pentru țerră, aū dreptū a repausa în acellū liman allū religiei. Despre acēsta vom vorbi pe larg la întorcerea ta, după căderea Revoluțiunei, care va fi învinsă peste puțin, din nenorocire.

Țicu din nenorocire, fiind că omulū e creatū pentru adevērū, adică pentru libertate; pentru acēsta s'aū sacrificat Moise, Socrat, Hristosū, Apostolii, și milliōne de martiri ai Crucii ș'al Stinței; dar fariseii altarului s'aū înțellesū cu fariseii tronului, și aū parodiat principiile sacre din Evangeliiū, splotândule în folosulū lor ș'al unei minorități favorisată de sōrtă, care se chiamă Oligarhiă. . . Roma Papilor înlocui Roma Cesarilor; Regii și Împerații deveniră tributarii Papei. Luther lovește abusurile Papei cele scandalōse, și idolul din Vatican pierde prestigiulū; atunci un Spaniol ambițiosū, Loyola, să offeră a susține idolulū, cu condițiune ca sectatorii săi să domine conștiințele, și prin conștiințe, lumea întrégă. Oamenii ai progressului, ca Mollière, Voltaire și Rousseau în Franca, ca Schiller și Gōthe în Germania, ca Shakespeare și Bacon în Angliă, ca Gallileū și Savonarole în Italia, aū preparatū Revoluți-

nea cea Mare, care fu Evangeliul în spiritul și 'n adevărul, după cum Cristul îl propagase prin parabole (pilde). Precum Constantin Cezarul scamotase în Roma Evangeliul, ast-fel Napoleon I scamotă în Franța principiile dela 1789; le presără cel puțin între populi subjugati cu sabia sa; astfel dar puterea Oligarhilor începu a slăbi, fiind că poporul se lumina; la mărtea lui Napoleon multe popore scuturară jugul apăsătorilor lor; între acestea fură și Români.

Apoi Revoluțiunea francesă dela 1830 încuragiă și mai mult poporele în pretențiunile lor legitime, făcând să tremure Tiranii pe tronurile lor.

În fine, Revoluțiunile din anul acesta au resturnat Oligarhia de pretutindeni cu toți idolișei. Democrația 'i a luat locul Poporele sunt pe tronul; dar cât vor sta? Puțin! Fiind că conducătorii lor sunt egoiști, desbinați, inepti; și fiind că poporele nu sunt încă preparate pentru guvernul democratic; și Români, mai puțin decât alte popore cari au seculul de esistență politică.

Eu consideru mișcările revoluționare din România dela 1821 și 1848 ca uă epocă de însemnătate a reformelor sociale și politice; semanța aruncată de Tudor a resărit îndată; semințele aruncate de Elliade își vor da fructele cel mult peste dece ani.

Dacă poporele ar fi fost preparate, ele și ar fi datu mâna, formând uă sacră alianță pentru a reziste Tiranilor lor; ceea ce nu se pôte ați, se va putea mâine, cand populi vor căpăta lumini și esperință.

Antagonismul poporelor, fructul allu inoranței, și lipsa de patriotismu classicu ca la Ellini și la Romani, și corupțiunea introdusă d'odată cu civilizațiunea, și invidia unora, ambiția reu întellésă a altora, interesele și privilegiile celor favorisați pină aci de sôrtă, în fine escesele libertății: étă atâtea cause cari vor face a se amâna Revoluțiunea, nu a se anula. Acțiunea (Revoluțiunea) împinge omenirea cu trei pași înainte; Reacțiunea (Restaurațiunea) o împinge cu unu pasu înapoi; ast-fel Progresul face doi pași la fie-care sguuire politică sau socială. Progresul este Dumneșeu; omul este

raționabilă și perfectibilă; experiența trecutului (istoria) este un capital de care nu profită toți, ce e drept, ajută însă mult mersului omenirii spre ținta propusă, care este ca popoarele să formese o alianță federală pentru a paraliza alianțele sacrilege ca cea dela 1815.

Ceea ce mă întristă este Demagogia, această plagă socială a timpilor moderni: ea a compromis Revoluțiunea cea Mare dela 1789; ea pătează adî cu sânge nobilul nobilul pământul allu Franciei, lăgănulul Egalității, (fără care Libertatea e na minciună, precum ambele sunt na minciună fără Justiție); ea în fine, Demagogia, compromite și la noi adî, și va compromite pôte și mâine, principiile sacre de *dreptate și frăție*, scrise în capul proclamațiunii, dela Islază, și pe care Hristosul ar binecuvînta-o, dacă ar trăi.

În monotona liniște a monăstirii unde trăescă, citescă regulat foiele publice de adî, de curiositate și de instrucțiune.

Duoe jurnale mai cu sēmă sunt adî cari trecă de luminători și conductorî ai poporului: este *Prunculă Romănu* și *Popululă Suveranu*; celledalte, au appărut și au dispărut ca a-celle florî cari dimiņea înflorescă și sēra sē vestejescă; ca a-celle insecte ce sē nască când resare sōrele, și moră când sōrele appune. Din aceste effemeride alle publicității periodice, este una care trebuia să existe: este diarul *Reforma*, din care posedă numai duoe No. . . . redactatū de unū D. A. I. Crețescu, și care se vede că e omū sinceramente progresistū și ce e rar, conștiințiosū. Ellū se inspiră, ca și Elliade, din principiile sacre alle Evangeliului și alle unor Apostoli ca Pavel; ast-fel că, în fruntea jurnalului seū, citescă aceste cuvinte alle sublimului Apostolū Pavel:

„Libertatea este spiritulul lui Dumnezeu; unde nu este libertate acolo nu e Dumnezeu.“

Apoi și limba Reformei este simplă și populară, materia e conformă cu împrejurările, ast-fel că scopul este ajuns.

Îți trimită câteva No. din fie-care din aceste trei organe de publicitate, ca se le apreciesi singură.

Poporul suveranu este unū diarū seriosū, care respunde cu titlulū și cu scopulū ce și propune; dar avēnd mulți redactori, cu diferite gusturi și opiniuni, i lipsesce adesea u-

nitatea de cugetare: unŭ redactorŭ desaprobă ađi ceea ce a ăisŭ ieri colegulŭ seŭ ¹⁾; alt-fel, e singurulŭ organŭ de publicitate care merită a fi cititŭ, fiind instructivŭ.

Cât despre **Prunculŭ Românŭ**, titlulŭ nu pŭte scusa copillăriele, neconsecințele și mișelliele sėlle, pe care le aŭi mai în tŭte numerile. Cum e părintele și copillulŭ.

Cu tŭte astea, precum furtunele și insectele veninate aŭ și elle misiunea lor providențială în Natură, asemenea și Demagogia este pŭte un reŭ trebuinciosŭ.

În privința **Pruncului** în cestiune, témă'ml e că, chiar când va deveni bărbatŭ, va fi totŭ copillărosŭ, tot neconsecinte; și ce e mai gravŭ, de va rămănea ceea ce e ađi, apoŭ mult reŭ pŭte face ellŭ societății române!

Eram hotărîtă a nu face politică într'ua epistolă ce avea de scopŭ a'ŭi anunța lucrurŭ cu totul altele; dar m'aŭ provocatŭ în epistolele tėlle, numind **Zaverġii** pe aceia cari, cu sacrificiulŭ vieței ș'allŭ familieŭ, aŭ oprit uă Zaveră ca cea dela 1821, pe care o cloceaŭ Muscaliŭ; aŭ numit apoŭ **păpușării** principiile sacre din proclamațiune, cum și propaganda făcută de junŭ p'ntre sătenŭ și celledalte classe desmoștenite.

Întellegŭ, sora mea, că nu puteamŭ sta îndiferentă la asemenea provocări.

Agapia.

¹⁾ După răsturnarea Căimăcămiei dela 30 Iuniŭ, se citia în No. 4 allŭ acelei foŭ „că Russiŭ, de vor veni în țerră, vinŭ ca amici; și tre-
„bue a'ŭ întâmpina cu florŭ și cu stălpări, ș'alle deschide brațele spre a'ŭ
„îmbrășișă, ș'alle pune cununŭ pe capŭ, ș'alle da crucea s'o sărute, că ei
„ne vor strēnge în brațe, ca frate pe frate, etc.“ Acelle esagerări ridicule
fură desaprobate în No. 6 allŭ acellŭ jurnalŭ. Într'adevăr, sfișierea Polo-
niei ș'a Crimeii, smulgerea unei cŭste din corpulŭ Daciei de către Russia,
care a lăsat p'Austria a smulge și ea altă cŭstă, în fine articuliŭ addițio-
nalŭ din Regulamentulŭ Organicŭ, prin care ni se răpia autonomia, sunt
destule probe cari să ne facă a crede că, de vor intra Rușiŭ, cum or să și
intre, (fiind că numai unirea Ungurilor cu Romăniŭ 'ŭ ar fi pututŭ opri
la Prut) ei vor săruta crucea, și vor trece înainte; iar îmbrășișarea lor
va fi sugrumarea Romăniei.

CAPITOLU IX.

MANTIA MONAHALA.

Sora Agapia avea uă vară în Bucuresci, ca de 18 anni, căria îi intrase în capu să se călugărescă; ca s'o lecuiască dar d'acéstă manie, care p'atuncea era la modă, Agapia o invită la Monăstirea X. . . . pentru zilele de 24, 25 și 26 Augustu, când uă soră avea să se facă rasoforă, cându uă rasoforă avea să îmbrace mantia călugărescă, iar uă călugăriță mantia de schimnică, fiind patru grade de ierarhie monahală: soră, rasoforă, călugăriță și schimnică.

Formalitățile întrebuintate la femeii când să facă monahe să întrebuintedă și la bărbați, cu mici deosebiri.

Cându uă femeă, de orî ce condiție voesce a se călugări, nu pôte intra într'uă chinovie decât cu voiea în scrisu a Mitropolitului său a Episcopului localu; ea nu este silită să își schimbe numele, ci numai costumulu, care se compune dintr'un potcapiu micu, (în formă de tingirică) care se numesce cullionu; dintr'uă maramă neșă cu care să îmbrobodesce, lăsându numai chipulu descoperitu, și care se numesce camilafcă; dintr'un antiriu de lână (sau rochie neșă), dintr'un briu de piele, dintr'uă cruce atârnată la gātu ș'ascunsă sub antiriu; și dintr'uă pereche de mētăni de lână c'uă sută de bóbe. În timpu de iarnă, ea pörtă ș'uă scurteică lungă îmblănită; iar pe d'asupra acestui costum pôte purta un fellu de capotu largu de lână, în formă de rasă. Totu costumulu e în negru.

Acea soră este dată subt ascultarea unei călugărițe; dacă acea soră este de condițiune, este considerată de maica ce'i servă de Mentoră ca uă fică sufletescă; dacă sora este uă femeie din poporu e considerată ca servantă sau *poslujnică*.

Sora pôte conserva numele de boteșu; ea pörtă tôte sarcinele unei călugărițe, afară de rugăciuni, care le pôte face pe jumătate de cătu uă călugăriță.

Cu câteva zile înainte de zilele fixate pentru ceremonia facerii de rasoforă, de călugăriță și de schimnică, vara Agapiei se afla în Monăstirea X. . . .

În ziua de 24 Augustă, sora ce voia să se facă rasoforă luă mai întâi bine-cuvîntarca preotului, înainte d'a se începe liturghia, pe cîndu se citeau Orele (césurile). Sora se închină mai întâi pe la tóte icónele, făcînd câte trei mătăni la fiecare; după terminarea lecturii Orelor, preotul pusse epitrafirul și felonul, stîndu înaintea ușelor împărătesci (alle altarului); uă maică addusse pe soră înaintea preotului, pe cînd se citia câți-va psalmi și tropare; sora apoi îngenuchiă, și preotul îi citi duce rugăciuni de mulțumire către D-zeu, care s'a milostivit în fine a scăpa pe róba sa de viața lumescă cea deșertă, chemînduo la asemenea cinstită făgăduință; și' oră a trăi cu vrednicie în acéstă viață ingerescă, și a fi apărată de cursele Diavolului, pădîndu' Dumnezeu sufletul curat pînă la mórte, și învrednicînduo a fi cassă sántă a lui Hristos. Preotul luă apoi fórfecele, și tunse câte puçin pèrú din patru părți ale capului surorii, în formă de cruce; și disse:

„Tunde-se róba lui Dumnezeu (Domnica) în numele tatălui, amin! Și allú fiului, amin! Și allú sántului spiritú (duh) amin!“

Iar cîntărețele disseră de trei ori: Dómne miluesce!

Apoi preotul îmbracă pe sora cu rassa, punéndu' în capú pótcăpellu și cămilafca; apoi citi încet uă rugăciune prin care chiăma darul sántului spiritú assupra surorii.

Eată tótă rîndueala la facerea de rasoforă.

În ziua de 25 Augustă veni rîndul unei rasofore, anume Maria, ca să priimescă ingerescul chipú allú mantiei, adică a se face călugăriță.

Mai înainte cu câte-va zile, superiora Monăstirei înștiințasse pe confessorul maicelor de la Monăstirea vecină de bărbați, (sub patronagiul căria era pusă Monăstirea de maică X...) ca să vie să bine-cuvintese nunta acesteii surori cu Hristos.

Rasofora Maria, pădîndu pravila bisericii în acelle zile, găti vestmintele trebuincioase, pe care le înfășură într' uă legătură, și le dete maicei care'îservisse de Mentor, în prețioa ceremoniei, după Pavecerniță, ca să le depună înaintea icónei Măntuitorului.

Cându se întâmplă mai multe rasofore să îmbrace mantia călugărească, vestmintele lor se depun în care d'arabă pe la icônele celle mari.

La uă oră după miezul nopții, confessorul chiâmă înaintea sa pe rasofora Maria care voia a fi tunsă, și îi arată ce este călugăria, cum se cade a pètece viața monahală întru înfrinare, supunere și ascultare; apoi bine-cuvîntându, îi recomandă priveghere în acea nópte, spre a se face demnă de mirele Hristosú, prin rugăciune și spălare a corpului: ca și cu sufletul și cu corpul să fie curată pentru asemenea și mare, când se face demnă a deveni mireasa fiului lui Dumnezeu.

La trei ore după miezul nopții, clopotul și tóca vestiră începerea rugăciunii de diminétă (utrenia). Rasofora Maria se afla în biserică înaintea cellor-l-alte. După sfârșitul Utreniei, rasofora se întorse în chilia sa, se îmbracă cu cămașa de lână, și se încălță cu ciorapil de lână, punendú pe umeri uă rassa. Apoi citi întrebările ce avea să'Y facă confessorul, și răspunsurile ce avea să dea la acelle întrebări, în fața ușelor altarului, înainte d'a îmbrăca mantia călugărească.

Cândú tóca anunția la 7 ore începerea serviciului numit Orele, și care precede liturgia, rasofora Maria se afla în tinda bisericei, unde ascultă rugăciunea; cândú începu citirea Orei a treia, rasofora intră în biserică, însoțită de confessor; și priimindú bine-cuvântarea superioarei, făcu uă metanie mare înaintea ușei împărătesci; și sărută icônele celle mari și icóna de la iconostasú, făcendú la fie-care icónă câte trei metanii, două înainte de a săruta icóna și una pe urmă. Veni apoi în mijlocul bissericei, făcu iarăși trei metanii mari, și spre strane câte uă metanie, cerendú iertare de la maici; după aceea se întorse iarăși în tinda bisericei, unde seșu într'ua strană pînă după Vohodul cellú micú allú sântei liturgii; iar după Vohod eclisiarha împărți lumînări (în comptă rasoforei) pe la tóte maicele; iar confessorul, venindú în tinda bissericei, desbracă pe rasofora de rassa ei, lăssându numai în cămașă și în călțuni, cu capu golú și cu părul despletitú; iar cântărețele cântară de trei ori troparul de la Catisma întâlea, în coprinderea următoare:

„Brațele cele părintești grăbesce a le deschide mie, „Mântuitoarele; căci curvesce am cheltuit viața mea; și năzu- „indă la bogăția cea nesfârșită a îndurărilor tēlle, nu trece „cu vederea acum inima mea cea săracă; că ție, Dómne, îți „strigă cu umilință: greșit-am, părinte, în ceră și înaintea ta!“

Tóte maicele și cântărețele se adunară în tinda biseri- ceii, cu luminările aprinse; confessorulă luă pe rasofora sub mantia sa cea largă, încâtă, accoperindu-y totă corpulă, nu- mai capu-i se vedea; precedatū de cântărețe, cari cântău tro- parul de mai susă, ellū intră în biserică; la câți-va pași de la ușa bisericeii, rasofora făcu uă metanie mare, pe care o repetă și când ajunse în mijloculă bisericeii, înaintându astfel sub mantia confessorului pînă la ușele altarului, unde era aș- ternutū josă unū covorū. Aci rasofora, făcându uă cruce și uă metanie mare lingă marginea covorului, se întinse pe co- vorū, cu capulă spre altarū, cu fața la pământū, și cu mâi- nile întinse în formă de cruce. Atunci confessorulă, atingēndū capulă rasoforeii cu mâna drēptă, îi disse:

„Scólă-te; căci a vędutū D-đeū smerenia ta; și te îm- brăciședă pe tine, care te apropii de D-đeū cu inimă drēptă și cu sufletū curatū.“

Rasofora se sculă în picioare, țind mâinele cruciși, pe peptū; și preotul îi disse:

„Raspunde cu frică la întrebările ce-ți facū, știindū că însuși Hristosū, cu maica sa, cu ingerii și cu toți sântii sei, staū față nevędutū, ș'ascultă răspunsurile ce vei da; și la a duoa înviere îți va respłati, nu după vorbe, ci după fapte.“

După acēsta începură întrebările și răspunsurile.

Întrebare. — Ce ai venit, soro, cădēnd la sântulū jert- felnicū și la acēstă sântă adunare?

Răspunsū. — Poftescū viața cea pusnicēscă, cinstite părinte.

— Poftesci să te învrednicești ingeresculū chipū, și să fi în rēndū cu căllugărițele?

— Așa, cu ajutorulū lui Dumneđeū, cinstite părinte.

— Bunū și fericitū lucru ai allesū, însă de 'lū vei și săvărși; căci lucrurile cele bune cu ostenelă să căștigă și cu durere să săvărșescū.

„Din voea minții tēlle te apropii către Domnul?”

— Așa, cu ajutorul lui Dumneșeu, cinstite părinte.

— Nu de *vr'ua nevoie sau silă?*

— Nu, cinstite părinte.

— Remănă-vei în monăstire și în pusnicie pînă la sfirșitul vieței tēlle?

— Așa, cu ajutorul lui Dumneșeu, cinstite părinte.

— Pădite-vei în curăție și smerenie?

— Așa, cu ajutorul lui Dumneșeu, cinstite părinte.

— Pădi-vei, pînă la mórtea ta, ascultarea către mai marele teș, și către tóte surorele celle întru Hristosú?

— Așa, cu ajutorul lui Dumneșeu, cinstite părinte.

— Răbda-vei tótă scárba și greutatea vieței călugăreșci pentru împărăția cerurilor?

— Așa, cu ajutorul lui Dumneșeu, cinstite părinte.

Preotul i dette apoi învățatură (consiliu) cum să fie răbdătoare, smerită, ascultătoare etc, recomandându-i cu deosebire ruga și postul, lepădarea de lume, de părinți, de frați, de toți ai seși, chiar de cinstirile și de bogățiile lumii aceștia....

— Acestea toate așa le mărturisești, în nădejdea puterii lui Dumneșeu, și te făgăduiești să rabdi pînă la sfirșitul vieței tēlle?

— Așa, cu ajutorul lui Dumneșeu, cinstite părinte.

Preotul i citi uă rugăciune prin care chiăma darul lui Dumneșeu asupra Mariei, care priimise numele de Damaschina; și-i oră a se învrednici să stea (după mórte) cu mucenicele Tecla, Efprassia, Olimpiada și celelalte întemeietóre alle îngerescului chipu allu călugăriei, pentru femeii.

Preotul i pusse apoi cartea pe capul Damaschina și i mai citi și alte rugăciuni.

— Eată Hristosú stă de față aici nevedutú; veđi că nimeni nu te silesce să vii la acestú chipú; veđi că tu de a ta bună voie poftesci logotna marelui și ângerescului chipú.

— Așa, cinstite părinte, de bună voe.

Apoi i ordonă de trei ory a lua fórfecile depuse pe Evangelii, pe care fórfece Damaschina le dette preotului, sărutând

60
de trei ori și forfecile și mâna preotului, care tăia din capul
ei câte puțin păr în formă de cruce, dicând:

— Sora noastră Damaschina își tunde părul capului, în
numele tatălui, ș'allu fiului, ș'allu sântului duh!

Cântărețele cântara de trei ori „Doamne miluește.”

Apucând apoi preotul mânecile cămășei rasforei, i disse:

— Sora noastră Damaschina s'a îmbrăcat în cămașa
veseliei, a sărăciei, a neagonisellei, în răbdare, nevoe și greu-
tate; în numele tatălui, ș'allu fiului, ș'allu sântului duh

Apoi binecuvîntă cămașa, ș'o dette rasforei care sărută
și cămașa și mâna lui. Asemenea a urmat cu toate celelalte
vestminte.

Puindu'i crucea de gētu, i disse să și adducă aminte de
patimele lui Hristos.

Luând antiriul, i disse că să îmbracă în haina ve-
seliei.

Luând briul, i disse că și încinge mijlocul cu pu-
terea adevărului, spre omorirea trupului și înnoirea suf-
letului.

Luând paramanul ¹⁾, i disse că este logotna chipului
ingeresc, spre înfrinarea și lepădarea tuturor poftelor trupești.

Luând rassa, i disse că să îmbracă în haina mînturii, în
zaoa dreptății, spre a se feri de gîndurile cele rele, avînd
în minte numai *gîndul morții*.

Luând mantia, i disse că e mantia logodirii ingerescului
chip, îmbrăcămîntea nesticăciosă a *curăției*.

Luând potcăpellul, i disse că se accopere cu coiful, în
nădejdea mîntuirii.

Luând camilafca, i disse că este logotna ingerescului
chip.

Luând călțunii, i disse că este încălțămîntea spre găti-
rea unei vestiri a păcei.

Luând mătaniile, și ținînd de crucea lor, i disse că
este sabia cea duhovnicască, cuvîntul lui D-deu spre rugă-

¹⁾ Paramanul este un petic de materie neagră, d'un lat de mână, atîrnată la spate, și pe care e cusută, cu lină colorată, crucea cu toate obiectele ce au servit la răstignirea lui Hristos.

ciunea din totu minutulü, fiind datöre a repeta, ziua și nóptea, cu gândul și cu gura: „Dómne, Isuse Christóse, fiulü lü D-deü, mîntuește-më pe mine păcătósa!“

Luând crucea de botezú, repetă cuvintele lü Hristos: „cã cine va vrea së urmese lü, sã se lepede de sine, și sã ia crucea în spinare, și sã viie dupë dânsul.“

Preotulü dete crucea rasoforei, care o sãrutã și o ținu apoi în mâna dréptã.

Luând preotul apoi uã fáclie aprinsã, repetã și aci cuvintele lü Hristosü „cã așa sã luminese lumina vóstrã înainteã ómenilor, ca vedëndü faptele vóstre celle bune, sã mãrészã pe tatãlũ vostru cellũ din cerurũ.“

Rasofora, priimindũ fáclia, o ținu tot în mâna dréptã d'impreună cu crucea.

Preotul, binecuvëntãndũ pe rasofora, disse:

„Sora nóstrã Damaschina a luatũ adĩ logotna marelũ și ingeresculũ chipũ!“

Atunci confessorul, care addussese pe rasofora sub mantia sa din tindã în bisericã, o condusse într'ua sfranã; și dupã citirea Ecteniilor, se citi apostolulü și evangeliulü care urmészã :

Cartea sãntulũ Apostolũ Pavel către Efessenĩ.

„Frațilorũ, întãriți-vë în Domnul, și întru puterea tãriei lü; îmbrãcați-vë întru tóte cu armele lü Dumneđeü, ca sã puteți sta improtiva meșteșugirilorũ Diavolulũ; cã nu ne este noã lupta improtiva trupulũ și a sãngelũ; ci improtiva Cãpeteniilorũ, și a Domniilorũ, și a Stãpñirilorũ lumii întunereculũ acestũ vécũ; improtiva Duhurilorũ reutãții cellorũ de sub cerũ. Pentru acësta luați tóte armele lü Dumneđeü ca sã puteți sta improtivã în ziua cea rea; și tóte isprãvindule, sã stați dreptũ aceea încingëndu-vë mijlocul vostru cu adevërulũ, și îmbrãcãndu vë în zaoa dreptãții, și încãlțãndu-vë piciórele spre gãtirea Evangheliei pãcii, preste tóte luãnd pavãza credinții, cu care veți puteã stinge tóte sãgețile Viclénulũ celle aprinse; și coiful mântuirii luați, și sabia duhulũ, care este cuvëntul lü Dumneđeü.“

Evangelia de la Matei.

„Dis-a Domnul: cela ce iubește pre tatălū sēū saū pre mamă-sa mai multū de câtū pre mine, nu este vrednicū de mine; și cella ce iubește pre feciōră saū pe fată mai multū de câtū pe mine, nu este vrednicū de mine; și cella ce nu'și ia crucea sa ca să viie după mine, nu este vrednicū de mine. Veniți către mine toți cei osteniți și însărcinați, și eū vē voiū odihni pre voi; luați jugulū meū, și vē învățați de la mine, că sunt blîndū și smeritū cu inima; și veți afla odihnă sufletorū vōstre: că jugul meū este bun, și sarcina mea ușōră este.“

După acēsta rasofora, care acum ēra monahă pe deplinū, se împărtăși cu Sāntele taine; și după sfîrșirea liturgiei, i se dette în mână stângă unū evangeliū, pecare împreună cu crucea o sărutară tōte maicele și surorile, întrebându-o fie care cum te chiamă? Și ea respundēndū că se chiamă Damaschina; iar surorile respușeră:

„Să te mântuești întru Domnul, soră; și te rōgă și pentru noi.“

După citirea altorū rugăciunī, monaha, însoțită de confessorū, se dusse la superiora, cu făclia aprinsă, spre a priimi bine-cuvēntarea ei; superiora o povățui și ea cum să se facă vrednică de împărăția cerurilor, prin supunere, înfrinare și smerenie.

Intorcēndu-se la chilia sa, monaha Damaschina fu întâmpinată de maici și surori de etatea sa, care purtau zăbrance la mână, și unele aveaū batiste grele de mătasse, dăruite de monaha, în locū de betella întrebuintată la logotnă.

Monaha le dette apoi la tōte dulcēță, cofeturī și vutcă; și îmbrăcișindū pe tōte, remasse singură în chilie, numai cu mirele Hristosū.

În timpul mesei, monaha Damaschina servi pe maici și pe surori; și după terminarea mesei, atunci mîncă și monaha singură.

Cinci dille d'a rândul ea nu scōsse vestmintele după dînsa, nici chiar în timpul somnului, ocupāndu-se în acestū timpū numai cu citirea pravilei bisericești.

Aci să termină formele pentru priimirea mantiei căllu-

găreșci, cunoscută sub numirea de chipul cellă mică allū ingerilorū. Treceam acuma la chipul cellă mare, saū la mantia schimnicăscă.

În ziua de 26 Augustū sē făcu ceremonia pentru schimnicia unei monahe anume Epistimia. După ce și mărturisii păcatele la confessorū, spre a deveni demnă de împărțășirea cu corpul și sângele lui Hristosū, ea trecu prin toate acele formalități întrebuițate pentru priimirea mantiei călugăreșci, cu deosebirea următoare: că veșmintele ei aduse de cu sēra în biserică fură depuse la pōlele altarului; că la Utrenie sē cântă un canonū într'adinsū pentru asemenea împrejurare, avēndū de refrenū, la fie-care strofă, aceste cuvinte semnificative:

„Sfirsitū bine iscusitū dămī, Hristōse, mie cellei bine ispitite;“ că desbrăcarea veșmintelor monahei sē făcu în tinda bissericeī, nu în chilie; că la întrebările făcute monahei fu și acēsta „daca se lepădă de lume și de celle ce suntū în lume după porunca lui D-deū?“ iar răspunsurile monahei fură întocmai ca acelea ale rasoforei; numai rugăciunile preotului se deosebiră, fiind conforme cu împrejurarea, schimnicia fiind considerată ca unū allū duoilea botezū; că antiriul de schimnicie este nedespicatū înainte, îmbrăcându'lū pe la capū; că între veșmintele schimnicei figurēsă *shima* ¹⁾ și *analavul* ²⁾ care lipsescū simplei monahe; că canōnele și pedepsele suntū indoit mai grele de câtū la uă monahă, căci schimonaha se consideră ca uă *mōrtă în acēstă lume*; în fine, șēpte dille ea nu se pōte desbrăca de hainele sēlle ³⁾.

¹⁾ Shima este un fellū de patrafirū lungū și îngustū, celū pōrtă pe peptū, și pe care suntū dessinate, ca și pe paramanū, toate obiectele ce aū servitū la restignirea lui Hristosū, plusū heruvimi, cocoși etc. etc.

²⁾ Analavul are forma unor găitane negre, ca nisce ecsebanturi de officerū, care atiră pe umeri, în lungul māiuellor.

³⁾ Pentru deplina înjellegerea acestui capitolū, veđi **Rindueala tunderi chipului monahicescā**, tipărită în tipografia lui Eliade, la 1842.

CAPITOLŪ X.

PRAVILA MONAHALA.

— Ei bine, Eliso! disse sora Agapia verișorei sêlle, cum ți se pare căllugăria?

— Imi place, respunse Elisa; de și multe formalități.

— N'ai vădut decât cununia, și chiar acêsta prescrie lucruri cu greū de împlinit, presupuind că căllugăria nu s'ar face înainte de 25 ani; fiind că, ori cât s'ar tortura carnea cu postulū, cu munca și cu ruga, ea va reclama tributulū ce e datore a da Naturei; și nimeni nu pôte contraria nepedepsit legile Naturei, după cum îți voiū esplica acêsta la locul seū.

Voiū cerceta dar care sunt sarcinele miresei lui Hristosū; voiū esamina daca Hristosū și Apostoli seī aū fost pentru căllugărie; îți voiū arăta cu fapte tristele rezultate alle căllugăriei și binefacerile căsătoriei; în fine voiū face istoriculū căllugăriei, spre a vedea ce a pututū da naștere acestei instituțiunii, contrariā și Naturei, și Evangeliului, și Civilizațiunii.

Pentru surorile și monahele cari nu știū carte, saū nu pot merge în Biserică ca s'asculte pravila, elle sunt datore a o citi singure cu metaniile, conformându-se Pravilei de la Sântul Munte. La „utrenie“ să petrecă, stându în picioare, 30 de ațe de metanii, dicându la fieșce care grăunțe saū bobū allū metaniei rugăciunea acêsta: „Dómne, Isuse Hristóse, fiul lui Dumneđeū, miluește-mē pre mine păcătósa“¹⁾. În locū de *Cé-surī* să petrecă 10 ațe. Pentru *Vecernie*, 10 ațe. Pentru *Pavecerniță*, alte 10 ațe.

Iară după aședămintul și rânduiala ce se obișnuiesce în părțile Russei, assemenea și în locurile acestea, se urmédă într'acestū chipū:

Pentru *Vecernie*, de 100 ori rugăciunea „Dómne, Isuse Christóse, fiul lui Dumneđeū, miluesce-mē pre mine păcătósa;“ și metanii mari 25. Pentru *Pavecerniță*, opt rugăciuni, și metanii 12.

¹⁾ Adică 3000 de bóbe, repetând de 3000 de ori rugăciunea aceea.

„Pentru *Paraclisă*, rugăciunea *Precistei* de 70 de ori,
„Prea sântă stăpâna mea, feciôră *Marie*, născătore de D-zeu,
mântuiesce-mă pre mine păcătosa“ și metanii 12.

„Pentru *Acatistă*, rugăciuni 200 și metanii 12.

„Pentru *Canonul ângerului*, opt rugăciuni și metanii 7.

„Pentru *Canonul pocâinței* rugăciuni 100 și metanii 25.

„Pentru *Polunoșniță*, rugăciuni 100 și metanii 25.

„Pentru *Utrenie*, rugăciuni 300 și metanii 8.

„Pentru tuspătru *Céssurile*, rugăciuni 200 și metanii 30

„Pentru *Obedniță*, rugăciuni 100 și metanii 10.

„Schimonahiile sunt îndatorate a face într'ua nôpte
300 de metanii mari, dupe sântul *Calistă* și alți purtători de
D-zeu părinți. (Veđi la *Filocalie*); iară în Sântul munte, 150
metanii mari, și 12 ațe ca închinăciune.

„Rasoforele și cei puși la cercare sunt datorți să facă
100 de metanii, și 3 ațe ca închinăciuni, repetând la fie-care
grăunțe rugăciunea de mai sus; și închinându-se cu mâna
pînă la pământ.

„Metanii mari nu se facă *Duminica* (și la prasnice mari),
după canonul 20 al *Soborului ântéiș*, și can. 90 al *Sobo-*
rului allă 6-lea, și can. 91 allă marelui *Vasilie*. Nicî după
Paști, în prasnica celor 50 zile, dupe acelașu canon, și
după Sântul *Epifanie*, *Irineiș*, și *Augustin* (veđi *Epistolia* că-
tre *Ianuarie*) și după *Ieronim*, *Amvrosie*, *Avva Isaia* și Sântul
Callist.

„Iară închinăciunile cele cu mâna pînă la pământ nu
se oprescú nicî odată.“

Monahale cari știu carte, saú trebuie să citească în chilie
cele ce să citească și se cântă în *Biserica*, saú să mERGă a
așcutla în *Biserica* tóte acele rugăciuni la timpul prescristu
de *Pravilă*.

Lu duoé ore după mieđulú noptiș vara, iar iarna la 4
ore, aproximativ, începe în *Biserica* rugăciunea de nôptea
(*Urenia*).

Monaha însărcinată cu tóca anunță mai ântéiș prin
tragerea clopotului deșteptarea maicelor; apoi vine la fie-care
monahă, (daca elle nu sunt în mare numărú) și dice la ușă:

pentru rugăciunile etc.; și sora saŭ monaha e datore a responde din întru *amin!* Când nu responde, clopotăreŭsa repetă pentru rugăciunile; și când nici a treia oră nu responde nimeni din chillie, aceea batte în uŭă și în ferăstră, pînă deșteptă din somnŭ pe somnorosa mirésă saŭ fidanțată a lui Hristos.

Se pôte întâmpla ca nici la sgomotulŭ ce face afară clopotăreŭsa să nu răspundă nimeni din chillie; atunci acesta alérgă a anunța pe superiora, care pôte lua ori-ce măsurî pentru a esplica misterulŭ Misterulŭ nu se pôte esplica naturalmente decât găsiind mórta în chillie pe proprietara ei. saŭ justificând monaha lipsa din chillie în timpulŭ acela pentru uă necesitate imperiósă; afară din acesta, misterulŭ se esplică în prejudiciulŭ onórei celei cu chillia închisă; cu tóte că surorile și monahele cele infidelle Mirelui iaŭ măsurî, în asemenea cađurî, a lăsa în chillie uă confidentă care să răspundă sacramentalulŭ *amin*.

În monăstirile unde sunt peste cincî-deci de monahe și monahî, clopotarulŭ saŭ clopotăreŭsa deșteptă pe cuviose saŭ pe cuvioși cu tóca de lemnŭ, cu care încungióră Biserica de trei ori, trecend și pe din'naintea chiliilor.

Eată efectulŭ ce a produs întéia oară sorei Agapia a-cestă deșteptare silită.

Absorbită în cugetări melancolice, ce i le deștepta loculŭ unde se afla, ea ședea p'un scaunŭ în pridvorŭ, cu capulŭ ređinatŭ pe mâna dreptă, putend vedea ș'auđi tot, fără a fi vedută.

Era la Aprilie. Nóptea era întunecósă și rece; câte va candelles luciaŭ în Biserică; liniștea tristă a Monăstirii era intrerumptă numai de cobitorulŭ bocetŭ allŭ unui Ciurezŭ, ce se lamenta pe marginea învállitórei acelei Biserice. Monăstirea părea uă Necropolis (cetatea Morților), saŭ unŭ cimitirŭ întinsŭ; iar crucile și monumentele dupe la morminte păreaŭ fantezmele din Don Juan.

D'ua dată licurésă prin curtea Monăstirii uă lumină, condusă d'ua umbră: era monaha care se urca în campanatoriu cu felinarulŭ; sunetulŭ lugubru (jalnicŭ) allŭ campanei o

umplu de fiori reci, ca vîntulü din acea nópte; idei lugubre, ca sunnetulü campanei, și ca mormintele ce o încongiurau, strebătură prin Mîntea sea ca fulgerile prin nuori, ca lumina acellui felinarü în întunereculü noptii. Ea diise, fără voe: „Oare acesta să fi fostü scopulü Creatorului făcând pe omü, acestü capü d'operă allü Naturei? Ca să se îngrópe de viü în aceste morminte? Dar daca toți ómenii ar imita esemplul lui Pahomie și Antonie, ce ar deveni globulü acesta? Unü întinsü desertü, locuitü de animale! Și cine ar glorifica atuncî pe divinulü maestru allü acestui sublimü candelabru, atárnatü asupra capetelor nóstre? Cine ar admira opera minunată a creațiunii, unde chiar firulü de iarbă attestă puterea și bunătatea Creatorului?“

Luminile ce începeau a licura pe la ferestrele chilielor și alle Bisericei, luminele felinarelor de prin curte și de prin coridóre, lucind ca niște Licurici pe câmpie, în fine dialogurile cuvióselor cari coborau și urcau scările și cari mișunau prin curte, o deșteptară din meditațiunea sea. Audi apoi următorulü dialogü între uă monahă și preotulü Bisericei:

— Aide mai iute, popo, c'astăptă maica Stariță în Biserică.

— Las' s'ăștepte; că și eü așteptü de multe ori.

— De ce naiba ai întărđiat atita?

— Ce'ți passă ție?

— Nu te îndurái de preotéssa....

— Cum nu te'ndurí tu de cuviósulü Arsenie...

— Vorbesce încet, popo, să nu te audă cineva.

— Ba ce! Parcă lumea nu știe...

— Fir'-ai allü Draculü de țapü....

Acésta convinse pe Agapia și mai mult că totulü este uă mască de fariseü, spre a amăgi pe cei creduli și bigoți, fără însă a înșella pe Dumneđu.

Ea coborí în Biserică cu Elisa. Ua cîntărăcă citea în mijlocul Bisericei, saü mai bine mormoia, fiind că nimeni nu înțellegea ce spune; iar parte din monahele mature și bătrêne, înfășurate în blane, ședeau josü în strane, după esemplulü su-

perioarei, și dormia; iar cele ce lipsiau dormiau în chillii, singure sau cu amicii lor....

Cântăreța cântă catisma XVII și troparele (Pololonica); apoi citi Psalmii de noapte; apoi două catisme, fiind că nu era post; iar când e post, se citească câte patru pe zi; apoi citi canoanele Săntilor din Triod, din Octoiu și din Mineiu, și cântarea lui Moise; apoi iar Psalmii (Falitiele); apoi rugăciunile cunoscute sub numele de césul I; în fine *graiurile melle etc.*

Rugăciunea de noapte (Utrenia) era terminată; se stinse câte va lumină ce ardea, și ua suroră se dusse din strană în strană să destepse pe maicele ce dormiau.

— Regula acésta nu'mi place, disse Elisa.

— De ce?

— Ce fel! Să te scolă assudată din căldura așternutului, și să treci din atmosfera caldă a chilliei în atmosfera umedă a Bisericeii, cu stomahul gollu, și să respiri fumulu luminărilor și aerul umed, este a contracta malati cronice, este a te sinnucide.

— Rămâi dar în chillie....

— Așa voi face, de va fi să rămân aci.

— Atunci nu'ți ajungi scopul, d'a te pocăi.

— Dar nu mă simțu capabilă....

— Uitat-ai legătura ce face monaha d'a tortura corpul pentru ca să scape sufletul de flaccările Iadului?

— Incepă a mă desillusiona de ângerescul chip.

— Prea de timpuriu! Dar acelle biete cântărețe cari în câți-va ani ofticesă?

— Acelle sunt niscă martire! Cređu însă că și îngrijesc sănătatea, luând dimineța bullion cald, și ouă prospete, și...

— Te înșelli! Sunt oprite a lua ceva înainte de pâinea sințită (anaforă).

— Cine le oprește a lua anaforă în chillie, înainte d'a merge în Biserică?

— Pravila monahală.

— Și cine le controlésă?

— Conștiința lor, și temmerea de scandal și de dépsă....

— Grea sarcină !

— Și încă n'ai vedutū totū.

„Redimarăm capul pe perină ca să repaosăm puțin, când toaca anunță *Cesurile*: era despre dioă, și plôea cădea torrente. In chillie era așa de caldū! Pusserăm mașina de cafea, și luarămū câte uă tassă de cafea négră. Ne simțirăm regenerate. Coborîrăm iar în Biserică, unde se cânta:

Césulū III (Audi, Dómne, dreptatea mea).

Césulū VI (Dumneđeule, intru numele teū méntuește-mé).

Și alte rugăciuni ce se obicnescū a se cânta diminéça.

Eșindū din Biserică, Elisa đisse;

— De câte ori o să mai mergem ađi la Biserică?

— De alte trei ori, deosebit de lectura de la masă și din chilie.

— Mult tocat, puțin mâncat.

„Ne culcarăm din noou; dar furăm îndată sculate de tóca și de clopote, cari invitaū pe cuvióse la liturgie.

„În fine tóca anunță și începerea liturgiei, care ținu vr'ua trei ore; după eșirea din Biserică, meraserăm să visităm pe superiora, care ne binecuvîntă.

„Între 10 și 11 ore tóca chiema pe maici la trapezărie. Aci, la uă masă lungă, se aședară tóte cuviósele, după ierarhie și etate; iar superiora se pusse în capulū mesei; pe masă erau urđici, verdețuri, fructe, fasole și varđă, murături și pâine négră, și câte va sticle cu vinū; iară în postulū paștilor fasolea și varđa sunt bucatele obicnuite.

„În đille de dulce, potū mânca și uoě, lapte, brîndă etc.; iar schimnicele numaí Sâmbăta și Duminica potū mânca pește și untū de lemnū.

„Lêngă superiora șede la masă câte-va proestóse, adică foste-superiore și foste-cântărețe; apoi vencaū cântărețele, ecclesiarha și arhontăresă; apoi schimnice, monahe, rasofore și surori: uă oaste întrégă de cuvioase!

„Fiecare maică trebuie a citi pe rëndū după uă catedră viecele sîntilor, pe când cellelalte mánăncă. Fie care maică și soră trebuie a servi, câte uă septămăná, la bucătărie, la spalătorie, la biserică, la trapezărie. Observaiū că unele cuvióse,

de esemplu superiora, cântărețe, proestose și câte-va, numai attingeauă cu buzele bucatele după masă.

„Orî sunt sătule, disseiū în gîndulū meū, orî își păs-trésă stomahulū pentru alte bucate în chillie .“

Intr'adevăr, după masă, uă cântăreță mē invită în chillia sa.

— Nu'ți placū, Agapio, bucatele dela trapezerie, imi disse maica Chipriana; ai cuvētū; mai alles în di de postū. Te-am invitatū să prîndim împreună.

„Deschisse unū dulapū mascatū în părete, unde era uă bęcăniă întrégă; improvisă apoi uă masă cu icre moī, cu pește prospētū, cu sardelle de cutie, cu raci scordolea, cu dovleci prăjiți, cu fructe, cu caracaciă, tôte inotând în lămăe și olliū; apoi vinuri negre și albe, din țerră și din streinătate: era uă masă de Episcopū!

Dupō masă, luarămū cafeaoa ; și maica Chipriana, ap-prîndēnd țigara, disse, esaltată de vinū :

— Așa trăim noi, soro Agapio, mai alles acellea cari proslăvim pe Domnulū cu cântări în Biserică, đioa și nóptea; de ne am ține de țipicū, am muri numai într'un anū.

— Dar confessorulū? Dar arhiereulū ?

— Ei ne dau esemplulū, soro! Ce! cređi tu sinți pe óme-niī acestia? Mai lesne va intra funia corabiei pe urechile a-culū, de cât prea sințițiī nostriī păstorī în împērăția ceruri-lor! Ce-ai đice tu când ți-ai spune că sunt unī din acestī păstorī cari mănăncă claponī și beaū șampanie în septemāna patimelor ?

— Este cu puțină ? ! !

— Nu cređi? Te voiū face să veđi și minunea acēsta, daca vei mai sta pe la noi; fiind că știū că esci discretă.

— Dar nóptea, când mergeți la Biserică, nu măncați nimic ? . . .

— Cellū pușin eū, ca cântăreță, nu essū din chillie fără unū uoū prospētū și uă cafea cu lapte.

— Așa înțellegū, căci alt-fel n'ai mai putea cānta.

— Toate celle ce veđi și auđi prin Biserică, și pe la trapeză, sunt pentru ochiī lumī.

— Dar alimentele vóstre, mai alles olliul, vinulū și

peștele sunt periculoase, fiind că aprindă sângele; și vați legat înaintea altarului....

— Nici toate alle preotului, nici toate alle doctorului, sora mea. Toate acelea sunt pentru cei proști, *pour le bas peuple*; nobilii, în totu locul, facu excepțiune. După sântu și tămâie.

— Înțelegu; dar n'ai răspunsu la întrebarea mea: acelle alimente aprindă sângele....

— Ei bine! Ce facu ore Pompierii când s'aprinde uă casă?

— Dar atunci e mai logicu a urma legilor Naturei.

— Ađi e prea tărđiu; ș'apoi, ... scandalulu!

— E mai mare scandalulu ce vedu aici, din tóte puncturile de vedere.

— Se póte; dar cine e de vină? Aceia cari dau esemplulu; singurii ei ar putea împiedica réulu; este însă dulce viața monahală, fiind scutită de grijele și necađurile vieței conjugale și sociale!

— Este dulce ađi, când dispuneți de averile donatarilor; dar când le va încassa Statulu?

— Unu călugerú nu pier e odată: orbul de la toți, și dela orbulu nimeni; ș'apoi, „celle sărace voru munci, și atunci ca și ađi; iar celle delicate și leneșe, fiind celle mai procopsite, vor domina pe celle lucrátore, și vor trái ca tréntorii din mierea albinelor. In fine, după mine viie potopulu. Ceea ce știu este că în viața asta este și Raiulu și Iadulu; și în or-țe condițiune ar pune Destinul pe omú, ellu trebuie să și satisfacă tóte simțurile, tóte gusturile, tóte capriciele....

— Cu or-țe preçu? Cu or-țe mijlocu?

— Cu mijloce cât se póte mai oneste, în aparinça. Fabula ne spune că Vulpea a invinsu chiar pe Leu, fiind că e ipocrită. Ce alt e Diplomația care guvernă lumea?

— Ești rătăcită, sora mea, după părerea mea.

— Chestiune de apreciere. Nu uita, Agapio, cuvintele lui Hristosú: Cine se crede fără greșală să dea cu piatra în peccátosú.“

— Se audi toaca. Erau patru ore. Toaca vestea începerea

rugăciunii numită *Vecernia*, compusă din césulă IX, Psalmi, molifte, catisme, și cele ce urmésă după *Dómnne strigat-am*.

La apprinsul luminařilor, tóca chema din nuou pe maici la *Paverceńică*; într'ua ăi este *cea mică*, în alte ăille e *cea mare*; iar în postú se cãntă aménduoé.

După eșirea din Biserică, superiora addună pe maici și pe surorí, și le citi următorul cuvéntú. Agapia și vara sa erau făcă.

Cuvéntú allú sãntului Vasile cellú Mare.

Ce este chipul monahicescú, și cu ce se asemãná? Și ce trebuie să pãdescă monahulú daca voeșce ca chipul lui să se assemene cu chipul cellú ingerescú?

„Chipul și cinul monahicescú este uă stare a Heruvimilorú cellorú cu ochi mulți, și a Serafimilorú cellorú cu aripi multe, carí neíncetatú sbórá și mărescú pe Dumneđeu cellú peste toate și a totú puternicú, dicéndú:

„Sfintú! Sfintú! Sfintú! D-lú Savaotú! Plin este cerul și pãméntul de slava sa! Și precum ingerii nu aú nicí uă lipire de lucrurile celle trecétóre, așa și monahii trebuie să nu aibă nicí uă lipire cu patiná de nicí un lucru stricaciosú și trecătorú (că celle lumești toate sunt trecétóre și vremelnice); ci pururea să se grijescă de celle cerești, carí nicí uă dată nu pierú; să laude neíncetatú pe Dumneđeu prin psalmi și prin cãntări, ăioa și nóptea, ca niște ingeri. Și precum Heruvimi aú ochi mulți, așa și monahii trebuie să aibă totú ochi ímprejurulú sufletulú, ca să privescă la bunătățile celle gătite lorú în vécul cellú viitorú, la frumusețea Raiulú, la ímpărăția Cerulú, și să se ferescă despre tóte părțile de cursele Viclénului vrăjmașú, cellú ce caută ca unú Leú cum se íngھیță și să piardă sufletul. Și precum Serafimi aú aripi multe, așa și monahii trebuie să aibă aripi de jurú ímprejurulú sufletulú, ca să sbóre la înălțimea faptelorú cellorú bune, să se apere de gíndurile și de cugetele celle urite și spurcate, care totú d'auna nãvălescú asupra sufletulú monahilorú prin índemnarea pismașulú. Ochii sufletulú monahulú este *fecioria* prin care póte se vadă limpede pe Dumneđeu, cât este cu pu-

tință omului, după cum îl vedu Heruvimii; iar cei ce nu pot păstra fecioria sau curăția, aceia nu sunt ca Heruvimii, aceia sunt ca Dracii; că numai ei urăscu fecioria, și iubescu necurăția. Aripile sufletului monahilor sunt *smerenia, suppunerea, ascultarea, credința, necertirea, dragostea, blindețea, răbdarea, postirea, privigherea, rugăciunea, prihănirea de sine și nereutatea*; acestea sunt aripile sufletului monahilor; acestea avândule monahii sunt ca niște Serafimi; cu acestea potu monahii să sbore la înălțimea cerului, și să se ajungă la scaunul împăratului Hristos, și să se îndulcescă de vederea lui, cântându și ei, și dicend: Sfintu! Sfintu! Sfintu! D-lu Savaotu! Plin este cerul și pământul de slava sa! Iar cari nu au acestea nu sunt ca Serafimi, ci ca o passere cu aripile smulse ce așteptă din césu în césu să viie Uleul, să o prindă și să o mănânce.

„Cu ce voi mai assemăna Chipul monahicesc? Monahul assemenea este ca uă mirésă; și după cum aceea, logodită fiind, așteptă împodobindu-se ca venind Mirele să intre bucurându-se în cămarea cea de Mire, așa și monahul, fiind că s'au logodit cu Mirele se Hristos, trebuie să aștepte împodobindu-se cu toate faptele cele bune, ca să intre cu dînsul în cămara cea de Mire, care este împărăția cerurilor, bucurându-se și veselindu-se acolo împreună cu ellu în veci nesfirșiți, indulcinduse de frumusețea nepovestită, auzind glasuri nespuse. Chipul monahicesc este și ca unu allu duoilea botez, că dice: „Căți în Hristos v'ăți botezat, în Hristos v'ăți îmbrăcat” V'ăți desbrăcat de omul cellu vechiu, adică de păcat, și v'ăți îmbrăcat în cellu nou, adică în părăsire de dînsul, și în căință pentru dînsul în totă cee laltă rămasiță a vieței vóstre. Și să nu dică cineva din voi că eu nu atita am păcătuit, fiindu că nimenea nu este fără de păcat, măcar uă di de ar fi viața lui; ci totu d'auna să se smeresca, dicend și cugetand că este mai păcătosu de câtu totă zidirea. Monahul este uă fire silită; firea cere să mănânce să se sature; ellu trebuie împotivă să mănânce numai câtu să și fie viața sa. Firea cere să bea să se sature, ellu trebuie să bea atata câtu să nu se sature, că se află și în

beură de apă beție, dacă va bea cineva totu' d'auna cu îndestulare și să se sature. Firea cere să dormă, să se sature de somn; ellu' pôte să se îndestulese în două-deci și patru de césuri numai cu patru césuri. Că s'au' aflatu' mulți din Cuvioșii părinții nostri, unii de nu mânca și nu bea trei dille, și câte uă septămână, alții și câte patru-deci de dille (?) darul duhului sântu' hrânindu' și adăpându' pe densus. S'au' aflatu' încă unii de nu s'au' culcatu' pe așternutu' în totă viața lor; alții dormiau așa de puçinu', încatu' dormiau prin scaune; alții când îi supera somnul, se lega cu fringhi' de përu', și cu multe felluri de chipuri se luptau' împotriva somnului. Dela monahū se cere ca nici de cum să nu glumescă, sau să ridă, sau să grăiască cuvinte deșarte, sau să spuie minciuni, sau să vorbescă deșertăciuni, sau să osândescă, sau să clefetescă, sau să pîrască, sau să se întindă pînă și la *pipăire*, sau altele ca acestea, prin care să depărtesă darul lui Dumnezeu dela densus, și scârbește pe duhul sântu'; ci și de aude glume și risuri, să fugă, astupânduși urechile; întălniri și vorbiri fără de trebă cu tovarășii sei să nu aibă nici de cum; ci de se va întâmpla a se întâlni unul cu altul, cu smerenie plecându-se unul către altul, să trecă înainte; și de va fi mare nevoie și trebuință, atunci să vorbescă, iar altminterea nu: că din vorbe fără de trebă multe reuțăți se nascu', prin care să vatămă sufletul lui; dela monahū, mânia, iuțimea, zavistia, pizma cu totul să lipsescă, știindū că din acestea cade și în altele mai cumplite, și nici uă dată sufletul lui nu va fi curatū, ci totu' d'auna sângeratū, și mintea întunecată, și de la Dumnezeu depărtatū. Monahul trebuie, unde și-au' tunsu' përul, acolo să petrecă, pînă la sfirșitul vieței sale, ori în monăstire, ori la schitură; să asculte intru' tôte pe stariçul și povăçuitorul său; să și omóre voea sa, să fie de câtu' toți mai micu'; să se socotescă ca unu' osânditu', și ca unu' rescumpăratū; să nu voescă să aibă haine bune și frumoșe, ci totu' celle mai pröste; să nu iasă afară prin lume și printre oameni, decatu' atunci când illu' va trimite mai marele său. Să ședă în chilie ca într'un mormentu'; se nu ședă nici unu' minutū fără de lucru; ci s'au' să citescă, sau să lucrede cu mâinile, și lucrând cu mâinile, să

nu umble cu mintea spulberându încôce și încolo la lucruri necuviôse și nefolositoare; ci să aibă în minte rugăciunea lui Isus, și pomenirea morții, și judecata ce va să fie; să și aducă aminte de păcatele sale, și să plângă cu ferbinți lacrimi; și de se va întâmpla să fie de familie, să nu se înalțe cu gândul său, știind că unul este nemiul nostru, stremoșul Adam; celor bătrini cinste să le dea; cu cei tineri să nu vorbescă fără de neocolită nevoie. Acestea toate, și altele mai multe, se ceru dela Monahii. Și când acestea le va pădi, cu adevăratu pörtă chipu ingerescă și este ingeru în trupă, și se va învrednici în ceta ingerilor, de unde au cădutu ingerii accia ce s'au făcutu Dracl.

„Îngeri pământesti! Slugi alle lui Hristosă! Oaste a împăratului cellui fără de morțe! Cum vă veți bucura! Cum vă veți veseli! Cum veți dăntui! Pentru aceta, știindă ce este chipul monahicesc și cu ce se assămănă, siliți-vă la nevointele celle duhovnicești; defălmați pe toate alle lumi acestia; treceți cu vederea slava ei și desfătarea; căștițați-vă sufletă vitădu, ca să puteți sta bărbătesce împotriva curseloră Diavolului; că ne încetatu are să vă ispitescă și să vă supere, căutându cum să vă amăgescă și să vă înșelle, și să vă răpescă din ceta ingerescă, și să vă tragă la ceta sa; dar nu va putea, daca voi veți lua aminte și vă veți înarma cu armele celle infocate alle lui Hristosă, și veți bate răsboiă asupra lui; că în veci vă veți mângăia; întru nimică socotiți celle de aici, că visă și umbră este viața aceta; iar cealaltă fără sfirșitū este, și plină de tôte bucuriele și de fericirile.“ Amin! respunseră maicele în choră; și sărutând mâna Superiorei, după ce făcură câte duoă mătăni, intrară prin chiliele lor, unele pe genduri, altele rîdend.

CAPITOLU XI.

CREDE ȘI NU CERCETA.

Elisa, intrând în chillia Agapiei, se aruncă într'ună foltiu, și se puse pe gënduri.

— Vrei tu să analisăm puțin acelle întrebări și răspunsuri, făcute cu ocazia îmbrăcării mantiei călugărești? întrebă Agapia pe vara sa.

— Cu plăcere; fiind că mare luptă este în sufletul meu, și doresc a mă lumina.

— Hristos a dăssu: lumina nu pôte sta acopperită, ci trebuie să lumineze pe cei întunecați; ca tôte acestea, părinți ai Bisericeii, ca Marele Vasilie, alle căruia consiliuri ridicule le ai audit, dicu: crede și nu cerceta; ast-fel că, îmbrăcând rassa, tu vei renunția nu numai la toate gusturile t'elle de femeie și la poftele trupesci, dar chiar la inima ta de femeie, chiar la raționamentul teü ca omü; vei deveni unü autc-matü, fără voință, în mâna orî căruia i va veni gustü să te insulte, să te umilască, să te disprețe, să te batjocorescă chiar; că te-ai legat să dai *ascultare* oarbă mai marelui teü, si tuturor surorilor t'elle.

Să presupunem că unü Vlădică sau unü confessorü le vinü gusturi cari ar attinge onnórea și demnitatea ta; de ți vei permite să ți convingi că ei sunt în retăcire, că tu ai promis a fi curată și smerită, că te-ai legat în fine înaintea altarului, priimind rassa, a goni chiar gëndurile celle relle, avënd în minte numai gëndulü morții, Vlădica sau confessorulü ți potü răspunde: „crede și nu cerceta; că ce ți ordonü eu este pentru mîntuirea sufletului teü“ . . .

Ei bine! Eliso?

— Să existe oare, Agapio, asemenea miserabili?

— Ți potü da marturi competesiți.

— Ași dori să întâlnescü asemenea Sânti“

— Pentru ce?

— Pentru ca să facü cu unulü din ei unü esemplu

— Vei fi tratată de nebună, și lumea te va crede ast-

fel; căci mult timp încă cellă slabă și simplu vor fi jucăria cellui tare și viclénú, pînă când se va lumina poporul cu lumina evangelică.

— Și cine să'lu lumineze? Aceia ce au interesu a'lu ține în întunericú?

— Nu; ci oamenii ca aceia, cari sunt pentru societate ceea ce este pentru noi acum această luminare, ce și consumă olliulú pentru ca să ne lumineze pe noi, ca să nu ne dăm cu degitele în ochi; acei oameni însă au sórta apostolor și martirilor Crucii!... Și ei strigă, după crucea lor, că Hristosú: iartă-le, o popolú, că suntú orbiti!...

Dar să venim la cestiune.

Pe care autoritate își basésă legislatorulú opera sa, pentru a da monahismulú caracterulú santității?

Pe Apostolulú Pavelú și pe Hristosú.

Ce dicea Pavel cetățenilor din Efessú? ¹⁾ „Îmbrăcați-vé cu armele lui Dumnezeu, care sunt cuvéntulú lui Dumnezeu, adevérulú și dreptatea, spre a putea învinge în díoa cea rea meșteșugirile Diavolulú; căci lupta de ađi e luptă contra căpeteniilor, și a Domniilor, și a stăpínirilor lumii întunereculú acestui véciú; contra Duhurilor reutății celloi de sub cerú etc. . . .“

Mai lámurit se póte de cât acésta? Despotii Romei, véđénd că se derámă temelia societății vechi, basată pe sclaviá, prin propagarea principiilor evangelicé de *dreptate și frăție* de către apostolii lui Hristosú, se coallisară toți, și începură acelle persecuțiunii (góne) terribile contra Creștinilor, de care sunt pline viețele martirilor crucii.

Dacă Apostolulú Pavel vorbește în epistolla sa către Efesseni și de *Duhurile reutății* și de *săgețile Viclénulú*, este că spirite înalte și poetice, ca discipulul lui Christú și ca Platon, discipulul lui Socrate, amestecăú allegoria în discursurile lor, spre a putea ast-fel propaga mai mult timp adevérulú. „Ađi vé vorbescú în pilde, a díis Cristú; dar vor veni alți timpú când pi se va vorbi voé în spirit și în adevérú.“

¹⁾ Veđi epistolla lui Pavel în Capitulu IX.

Ei bine! Acelle cuvinte (*Duhurile reuțății și săgețile Vlădului,*) fondatoriul monahismului le au interpretat după scopul lor, în sensu judaicu, spre a putea impune adeptilor lor cu niște autorități ca Pavel și ca Hristos; fără a se gândi, nerozi! că Apostolii erau însurați, și că în toate scrierile lor recomandau însurătoarea, ca și Hristos în Evangeliu.

Venim la evangelistul Matei, care pune în gura lui Hristos aceste cuvinte:

„Cellu ce iubesc pe părintii și pe frații sei mai mult decât pe mine, cellu ce iubesc uă fecioră mai mult de cât mine, și cella ce nu ia crucea ca să vie după mine, nu e demn acela de Hristos; veniți dar la mine toți cei obosiți și împovărați, și luați jugul meu, care e ușure, și veniți după mine.“

Trebuie să fie cineva unu Fariseu, unu Caiafa, ca să dea acestor cuvinte altă interpretare decât cea următoare, pe care o aflăm în toate discursurile lui Hristos: „Eu n'am propovăduit în pustie, ci între oameni, și cu oamenii am trăit; și am binecuvântat pe copii și nunta; și am intrat în casa păcătosului și a leprosului; ș'am tămăduit pe bolnavi; ș'am mângâiat pe cei în suferință; ș'am făgăduit împărăția dreptății celor curați cu inima; ș'am recomandat tuturor iubire și frăție; și numai pe Farisei și pe Irozi am biciuit, căci unii sploatau poporul și alții speculau cele sante; și d'aceea am fost pusă pe cruce între doi ilhari; deci, cine voiesce a scăpa de robie, de Farisei, și de Irozi, acela să mă imitese, părăsind și părintii, și frații, și logotnică; și propoveduind cele ce am propoveduit eu, să móră pe cruce, cum am murit eu; căci numai cu sângele apostolilor și mucenicilor se vor dărâma Idolii, vor cădea Irozii, se vor smeri Fariseii, și vor peri aceia cari sugă sudorea muncitorului; numai atunci va fi uă turmă ș'unu păstoru: toți oamenii frați, cârmuiți prin Dreptate. Eată împărăția cerului, promisă celor ce vor crede în mine și mă vor imita.“

Daca temelie cade, casa cade; daca epistola lui Pavel către Efessenii, și daca Evangeliul lui Matei, pe cari se bazează fondatoriul monahismului, nu pot avea înțelesul ce le dau aceștia, apoi ce rămâne din această instituție?

Legătura monahului în fața altarului? Dar monahul emancipat poate răspunde Fariseilor moderni:

„Am fost surprins, am fost amăgit; fiind că nimeni nu m'a luminat; fiind că n'am avut timpul a cugeta matur ca să vedu că promitu imposibilul; fiind că numai unu smintit, unu ipocrit, sau unu scopit, poate promite, cu jurământ, și sub pedepsă, a pădi fecioria dela 15 pînă la 40 de ani pentru femei, și dela 20 pînă la 50 pentru bărbați; prin urmare, trebuie să mori în spasmuri, contrariind Natura, sau se calcă jurământul, deviind ipocrit.“

Sau poate răspunde Fariseilor:

„Am promis să trăiesc în pustie, nu în lume; fiind că preotul m'a întrebat dacă poftesc *viaga pusnică*; și fondatorul monahismului în pustiri a trăit, din preună, cu adepții lor; și numai acolo, poate, trăind cu ierburi, ași putea lupta cu pasiunile; dar nu le-ași putea învinge, cum ne asigură însuși acei părinți pusnici, cari să luptau în visurile lor cu *Ispitele*...“

În fine, se poate răspunde Fariseilor:

„Am promis totul, ce e drept, dar condițional; adică, cu ajutorul lui Dumnezeu; deci Dumnezeu nu m'a ajutat a putea împlini cele promise; și să trebuie să aruncu rassa, și să mă întorc în lume, spre a deveni cetățen și tată de familie, cum prescrie Evangeliul și Natura; sau, rămînd în chinovie, să mi se permită totul, fie și sub masca fariseismului. Allegeți.“

Sfidu pe însuși Bossuet a putea eși din această dilemă.

S'apoi, călugerul se lăgă a mânca post, a purta vestminte de lînă (pînă chiar și cămașa), a se lepăda de toți ai sei, și chiar de *cinștirile și bogățiile lumii acestia* etc. Deci, Monahul emancipat ar putea întreba la rëndul său:

„Ce însemnă oare acelle vestminte de mătase ale capilor Biserice și ale superiorilor de chinovii? Ce însemnă acelle messe luxose? Ce însemnă acelle specule negustorești, oprite de canone? 1) Ce însemnă acelle *nepoșelle* pe care le

1) Canonul VI al Apostolilor ordonă a nu se neguțtori partea biserică, iar făcînd acēsta, să i se ia darul; iar fiind căluger se

mărită ei după ce le îngrijasce părintește . . . ? Dar acei nepoți pentru cari au afecțiune de tată? . . . Dar acele carrete cu armăsari? Hristosul a umblat totu pe jos ; și când a intrat în Ierusalimă, pentru a se urca pe cruce, era căllare pe asin. Ce ! inai mare este ucenicul decât dascălul, și Apostolul decât Dumnezeu ?

„În fine, ce caută căllugărul în *cinstirea și slava lumescă*? Pentru cine strânge ellu milliónele? etc.“

Ași înțelege tóte acestea când Episcopii ar fi însurați, ca preoții, după cum au și fost la începutul creștinismului; dar ca Monahii, cari s'au lepădat de toate alle lumii, și s'au legat a trăi în pustie, ca Pahomie, le este oare iertat a face ceea ce facu? Nu; fiind-că dau esemplu rău; și Hristosul, care trebuie a fi modelul lor, mai cu sémă, a dat exemple cari l'au deificat, exemple cari au asigurat triumful libertății contra tiraniei, allu dreptății contra arbitrarului.

Iertați fiți dar, și de oameni și de Dumnezeu, voi, monahii și monahe, cari păcătuiți, când capi voiștri vă dau exemple cari merită focul ghehenei! În societățile moderne, grație progresului, focul infernului este publicitatea unor asemenea fapte scandalóse, cari pierd prestigiul religiunii; deci, unu populul pruncu, fără religione, este hérra selbatecă în voea ei.

Vai voe, farisci și cărturari, cari strecurați țințarul și înghițiți cămilla, și cari nici voi nu voiți a intra în împărăția Cerului, nici pe cei ce vor să intre nu'i lăsați! Amin dicit voe! Vă veți lua platta vóstră! “

După acésta Agapia descoperi Elisei tot ce știa despre scandalurile monahilor, dela Vlădică pînă la opincă; apoi i disse :

— Ei bine, Eliso, tot stăruesci a te face căllugăriță ?

— Mai bine cusătorésă sau spălătorésă, mai bine soră de caritate, de cât monahă, înșellând pe Dumnezeu și pe oameni, și deviind criminală, ba chiar ridiculă: fiind că omul

afărisesce și se goneșce din Biserica lui Hristos, pînă se va părăsi (Pravila Sinților Părinți, Cap. 71, fila 55.)

nu p^ote fi nici Heruvim^u nici Serafim^u, în sensul^u Sântului Vasile; omul^u, fiind spirit^u și materie, trebuie a da spiritului adev^{er}ul^u, și materiei ceea ce o p^ote satisface, însă cu cum- p^ot^u. Eată legea Naturei! Eată spiritul^u Evangeliului!

CAPITOL^U XII.

LEGEA LUI DUMNEDEU.

„Este un^u vechi^u manuscript^u, cell^u mai vechi^u, care a servit de model^u tuturor reformato^{ri}lor cellor mari, și chiar mie în **Novum organum**; se chiamă Universul^u, sau natura lucrurilor ș'a spiritului uman^u,” dicea Bacon în dedicația acelei opere.

Unul^u din bărbații cari au propagat în lume adev^{er}ul^u în totă sinceritatea, este Volney, represintant^u all^u Franței în Revoluțiunea cea Mare dela 1789.

Acest^u adev^{er}at^u filosof^u și istoric^u critic^u a esplicat principiile fisice de morală, deduse din organizarea omului ș'a Universului, în opera ce p^ortă titlul^u **legea naturală**.

În acest^u Capitol^u dăm^u un^u extract^u din acea impor- tantă operă, pe care o recomandăm bărbaților, după cum re- comandăm femeilor **Educațiunea mamelor de famillie**, de Aimé-Martin.

Cuvîntul^u Natură are trei înțelesuri:

Universul^u sau lumea materială,

Puterea ce însuflețesce și mișcă Universul^u,

Operațiile parțiale ale acelei puteri în fie care fincă viă.

În cađul^u ântei^u dicem: frumusețile Naturei.

În cađul^u all^u duoilea: tainele neînțelese ale Naturei.

În cađul^u all^u treilea: este uă enigmă natura omului.

Natura dar este uă carte all^u căria autor^u e Dumneđeu; este un^u laboratoriu de himie, unde professorul^u e Dumneđeu.

Legea Naturei este anterioră tuturor legilor, căci vine d'ad^{re}ptul^u dela Dumneđeu; este comună la toți populii și la

toți timpii; este invariabilă și palpabilă, consistând numai în fapte pe care simțurile le coprinde și Minteă le înțelege; este raționabilă, doctrina sa fiind conformă cu judecata omenescă; este justă, pedepsele fiind proporționate cu călcările legii; este tolerantă, fiind că consilie oamenilor, ca frați și egali, pacea și toleranța, chiar în rătăcire; este binefăcătoare pentru toți, arătând tuturor mijlocele d'a fi mai buni și mai fericiți; în fine, acea lege singură este suficientă a face pe oameni și mai buni și mai fericiți.

Principiele lezei naturale, în raportu cu omul, se reduc la unu preceptu fundamentalu: **conservarea de sine.**

Fericirea nu se poțe considera decât ca unu obiectu de luxu, ca unu adaosu la preceptulu de conservare.

Durerea și plăcerea, aceste două genuri păditoare ale tuturor actelor omului, contribue la conservarea sa. Plăcerea nu poțe fi considerată ca păccatu, cum pretindă călugării, când e regulată, când nu tinde a distruge viața și sănătatea, cari vinu dela Dumneșeu, după chiar mărturisirea fundatorilor monahismului. Așa dar plăcerea se poțe considera ca unu stimulant ale viaței, precum durerea este uă respingere a morții.

Dar fiind că simțurile (les sensations) potu amăgi pe omu, prin nestiință și patimă, urmédă ca omul să cultive spiritulu și să modereze pasiunile, fără care este espusu a sufferi; pentru acésta omul are nevoie de concursulu semenilor șei, cu care trăește în societate; iar sociabilitatea este pentru omu uă trebuință impusă de Natură, și pe care o aflăm în chiar organizarea sa. De exemplu, bărbatul se simte attrasu către femeie, ca magnetulu către feru; prin urmare, rezultatulu alianței femeii cu bărbatul este familia, iar societatea este suma tuturor familiilor, sau familia cea mare; apoi omul fiind simțibilu, ellu caută a împărtași semenilor șei simțimintele sélle de durere și de plăcere; prin ajutorul semenilor șei, ellu se poțe conserva mai bine, respingénd orî ce atacu din partea orî căru inamicu ce ar tinde a'î face reu.

Daca unii filosofi au considerat viața selbatecă ca uă stare de perfecțiune, acei filosofi au fost niște spirite bizarre cari, de originalitate, de desgust pentru viciile societății, sau

póte dintr'ună vanitate rănită, și au formatu din starea selbatecă ideí himerice, în contradicere chiar cu sistemul lor despre perfecțiunea omulú.

Filosofú este acela ce iubește sinceramente înțelepciunea, adică care pune în lucrare tóte legile Naturei; iar omulú în starea de selbatecú este unú animalú brutú și reú, ca ursulú și ca mainuța; prin urmare, asemenea omú nu póte fi nici fericitú nici liberú, viața sa fiind ámenințată pe totú minutulú de inamicí de tot felul.

Să nu se confunde conservarea de sine cu egoismulú saú cu iubirea de sine, daca prin egoismú înțelegem aplicarea omulú d'a face reú altuia; iubirea de sine este uá garanție pentru societate, fiind că făcend reú altuia știí bine că și altul are sê'ți facá reú ție; prin urmare, te ferești a face reú.

Din principiulú conservării de sine decurgú ideile de bine și de reú, de viciú și de virtute, de dreptú și de nedreptú, de adevărú și de retăcire, carí tóte formésă basa moralei omulú, individualú și socialú.

Așa, de esemplu, după legea naturală, prin bine se înțellege totú ce tinde la conservarea și perfecționarea omulú; iar reulú e totú ce tinde la sufferința și distrugerea omulú; prin urmare, cultivarea câmpulú, fecunditatea femeii, ajutorul făcut appropelulú, se considerá ca fapte bune și plăcute lui Dumnezeu, avend de scopú conservarea omulú.

Virtutea, după legea Naturei, este practicarea faptelor folositoare individulú și societății; iar viciulú este practicarea faptelor vătămătoare omulú și societății.

Virtutea, ca și viciulú, are diferite grade. De esemplu: a scăpa viața unuí omú este faptă mai virtuosă decât a'í scăpa averea; a scăpa viața la dece oameni e faptă mai virtuosă decât a scăpa viața numai unuí omú; a scăpa viața unuí popolú este mai meritoriú decât a scăpa viața la o sută de oameni; și a fi folositorú omenirii întregi este faptă mai plăcută lui Dumnezeu decât a fi folositorú unei națiuni; însă legea prescrie să îngrijim ánteiú de noi apoi de alții, și fără paguba noastră.

Asemenea și cu viciul: a face reu la mai mulți oameni este mai mare crimă sau păcat decât a face reu unui singur om. Din foloasele și desavantajele ce rezultă din practicarea virtuții sau a viciului, omul se poate feri de reu și face bine.

Virtuțile sunt de trei grade: individuale, domestice și sociale.

I. Cele individuale sunt cinci mai însemnate:

Stința, sau înțelepciunea și prudența (prevederea),

Temperanța, sau castitatea și cumpătarea.

Curajul, sau forța corpului și a sufletului.

Activitatea, sau munca și întrebuințarea timpului.

Curăția, în privința corpului, a vestimentelor și a localului.

1. Prin știință sau instrucțiune omul își procură mijloace de a trăi comod și liber, încât să poată dice cu filosoful din vechime: totă averea mea o port cu mine. — Din contra, omul înorant, seamănă cu orbul care cade la tot pasul, și e jucăria tuturor.

Aci e locul a observa că prin *săraci cu duhul*, cărora Evangeliul le promite fericirea, nu se poate înțelege înorant și imprudenț; ci curăția inimei, inocența Columbei; căci Christu a dis: fiți proști ca porumbii, dar înțelepți ca șerpii.

2. Prin temperanță se înțelege cumpătarea poftelor, ferindu-se omul de abuz în mâncare și de băutură care produce durere și moarte; în cazul acesta, postul sau puțină mâncare se pot considera ca măsură igienică; când stomahul însă cere apă și pâine, a i le refusa, este o nebunie, un păcat contra legii naturei; fiind că lipsa de nutrimentu nasce dureri și moarte; sinuciderea sub oricare formă este un păcat.

Trebuie a da corpului pâinea, și sufletului adevărul.

În privința înfrinării patimelor, omul trebuie a se feri de escesuri în plăcere, și ură, prin care vătămă și corpul și sufletul.

Nu poate fi însă virtute, după legea Naturei, fecioria absolută (celibatul) recomandată de pusnici, fiind vătămătoare și omului și societății: căci dacă toți ar imita pe pusnici, lumea

ar fi locuită numai de animale. Preceptul evanghelic *creșteți și vă înmulțiți* este copiată după legea Naturei, care prescrie că omul, ca și animalele și vegetalele, trebuie să se reproducă în semenii săi; d'aceea a pus Creatorul în om, ca și în animale, și chiar în vegetale, acellu magnetu care atrage unu sexu către altu sexu, pentru reproducerea speciei și mănținerea echilibrului generalu.

Castitatea la femeii este mai trebuincioasă decât la bărbat, elle fiind espuse la mai multe necuviințe, greutăți și neplăceri de cât bărbat, ca mame cel puțin; fără castitate elle se espun la scandaluri, la dispreț, la durere, la miserie și chiar la morțe.

Insuși doringele și cugetele, — înflăcărând simțurile, și simțurile provocând actele, — sunt considerate, după legea Naturei, ca fapte viciose.

Pudorea (roșința) este asemenea uă virtute; considerată ca rușinea unor fapte ôre-care, ea mănține corpul și sufletul în deprinderile bunei ordine și conservării de sine.

Femea cu rușine este stimată și căutată; pe când femea prostituată e disprețuită, respinsă, în prada remorsului ș'a înjosirii.

3. Curagiul este indispensabilu omului, fiind că printr'ensul pôte respinge oppressiunea, apărându'și averea, libertatea și viața.

Din contra, slăbiciunea sau lașitatea se consideră ca viciuri; fiind că prin elle omul devine sclavul cellui ce ar voi să'l umilască sau să'l împilese; prin urmare omul laș este degradat și disprețuit; cu tôte că curagiul și forța sunt adesea effectul constituțiunii fizice ș'allu temperamentulu; însă, prin educațiune, elle se pot căpăta și fortifica.

4. Activitatea sau munca procură omului mijlôce de existență, ș'uă viață liberă și independintă, putend înfrunta ast-fel miseria și nenorocirea.

Din contra, lenea este unu viciu, care naște alte viciuri, precum, inoranța, desgustul de viață, intemperanța, lașitatea, etc.

Avuția în sine nu este nici viciu nici virtute; dela întrebuințarea ce face omul cu avuția, ea este folositoare sau vătămătoare și omului și societății.

5. Curăția corpului, a vestimentelor ș'a localului influințedă mult asupra sănătății omului, și contribuie la fericirea lui; murdăria din contra este un viciu, ca și beția și lenea; și este uă cauză de malatii grave.

Eată pentru ce multe religii vechi și noă ordonă spălări regulate, și purificări prin afumături aromatice, pentru conservarea sănătății.

II. Virtuțile domestice.

Prin elle se înțelege practicarea faptelor folositoare familie; ș'acelle virtuți sunt: economia, amorul părintesc, amorul conjugal, amorul de fiu, amorul de frate, și împlinirea datoriilor de stăpenu și servu.

Asemenea virtuți, neavend nevoie de espicare, trecem înainte.

III. Virtuțile sociale.

Principiul fundamental allu ori cărui societăți este justiția, (dreptatea) care coprinde în sine pe toate celledalte virtuți sociale; precum, caritatea, umanitatea, probitatea, amorul de patrie, sinceritatea, generositatea, simplitatea moravurilor ș'a modestiei; toate acestea sunt coprinse în axioma: nu face altuia ce nu veș să'ți faci altuție; iar această axiomă se pôte considera ca definițiunea justiției.

Attributele justiției sunt egalitatea, libertatea și proprietatea.

Toți oamenii, avend acelleași simțuri și facultăți, mai mult sau mai pușin dezvoltate, au prin urmare dreptu egalu la viață și la toate avantajele societății; pentru acestu cuventu omenii, fiind egali înaintea Creatorului, urmédă a fi egali și înaintea legilor, încât numai meritul și virtutea să primeđe.

În privința Libertății, toți oamenii posedând acelleași simțuri și facultăți, cu cari se pot servi fără ajutorul celloralți, sunt din natura lor născuți liberi și independenți; iar cellu mai forte n'are dreptu a apăsa pe cellu mai slabu; căel

este a abusa de forța sa; și ceilalți sunt în drept a împiedica acellu abusu de forță.

Proprietatea saü averea urmésă a fi asemenea respectată; căci omulü, fiind domnü absolut pe persóna sa, urmésă a se bucura în pace și de productulü muncel sélle.

Caritatea (iubirea apprópelu) are de basă reciprocitatea: faci bine, affi bine; faci reü, așteptate la reü.

Caritatea differă de iusticie în acésta: că cea din urmă înțelege a nu face altuia reülü ce nu voiești a ți'lü face altulü; iar cea d'ânteuü se întinde mai departe, dicénd: fă altuia binele ce vrei s'ți faci ție altulü.

Caritatea ordonă iertarea injuriilor, pecät însä iertarea nu vatämă conservarea de sine. Astfelü, de esemplu, preceptulü din evangeliü d'a întóree faça spre a priimi ș'a duoa palmă, după ce ai mai priimit uă palmă, este contrariü legii Naturei; de unde se înțelege că n'a putut fi recomandat de Isus, care în Evangeliü n'a făcut decât a copia legea Naturei.

Într'adevëru, acellü preceptü, contrariü sentimentelor omeneșei, și oppusü ori cãrii idei de iusticie, încuragésă pe cei rei prin nepedepsire, înjossesce pe cei bunü prin servitutine, lasă pe oameni în voea tiraniei, și conține sëmënça disoluțiunii societãtii. Apoi acellü preceptü fatalü este contrariu chiar preceptulü d'a iubi p'apprópele ca pe sine; prin ellü nu s'ajunge scopulü d'a se iubi oamenii ca frați, fiind considerãti ca fii ai lui Dumnezeu, care e personnificarea iusticieii ș'a bunetãtii.

Leimosina (pomana) este și ea uă virtute, când printr'ênsa nu se încuragésă lenea.

Probitatea e asemenea uă virtute, când e fundatã pe respectulü reciprocü allü persónelor ș'allü interesselor.

Hoția din contra e unü viciü, fiind că proprietatea altuia trebuie respectatã, și fiind ca a fura pe altul este a'i da dreptulü a fura și ellü p'acella care 'lü despóie; astfel că făcënd reü altuia, omulü își face reü lui însuși.

Fiind că doringa nașce fapta, pofta d'a lua cineva ceea ce nu e al seü este consideratã ca unü pëccatü.

Ommorulü este unü pëccatü, și cellü mai mare; omulü

ce atacă, este espusă a fi atacată, cu dreptul de legitimă apărare; dacă ucciđi pe adversarū, dai dreptū membrilor din acea familie, sau amicilor mortuluī, sau legilor societăđii, a te ommori și ei pe tine, cu dreptul de represallii; căci altfel viața omuluī n'ar mai fi în siguranță.

Rēulū făcutū se pōte repara numai inapoiind celluī ce l'ar făcutū rēulū unū bine proporționalū; iar, nici de cum prin rugăciunī, posturī, mortificārī, sau jertfe adduse luī Dumneđeū; pentru cuvēntulū că toate acestea sunt streine faptei ce trebuie a fi reparată; adică, nu prin rugăciunī poți da inapoi lucrulū furatū, nici onōrea răpită, nici viața ridicată; prin urmare, asemenea mijlōce sunt uă depravație a moralei, prin care se incuragēsă delictulū și crima; sunt fapta omuluī vi-ciosū, nu a luī Dumneđeū.

Sinceritatea este asemenea uă virtute; minciuna, vicle-nia, sperjurulū nascū neîncrederea, cērta, ura, resbunarea și alte relle ce tindū la distrugerea individuluī ș'a societăđii; pe când buna credință însuffă încrederea, concordia, pacea și alte bunurī folositoare individuluī și societăđii.

Legea naturală prescrie asemenea blindecea și modestia; căci asprimea și fanfaronada înstreinėsă inimele și le revoltă; iar orgoliulū și vanitatea rānescū amorulū propriū, și deșteptă gelosia, ce caută a'și resbuna.

Simplitatea moravurilor împuținēsă trebuințele, neodihna și ambiția oarbă; ea face pe omū a se mulțumi cu ce are, ș'a fi fericitū cu puțin; iar unū poporū i asigură îmbilșugarea și prosperitatea.

Viciulū contrariū acestei virtuți este cupiditatea (lăco-mia de banī) și luxulū (rissipa); omulū care 'și creadă tre-buince de prisosū devine sclavū allū lor, și caută a și le pro-cura cu mijlōce cari ducū la deconsiderare și la pierderea libertăđii ș'a vieței.

Aplicatū la uă națiune, luxulū produce în mare acelleași triste nenorociri ce produce în micū: căci Statul devine sclavū prin împrumuturī, și se ruinėsă prin bancrută.

Prin patrie se înțellege uă communitate de cetățeni, le-gați între ei prin simțiminte frățesci și prin trebuince reci-

proce: forțele lor parțiale întrunite facū forța comună saū tăria societății; este caritatea întinsă la uă națiune întrégă; prin urmare, fiind că caritatea se susține prin iusticie, nici unū membru allū societății nu pôte trăi cu paguba celluilalt; căci de consumă mai mult decât produce saū possede; se înțellege că usurpă averea altuia prin diferite mijloce; atunci principiulū de dreptate este călcatū, echilibrulū socialū este rumptū; și unde nu e echilibru, este anarhie saū tiranie; și acēsta justifică revolta.

Așa dar adevărulū e lumina, este viața, este fericirea; și nu 'lū pôte afla omulū decât în legile Naturei, cari în re-sumat sunt:

Ordinea, adică armonia între fisicū și moralū, între spiritū și materie, între individū și colectivitate. A desintregi pe omū este 'lū înjosi; dă corpulū tot ce'i prieșce, și suffletulū moralitatea și instrucțiunea.

Simțimēntulū de Deitate, innăscutū în suffletulū omulū, este lunetta prin care ellū vede pe Creatorulū în operele selle; iar suffletulū e templul lui Dumneđeu.

Sociabilitatea și perfectibilitatea genulū umanū, o probēsă geniuri ca Moise, Platon, Socrate, Fenelon, Gallileu, Hristosū. Pe omulū perfectū il ași numai în culmea civilizațiunii, dice Aimé-Martin.

Legea perfectibilității conține alte două legi importante: aplicarea omulū către tot ce e mai frumosū, și aflarea adevărulū în totū ce e mai frumosū.

Amorulū de patrie. Illū aflăm, într'unū gradū inferiorū, chiar la plante și animale, cunoscut aci prin *instinctulū de localitate*.

Amorulū de umanitate. Filosofi antichității, dice Eraclete, căutaū adevărulū în *lumea cea mică*, adică în interesele, pasiunile și prejudiciile lor, în familie și în cetate; Christū, Fenelon, Newton, l'au căutat în *lumea cea mare*, în Universū, în interesele suffletulū ș'alle omenirii.

Amorulū, ce este viața Universulū, illū aflăm pretutindenī, dela prima pīna la ultima trēpta a creațiunii, modifi-

cânduse cu materia, și îndeinduse cu spiritul, dice Aimé-Martin, acestu apostolū sublimū allū adevêrului.

Amorul maternū, născutū în sinulū sufferinței, face p'unū Coriolan a dice „că iubește gloria pentru bucuria ce știe că causésă mamei sêlle.“

Din aceste iegī fundamentale nascū multīme de legī secundare, precum :

Amiciția.

Amorul conjugalū.

Munca, de unde derivă proprietatea.

Libertatea.

Acția și Reacția.

Viața și Moartea etc.

Asemenea, din **unitatea de Dumnezeu** derivă, ca ra-
dele din sôre :

Unitatea némului omenescū.

Căderea castelor.

Desființarea sclaviei.

Drepturile cetățenului, subordonate la drepturile omului.

Libertatea Conștiinței etc.

Toate aceste adevêruri, necunoscute de cei vechi, sunt în armonie cu legile Naturei. ¹⁾

¹⁾ Pentru înfellegeria acestui Capitolū, veți și **Educația mamei de familie**, de Aimé-Martin. Cap. XII - XXXII, vol. II.

CAPITOLU XIII.

LEGEA LUI HRISTOS.

În acestu Capitolu ne propunem a dovedi că atât Decalogul lui Moise, cum și morala evanghelică, sunt coppii fidele după legea Naturei.

Cine nu cunoște cele dece precepte ale lui Moise, scrise pe table de piatră în muntele Sinai? Comparate cu principiile din legea naturală, le aflăm întocmai cu cele coprinse în acellu codice divin. Este chiar voința lui Dumnezeu, care dăce: fă bine și fereștete de rău.

A adora unu singuru Dumnezeu în operele sêlle, nu în chipuri cioplite; a nu jura în numele lui Dumnezeu, ci a spune adevêrul, fără viclenie; a respecta dioa de repaos și pe născătorii sei; a respecta în fine viêța, averea și onôrea aprôpelui: tôte acestea le aflăm în legea naturală.

Instituțiunile lui Moise desființau sclavia și sacrificiele umane; făceau pe ômeni egali înaintea lui Savaot; condamnau resbellu offensiv, arătând clemență către prisonnierii, cari puteau fi liberi după șapte ani de serviciu; iar cellor ce refusa a fi liberi, li se pătrundea urechile, ca să fie cunoscuți că au preferat servitudinea pe lângă libertate; în fine, pământul făgăduinței fu împărțitu d'ua potrivă între fii lui Israel. Dela Moise pină la Samuel, Israel fu guvernatu cu legi democratice; și când Israilu voi s'abdice la dreptul seu suveranu, Dumnezeu i dette Tiranii ca s'êlu pedepsescă; de atunci Decalogul fuscamotoat, și degeneră în codice de sclavie.

Asemenea instituțiunii formară uă societate nuoe, care differea de tôte cele din vechime; cum și poetii și oratorii sacrii (profeții), cari eclipsiră prin sublimul lor pe totii poetii și oratorii păgânismului.

Asemenea instituțiunii ș'asemenea scriitorii trebuiau să producă unu omu straordinaru, unu organisatoru allu unei societăți, mai perfectă decât a lui Moise.

Acestu omu-ideal, acestu Messia, anunțatu de profeti, și care era chematu a pune temelii unui Ierusalimu-ideal,

personifică în sine bunul și frumosul; ellă se numi **Logos** (cuvântul) conceput de spiritul Adevărului în sinul unei Vergine, cu inimă castă, cu bune moravuri, plină de sanctitate și de pietate. Eată prima lovire ce se pôte da celibatului sacerdotal și monahal, prin însăși nașterea lui Hristos.

Venim acum la morala lui Hristos; și constatăm din capul locului că, pe când ceilalți reformatori puneau în imaginație sanctuarul religiei lor, pe când ei adresau capului doctrina lor, Hristos adresa inimei pe a sa; în inimă pusse ellă sanctuarul divinei sêlle morale, inima fiind soriginea amorului, (suffletul totului) pe care fundatori monahismului l'au proscris cu scopul de dominare, după cum Moise proscrisse adulterul cu scopul de moralitate. Pe când ceilalți reformatori susțineau pe cei avuți și privegiați, Hristos apăra pe cei săraci și nenorociți, sdrobind astfel jugul după grumădi popórelor, ș'asigurând generațiilor viitoare dreptatea prin frăție, și libertatea prin caritate (dragoste).

Și în ce epocă se arată Hristos? Roma în ghearrele lui Tiberie, adorată ca un Deu de un populu depravat; omenirea, un bazar de sclavi; națiunile, în prada unei soldateșci arrogante; drepturile omului disprețuite; un popor despot având numai drepturi și privilegii, și omenirea întrégă, sub un jug de feră, având numai datorii; în fine, corupțiunea în culme, sclavia în culme, tirannia în culme; și fiul unui teslar din Nazaret, numai cu 12 pescari simpli și cu câte va femei, dărâmă colossul roman; prin ce minune?

Cu amorul de Dumnezeu și de oameni! Și ce e de mirare, țice Aimé-Martin, învățat în dogmele urei ș'alle fanatismului, în ideile înguste de seminție privilegiată, de popor-allesu, în locul Dumnezeului de mēnie din Biblie, și în locul Dumnezeului esclusiv allu lui Avraam, Hristos arată pe Dumnezeu părinte allu tuturor, și pe oameni frați între dēnsii. Astfel, legea materiei brute din Biblie (rēsbunarea) este înlocuită în Evangeliu cu amorul, care este legea sufletului nemuritor.

Hristos conservă din Biblie tot ce cređu că este con-

formă cu legea Naturei, cu interesele omenirii, cu principiile Iusticiei; combatu însă tot ce era barbară, tot ce vătămă interesele omului și ale societății.

„N'am venit să strică legea lui Moise, ci să o completez,” dicea Hristosul. Și ca să-și ajungă scopul, se sacrifică însuși pentru oameni, lăsându-le din vârful crucei acestu sacru legat: „Numai Adevărul vă poate face liberi și fericiți.”

În Codicele Evangelică n'afi decât ceea ce am văzut în Codicele Naturei; unde preceptul contrădice legea naturală, acolo e mâna omului, acolo sunt pasiunile și interesele. În lipsă de tipar, cuvintele lui Hristosul să tipăriră în memoria apostolilor. . . Hristosul și apostolii erau preocupați a propaga, nu a scrie morala divină; precum strebunii noștri erau preocupați a lupta pentru lege și moșie, iar nu a scrie istoria acelor lupte naționale.

După mulți ani, unii din apostoli încercară a scrie viața lui Hristosul și învățăturele sêlle; dar acele sacre învățături fură desnaturate; apoi veniră errorile copistilor; apoi fariseii timpului, după scamotarea creștinismului de Cesar, înțelesă cu Episcopii Romei, introduseră cu grămada în Evangeliu parabolă și precepte contrare ideilor de iusticie și sentimentelor de umanitate, ce respiră în restul discursurilor Salvatorului.¹⁾

Ca să fie înțelesă de popor, Hristosul vorbea limba lui; și dulcea lui morală, esită din inimă, mergea la inimă; și toți îl ascultau cu iubire și respect; iar după mórtea lui, mii de adepți se urcară pe Cruce, mii de martiri deveniră prada hêrrelor sălbatică, mii de creștini trecară prin foc și sabie, ca prin sânge să facă a triumfa doctrina lui Hristosul.

Și când gîndesce cineva la modul cum au aplicat în urmă călugării acea dulce și sânta morală, nu află termen destul de energic a-și stigmatiza după cum merită. Oare Evangeliul a ordonat acele lungi rebelle de secte? Acelă persecuțiunii terribile contra *Ereticilor*? Acelă cruciate sângerose contra *arianismului*, *maniheismului*, *protestantismului*, *islamismului*, etc? Dar acele asociațiuni sacrilege de călugări, Do-

¹⁾ Veđi Viața lui Isus, de Ernest Renan.

minicanî, Iesuiții etc. ? Dar acele estermînări cu grammada a populilor din America ? Dar Dragonadele ? Dar Sânta-Bartelemie ? Dar inchisițiunea ?

Citiți cele din urmă cuvinte alle lui Hristos către Apostoli seî la *Cinna cea de Agape*, în care Salvatorulu își deschide inima pe deplin, esplicândule pe față scopulü doctrinei sêlle, și aratândule triumfulü definitivü allü spiritului contra materiei, allü Dreptățiî contra Arbitrarului, al Libertățiî contra Despotismului. Comparați acele divine cuvinte cu faptele acellora cari splotésă încă cele sînte ; și spuneți daca acei trîntori și șerpî ai Societățiî nu merită tot blamulü ; spuneți daca asemenea instituțiuni nu sunt uă anomalie în secolul XIX ?

Desbinarea între Papa și Patriarhulü a folosit cu tôte astea Românilor, căci ei aü putut ast-fel conserva în puritatea lor și morala, și dogma, și obiceiurile, și virtuțile primitive alle Creștinismului ; aü putut ast-fel scăpa de resbellele de religiune, și mai alles de Iesuiți ; aü putut conserva căsătoria preoților, și instituțiunile democratice, basate pe instituțiunile liberale alle lui Moise ; ș'acelle moravuri patriarcale, ce facü admirarea cellor ce știü a le aprecia.

Nu putem termina mai bine acestü capitolü decât cu unü extractü din morala divină a Salvatorului, sub formă de poesie, publicată de suscrisul la 1858 în colecțiä de poesii *Lyra* ; o trecem aici, cu oare care modificări, pentru complettarea subiectului, încredințatü că ne va ține comptü de acésta cel pușin acelle finçe a cărorä causă o apăräm.

Cina Domnului.

I.

În prezioa morțiî Christü la masă sta,
Și l'aî seî discipulî vorbia ellü așa :

„Frațiî mei de cruce, pînă când mai sînt
V'ro câte-va ore cu voi pre pămëntü,
Ascultați *cuvîntul* ce l'am priimit
Del'allü meü părinte, care m'a iubit.

Amici, voi cunoașteți conduita mea,
 Precum și morala, și inima mea ;
 Elle nu respiră decât *caritate* :
 Amorul de oameni și de deitate.
 Aceeași morală și voi propagați ;
 În numele crucii pe toți botezați ;
 Crucea, astăzi semnul cellă de umilire,
 Fi-va pentru oameni a lor mîntuire.
 Missiunea vóstră *veritatea* fie ;
 Iar devisa vóstră, *dreptate, frăție*.
 Aruncați sămînța care eui v'am dat ;
 N'ascundeți nici unulă ceresculă talantă :
 Căci amară acellui ce'lă va specula,
 Saú care'lă va vinde, saú illă va 'ngropa !
 Într'o di acella va fi întrebată
 De posteritate pentru-allă seú talantă ;
 Mergeți, fără pungă, fără 'ncălțăminte :
 Căci vă pórtă grijă bunul meú părinte.
 Cellă ce îngrijaște de passeră și miei
 Putea-va să uite p'apostoliă mei ?
 Creatorul însuși vă va inspira :
 D'elocvența vóstră toți se vor mira.
 Și când Babilone voi abandonați,
 După 'ncălțăminte praful scuturați :
 Ca nici însuși praful din Sodoma lor
 Să nu profaneze allă vostru picioră.
 „Ca mine de Demonă veți fi ispitiți :
 De alle lor curse nu vă amăgiți ;
 Însuși tronul lumii daca vi l'ar da,
 Pentru veritate illă veți refusa.
 „Iar când pentru mine veți fi restigniți,
 Saú ucciși cu pietre, saú ferestruiti,
 Pe uccigătorii vostri să'y iertați ;
 Pentru ei ca mine și voi vă rugați.
 Numai prin credință, numai prin amoră,
 Se realiseasă turma ș'ună păstoră.

Turma   omenirea; păstorul, dreptatea;
 Iară adev rul  este  eitatea.
 Cuvintele melle se vor împlini,
 Chiar când Domnii lumii to i le-ar resboi.
 Secolul în care ast d i vie uim
  n allegorie cere să vorbim,
 Ca morala s nt  să o propagăm;
  i cu t te astea chiar vorbind a a,
 Să mă prindă în vorbă Fariseii vor;
 Căci am dat pe fa a ho iile lor.
 Dar veni-va timpul când morala mea
 Va fi propagată tare  i pe fa a;
  i atunci căldura ei cea de via a
 Va învia mor ii, orbi  vor vedea,
 Vor a di surdii, mu ii vor striga.
 Atunci omul  peste Scorpii va călca.

„ nc  un  consiliu să vă mai da  eu:
 Ocoli  în calle pe omul  cell  reu.
 —  i cum să'l  cun stem? — După chipul seu:
  n fa a să vede omul bună sau reu;
 Sau e lupu, sau vulpe, sau e miel  curat ;
 Omul  cell  reu este un  om   nsemnat .
 Lupul se cun ste după perii sei,
  i  arpele iar  i după clopo ei.
 Arborul se vede dup'a salle fructe,
  i oamenii după faptele trecute.
 — Dar cum p te omul  ca să fie reu,
 Când ell  p rt  chipul all  lui Dumnezeu?
 — Din duo  elemente omul  e creat :
 Din materia brut   i spirit  curat .
 Spiritul  e angel ; materia, lutt ,
 Combinate ambe de cell  Nev d t .
 Angelul  în bestii este esilat 
 Pentru curătirea de primul  p cat   ).

1) Allusiune la pasiunile bestiale, cari, prin cultură, perd  gra-
 dată din selb t cia lor, potrivită cu progressul civiliza iunii.

Când pe omă cultura nu illū luminează,
 Omulū e o hérră: bestia dominésă;
 Când omul e însă bine luminatū,
 Angelul domină: omul e Socratū ¹⁾.

— Ce devine omul după a lui mórte?
 — Se metamorfosă fie-care parte:
 Lutul lutū devine, cum s'a și produsū,
 Și se descompune precum s'a compusū;
 Iar spiritul sacru alți ómenī vieđă;
 Operile salle Geniī nuol formédă.
 Lampă-a Omeniriī, omul se sfirșeste
 Ca făcliea care lucind se topește.
 — Flamma, ollū, scama, ce se face óre?
 — Totul se transformă, și nimic nu móre.
 — Dar cine aprinde focul omenescū?
 — Cella ce inflammă focul cellū cerescū.
 Focul umanū însă trebuie susținut,
 Ca în căminū focul din lemne făcut.
 — Ce sunt alle globurī, alle stele miī,
 Ce lucescū pe cerurī ca niște făclī?
 — Sunt și elle globurī ca a nóstră terră,
 Și fiește care cu-a lui atmosferă,
 Cu plantē, animale, conforme cu ea.
 In acelle globurī noi ne vom vedea!
 Căci Spiritul, liberū d'a lui închisóre,
 Subt o formă nouă și neperitóre,
 Va vedea obiecte ce nici o fință
 Nu póte să vadă decât cu credință.
 Passérea închisă vede totū prin grillă;
 Neputând să sboare, biata Filomillă
 Cântă tótă dioa pînă innopteadă;
 Dar deschide'ī ușa și o liberédă,
 Sboră Flomilla, s'a pierdut în nuorū;
 Suffletul dar liberū e passérea 'n sborū.

¹⁾ Socratū, prin cultură și contactul cu băbăși luminași și virtuoși,
 a putut înfrina rell ele applecări priimite de la natură.

„Cât passărea șede 'n colivia sa,
 Passărea aceea trebuie-a cânta;
 Pînă când în barcă pilotul va fi,
 Pilotul acela cată a pluti;
 Pînă când în lampă olliul va sta,
 Candela aceea cată-a lumina.
 În acéastă lume Omu e trecătoru ;
 Iar lumea acésta, visu amăgitoru !
 Corpul este barca; sufletul, pilotul;
 Viața e oceanul, mormîntul e portul.“

Ioan, prea iubitulu lui Isus Hristosă,
 Îllă întrebă atuncia, cū tonu respectosă;
 — Cine'ți a spus astea, o Issusul meu ?
 — Legile *Naturei*, ce sunt Dumneđu.
 Plante, animale, tot ce ați vădu,
 Numaș pentru ómeni Domnul le-a făcut ;
 Iar pe omu, s'admire p'al seú Dumneđu,
 Și ca să ajute pe semenul seú.
 Natura ne dice;“ ómenii sunt frați,
 Avîndu totu unu sufletu și unu începutu;
 Înțeleptul fie cārma cellor-l-alți.
 Tata Omenirii e cellu Nevėdu,
 Ce prin acellu Sóre pe toți încălzește,
 Și prin astă terră pe toți i nutrește;
 Iar cellu ce voește a fi Domnitoru,
 Acella să fie servul tuturor.“

„Tot a făcut bine Părintele meu,
 Chiar acelle lucruri ce se credu un rău;
 Vînturi și insecte curăț'atmosfera,
 Mórtea și potopul regeneră terra;
 Și chiar din omide, ce rodú alle florí,
 Esu frumoșii flutturi, flutturi tricolori;
 Și veninul însuși, ce produce mórte,
 În orí-ce remediú are și ellu parte.
 În Natură este armonie 'n tóte!

— De ce nu există și 'n societate?
 — Lupta între două principie contrare ¹⁾
 Produce această desordine mare;
 Dar chiar astă luptă trebuie să fie:
 Căci dintr'însa naște sacra armonie.
 Ast-fel două gazuri împotivitoare
 Producă alte gazuri d'efecte contrare ²⁾.
 Răul vine numai de la Farisei,
 Ce sunt între oameni ca lupii 'ntre miei;
 Dar și Fariseul este necesarū:
 Căci împinge iute al *Reformei* carrū.
 Rosa fără spine nici unū prețū nu are,
 Grăul nu resare fără de sudore;
 Omul prețuește și mai mult plăcerea,
 După ce deșartă cupa cu durerea.

„Morala mea simplă se pôte coprinde
 Numai în aceste câte-va cuvinte:

„Ce ție nu'ți place

„Altuia nu face.“

Practicând această, omul pe pământū
 Un angelū devine, un profetū, un sântū.
 Nu mă plingū atâta d'acei Farisei,
 Cât mă plingū de unul din confrății mei!
 Chiar între voi este unū omū însemnatū,
 Care la Caiafa astădī m'a trădat.

— Cine e acela? Care dintre noi?

— Nu îl spuiū pe nume, îl cunóșteți voi.“

Atunci unul l'altul curioși cătară,
 Ș'asupra lui Iuda toți ochii fixară.

¹⁾ Tirannia și Libertatea, Adevărul și Minciuna, interesul privatū și interesul publicū.

²⁾ Christ era inițiat în secretele științelor din templurile egiptene, de unde se luminară înțelepții Elladei și Moise.

— Si de ce te vinde? — Căci e unŭ omŭ reŭ;
 — Căci ellŭ nu se teme de cugetul seŭ!
 — Si pe cât te vinde? — Pe trei-deci de bani.
 — Îl cunoştem, Doamne. — Dacă mă iubiţi,
 Aici al seŭ nume nu îl pomeniţi.
 Adevărŭ dică voe, nu peste doi anni,
 Peste două dille se va spînzura:
 Cugetul lui însuşi illŭ va sugruma.
 Nu e nici o faptă fără de resplată;
 In focŭ se aruncă viça cea uscată...

„Mórtea mea e însă fórte necesară:
 Triumful *Dreptăţii* mórtea mea prepară.
 Naşterea şi mórtea orî cărîi finçe
 Scrise sunt de mâna sacrei Provedinçe.
 Precum plóea care, cădënd pre pământŭ,
 Holdele smăltédă cu grîne şi flori,
 În lumea morală sângele cellŭ sântŭ
 Desvoltă in umbră germii creatori.
 Arborulŭ Dreptăţii când s'o întări,
 Toţi tiranniŭ lumii nu'l mai pot sdrobi.

„Eŭ illŭ iertŭ p'acella care m'a trădat:
 Fără dënsul póte n'aşi fi triumfat!
 Adesea in lume cellŭ mai mare bine
 Dela inamicul cellŭ mai crudŭ ne vine.
 Sulita şi crucea, şi stema de spine,
 Alreolă sacră fi-vor pentru mine;
 Astă alreolă va imprăştia
 Barbaria, care pe omŭ degrada.
 Dar fórte mult sânge arë a se vărsa
 Pină când Dreptatea se póta trona!
 — Şi nu e putinça ca se scapi de mórte?
 Tu eşti necesariŭ in societate:
 Unŭ profetŭ ca tine cât bine nu face
 La poporulŭ care in jugŭ de ferŭ ðace!
 — Tótă picătura de sânge d'allŭ meŭ

Va produce 'n lume câtă ună Nazareu.
 — De e trebuință, toți vom muri noi,
 Ca să scăpăm lumea de Serpi și Strigoii.
 — E legea Naturei; trebuie să mori!
 Ce! n'ași putea ore să mă încongioru
 Cu'n million pôte de bravi veterani?
 Dar în lupta brută, peste câți-va anii
 Perđu pôte procesul care'l apără eu;
 În lupta morală, triumfu ă al meii!
 Însă, n'aveți témă, Roma va cădea,
 Si *Idoli* lumii se vor sfărîma.
 Cu pacea ș'amorul în lumă am venit,
 Voescă să moră ast-fel precum am trăit.
 Crucea mea, mai tare ca miș legiōne,
 În curînd sdrobi-va Templuri, Babilōne;
 Si Tiranii lumii vor fi sfărîmați.
 Iar pe trădătorul și voi să'l iertați.
 Fiți uniți ca frații, și să vă amați.
 Numai prin credință, și sacrul amoru
 Să realiséă turma ș'unu păstoru:
 Pacea și Dreptatea între populi frați.

„Rupeți toți din pâine, și beți din ăstă vinu,
 Le mai disse încă maestrulă divină;
 Căci acéstă pâine corpul întăresce,
 Și ânima vinul o înveselesce:
 Elle suntă simbolulă muncii ceș sințite;
 Căci munca procură șille fericite.
 Beaș pentru triumfulă tău, sântă dreptate,
 Isvoră d'avuție și de libertate.
 — Amin! răspundă veseli discipolii toți.
 Cađă Babilona cu ai seș despoți.“

Dup'aste cuvinte se făcu tăcere.
 Atunci Petru Simon disse cu durere:
 — Cu tine, Isuse, voescă a muri;
 Si pînă pe cruce a te însoți.

— Adevărū dîcū ție, pînō n'o cînta
 De trei orî cocoșul, te veî lepăda
 De fiulū Marieî; dar te veî căi,
 Si a ta căință te va mîntui.
 Petre allū luî Simonū, pe credința ta
 Templulū mîntuirîi illū voiū ridica;
 Însă ca și tine aî tēi următorî
 Renega-vor crucea pînō de trei orî.
 Domnia ta, Petre, atunci va 'nceta :
 Roma anticristă se va dărîma ;
 Si atuncia vine rîndulū luî Iónū :
 Domnia dreptății, populu sovranū.
 Atuncia viața va fi Paradis!
 În cartea Natureî ast-fel este scrisū.“

La aste cuvinte Iuda oftă,
 Iar Isus la dînsul cu milă cătă.
 Petru se armasse cu unū cuțitū latū,
 Si ficsa pe-Iuda c'unū' ochiū flăccăratū.
 Iacovū, ca și Petru, îl amenința
 Cu unū ochiū de vulturū care fulgera.
 Ioanū rezimasse frunteaî de amorū
 Pe sēnul cellū sacru al luî Salvatorū.
 Scariotul însē sperios căta,
 Ș'o pungă sub masă strîngea'n mîna sa.

Isus, după Cinna cea nemuritoare,
 Spălă la Apostolî ale lor piciore.
 Vinerî Salvatorul fu crucificatū ;
 Tot Vinerî Iuda s'a și spînzurat;
 Iar peste trei dîlle Christū a învîiatū ;
 Si de toți în lume Zeū fu proclamatū !

CAPITOLŪ XIV.

VINULU NUOU ÎN VASE MUCEDE.

Unŭ discipulŭ allŭ Apostolilor descrie viața primilor creștinŭ în modulŭ următorŭ :

„Ei nu formésă unŭ poporŭ deosebitŭ, nici nu aŭ ua cetate a lor proprie; ei sunt respândiți peste tot globulŭ, pînă chiar și la Barbari, respectând obiceiurile popórelor în mijloculŭ cărora viețuescŭ; formésă însă între dênșii ua societate guvernată de niște legi admirabile, și cu uă morală la care n'ar fi cređut nici odată cineva că oamenii ar putea ajunge. Ei se consideră aici jos ca niște oaspeți trecători. Se însă că și cei-l-alti oameni. Masa lor este comună, dar patulŭ nupțialŭ este cu multă sințenie respectatŭ. Se suppunŭ legilor unde trăescŭ, dar prin sințenia moravurilor lor întrecŭ înțelepciunea legilor. Iubescŭ pe toți oamenii, și toți oamenii i persecută; facŭ binele, și sunt pedepsiți ca niște reŭ făcători; calomniați și torturați, ei respund cu amorŭ la ură, cu binecuvîntări la insulte, cu iertare la torture; de și toți i gonescŭ și îi chinuescŭ, nimeni însă nu póte justifica ura sa, nici góna ce le face“¹⁾.

Daca oamenii simpli, daca instrumentele Tiranniei nu și puteau da séma de góna ce făceau primilor creștinŭ, Despotii din Roma și din tótă lumea păgînă știaŭ bine ce facŭ. Doctrina lui Hristos desființa sclavia; și p'atunci erau dece sclavi contra unŭ omŭ liberŭ; a distruge dar sclavia era a distruge munca, fiind că sclaviŭ erau și plugari și meseriași, Apoi sclavulŭ în vechime era unŭ obiectŭ, unŭ instrumentŭ de muncă, allŭ căruia sufletŭ și corpŭ aparțineau Domnului seŭ. Creștinismulŭ ridicasse pe sclaviŭ la demnitatea de omŭ liberŭ.

Apoi doctrina lui Hristos proclama egalitatea înaintea legilor ș'a averilor, prin egalitatea înaintea lui Dumnezeu.

„Cine are două cămăși, să dea una celui ce n'are deloc, disesse Hristos.

¹⁾. Epistolă către Diognatŭ, inserată în operele Sântului Iustin — Cremoisy. — 1615. pag. 432.

„Dați din prisosul celor săraci, dicea Apostolul Pavel; ca sărăcia lor să fie ușurată din îmbilșugarea voastră, și astfel totul să fie redus la egalitate; mai ales că muncitorul trebuie să se bucure de fructul muncii sale.”

Și tot Pavel, acest mare revoluționar comunist, dicea: „Cine vine la credința lui Hristos? Pușinți înțelepți, pușinți putinți, și foarte pușinți nobili și avuți; de aceea Mincitorul a dis că bogații nu vor intra în împărăția Cerurilor.”

De aci vine comunitatea de averi la primii creștini; de aci vine concursul ce da Apostolilor cei desmoșteniți de către legile barbare ale vechilor legislatori.

Eată cauza adevărată a persecuțiunii creștinilor din partea putinților lumii vechi. Pe când oamenii trecutului, oamenii privilegiilor și ai avuțiilor nedrepte, uniați toate forțele lor pentru rezistență, oamenii viitorului, oamenii împillați și nedreptățiți, făcând apel la toate energiile sacrificiului, alergând la moarte ca poporul roman la spectacolul din amfiteatre, unde hărrele seltabice făceau să curgă gurile de sânge de martiri. Mormântul devenise pentru creștinii un altar; Moartea, o mirisă plină de atracțiune; Crucea, o decorațiune; și numele de Creștin, mai glorios decât numele de cetățean roman. Citiți viețile sînților, acest martirologiu de devotațiune și abnegare, ca să vă puteți face o idee de pasiunea pentru moarte a primilor creștini, convinși că, numai imitând pe divinul regenerator, sclavia va fi anulată și tirania învinsă.

În fine, valurile acestui ocean de sânge se urcă până la tronul Cezarilor; atunci unul din acești Cezari dette lui Hristos sărutarea Iudei. Politeismul în agonie, ca să scape de moarte, regenerează dogmele sale în Creștinism; prin această fuziune, Creștinismul este compromis, iar Politeismul este salvat; de și între Hristos și Joiie, între principiile societății romane și alle Evangeliului, era un abis. A trebuit cincisprezece secole de lacrimi, de dureri și de sânge de martiri ca să se astupe același abis.

Hristos prevăduse fatala fuziune, când dicea că *vinul nou se strică în vase mucedute*; într'adevăr, vechile instituții

autoritare înăbușiră instituțiunile egalitare din Evangeliu; bucata de materie nouă a creștinismului, cusută la vechia togă a societății romane, urma să provoce rumperea vestmântului.

Nu Paganismul învinsu s'a transformat în Creștinismu, ci Creștinismul vîngătoru se transformă în interesele și privilegiile societății romane: fenomenu straniu, ce l'am vădut repetându-se în Franța după 1793 și 1848, și în România după 1859.

„Una din adevăratele cause ale învingerii Creștinismului vîngătoru, dice Esquiros în nemuritoarea sa operă **Martirii Libertății**, este nesuficiența Creștinismului ca doctrină socială. Biserica lui Hristosū în fața Templului lui Joie fusese pînă la Constandin (numit de popl cellū Mare) uă sublimă negațiune: negațiune a măritișului ș'a familiei (celibatulū); negațiune a proprietății (clostrulū); negațiune a industriei (mortificarea). Cu asemenea elemente nu se guvernă uă societate. Ast-fel, primulū strigētū allū Creștinismului, ureatū pe tronulū Cesarilor păgēni, a fost unū strigētă de indignare, ca al lui Pilat:

„Îmi spalū mâinele de toate nedreptățile comise pre pământū în numele meū; nu! Impērăția mea nu o poate forma asemenea oameni ș'asemenea instituțiuni“

„A doua causă de neputință a Bisericei d'a modifica societatea romană, a fost alianța între **Putere și Libertate**. Cu organe de resistință nu poți servi **Mișcarea**: vinulū nouū se strică în vase mucedde. Unū altoiū regeneratorū într'unū corpū cangrenatū devine sterilū.

„Dar este uă fatalitate ca doctrinele persecutate să se arunce în brațele Puterii persecutorii, ca într'unū loc de scăpare; potū căștiga liniștea, pierdū însă prestigiulū și influința. Pot domni, dar sunt guvernate.

„Nu trebuia dar ca Creștinismulū să înlocuiască vechea religie a Statului; trebuia să dea aceștia lovirea de grație; trebuia să sfișască odată cu Statulū romanū; trebuia Creștinismulū să reîncēpă societatea pe bazele egalitătii și libertătii, urcând pe tronū Justiția.

„A trebuit să vie Barbarii ca cu sângele lor, maturită la umbra selbelor vergine, se regenereze Creștinismul; căci doctrinele june au atracțiune către stirpele june.

„Intr'adevăr, stirpea romană, în care elementul pelasgic predomină, era uă stirpe egoistă și cutropitoare, care a sugt populii învinși pînă la măduva óselor; acea stirpe avea ca simbolu caracteristicu allu puterii, uă passere de pradă, Vulturul; satulă de spoliele lumii întregi, ea se îmbătase în victoria sa; iar viermele corupțiunii i rodea inima.

„In astă stare de paralisie o surprindă Barbarii; ei năvălesc ca nisce stolluri de vultură cădend p'unu omu în letargia beției. Roma, îmbuibată de aurul și sângele a sute de stirpe streine, scótte atunci unu țipetu de spaimă. Barbarii! Barbarii! strigă ea.

„Dar cine erau acei barbari? Erau și ei ómenii, ș'aduceau cu ei ellementele unei noue civilizațiuni; veneau să regenereze sângele societății romane, ce cădea în dissoluțiune. Acellu desordinu putea fi finele unei lumi noue; dar acei barbari adducú descoperiri noue, în arte și industrie, și libertăți noue, politice și religiose.

„Ce altu fură Cartesiu și Rousseau pentru societatea francesă? Ce alt fu Luther pentru Papismu? Ce alt fu Robespierre pentru feudalismu? Nisce barbari ai progressului. Dar socialistii de la 1848? Barbari și ei, cari, prin forța principiilor, voiau să stabilese suveranitatea dreptului popularu.

„Acești noii barbari vor schimba fața societății moderne, precum strebunii lor au schimbat fața lumii păgâne, puind egalitatea în locul privilegiului, și creditul în locul sploatării, precum vechii barbari au pusú Creștinismul în locul Deilor mincinoși.

„Se întemplă cu societățile saú cu umanitatea ceea ce se întemplă cu globulú, care s'a format prin cataclisme successive. Când uă stirpe îmbătrinită este să móră, se ridică uă stirpe noue, care continue Civilizațiunea, în urma unor mari sguduirii, politice și sociale; apoi totul intră în ordine, remăind din acelle mari bulversmente numai viața care pgressă, numai configurarea lucrurilor ce se termină.“

Remâne ca lectorul să compare acestu tablou, relativ la fusiunea a duce principii contrarii, și la lupta partidelor ș'a stirpelor cellor bătrîne cu cele june, se compare dicu acestu tablou cu cele petrecute în Franția la 1848, la 1852 și la 1870, și cu cele petrecute în România la 1848, la 1859 și de atunci încoa, profitând de experiența istoriei.

CAPITOLŪ XV.

EFFECTELE CELIBATULUI.

Suspendăm pentru pușin studiul începutu la Capitolul XII, ca să continuăm interesanta corespondință dintre Marta și Agapia. Acésta priimisse dela amica sa mai multe epistole de odată, din care reproducem pe cele mai picante.

Monăstirea A 1848 Aug. 20.

Sora mea!

Pînă a nu priimi epistola ta, în care aperi cu atâta elo-
cință Democrația și pe capi mișcării noastre regeneratori, eu
eram deja convertită în religia ta politică; ș'acéstă convertire
o sunt datoru părintelui Macarie, căruia nu'i a trebuit mult
timp și multă trudă pentru acéstă; fiind că ellu a devenit
idolul inimei melle.

Eu nu mă voi ocupa cu politica, avënd de comunicat
lucruri care interesésă tagma noastră căllugărescă.

Îți descriu în acésta tristele effecte alle celibatului mo-
nahalū.

Am fost să visitesu dillele trecute unū stabilimentu de
smintiți, unde auđemū că sunt ființe esaltate din cauza celi-
batului, împins la estremeitate.

Dotăți d'unū temperamentu vigurosū și ardinte, și siliți
a îmbrăca rassa de decepțiune, de ambițiune saū de fanaticismū
acei esaltați au voit a imita pe cenobiți din desertele The-
baidei; absoluta lor înfrinare a produsu desordine spăimântă-

tóre în organismul genitală și mintală, ce sunt în strînsă legătură.

Este ceva desgustător și înfiorător a vedea transporturile delirante și gesturile obscene ale celor posedați d'asemenea alterațiunii mintale, allă cărora rezultată este mai tot d'auna mórtea în cele mai spăiméntătoare convulsii.

Leuret asigură că numărul smintiților de ambe sexe, eșiți du prin monăstiri, este spăiméntător. Doctorul Mathieu narrésă, în opera sa *Studiū clinice despre femei*, multe esemple despre fete ce suferiaă de *nymphomanie*, ca rezultată allă esaltării religiose.

Pină la revoluțiunea cea Mare dela 1789, mai în toate monăstirile se lua sânge regulat și dela femei și dela bărbați, spre a paralisa *boldul Satanei*; deosebit de siropuri de *nymphaea*, d'agnus castus, de lăptucă etc. ce luaă căllugării regulate pentru același sfirșitū; apoi și nutrimentul lor era debilitant; dar tóte acestea erau simple palliative pentru nisce indiviți dotați cu unū temperamentū amorosū și în tótă vi-górea junecei.

Medicii cari s'aū ocupat special cu tratarea unor asemenea malatii, asigură că femeile cu intelligință slabă, și cu idei false despre religiune, fiă chiar cu moravuri severe, în timpul accesului fatalū pronunță vorbe de care ar roși în starea normală, și comitū acte cari facū contrastū cu conduita lor corectă.

Acésta a dat naștere proverbului francesū: clostrulū și confesionalulū sunt légănulū hysteriei ș'allū nymphomaniei.

Căllugării cu asemenea temperamente pot remănea ei fideli angajamentului lor de *eternă feciorie*?

Ce ar fi făcut într'ua monăstire bărbați ca împăratul Proclus, despre care se dice că era dotatū c'ua forță straordinară de reproducere?

Ce ar fi făcut în monăstiri acelle celebre curtisane din Ellada, precum Melita, Cottyto, Phylenis, Phrynea și Elephanta? Și cele din Roma imperiului, precum Faustina, Poppea, Agrippina, Nectimena, Valeria, Tarpeea, și mai alles Semiramis? În fine, Ioanna de Neapole și Lucreția Borgia, cari pre-

innoiră în mediul evu orgiele sângerânde alle Messalinei? Vedî în dicționarul de biografii faptele acestor femei.

Câte femei nu sunt oare și prin monăstirile noastre, cari, din cauza unu asemenea temperamentu, sunt silite a contraria Natura, saă a comite crime?

Nu este așa că consiliul dat de sântul Vasile este ridiculă, când se addressă cel puțin la ființe cu asemenea temperamente?

Părintele Macarie a fost invitat în dillele acestea la un monahă, care sufferia de *satyriasis*. Somnul i era plin de visuri erotice; desteptu, era obositu; fața era roșie și gura spusmată; ochiul inflaccerat, și în prada unu focu consumatoru; vorbele și gesturile lui indecente; semăna unu damnat din infernul lui Dante pe care setea illu torturesă. Bigoții credu c'asemenea nenorocii sunt posesdați de spiritul rēului.

„Illu chinuesce Diavolul! dicea gardianul. Monahul a-cella era d'unu temperamentu bilioso-sanguin; și pînă la etatea de 30 de ani fusese fără prihană; atunci fu atacat de acea fatală malatie; și cu tôte moliftele sântului Vasile, muri în spasmuri.

Uă monahă dela monăstirea A. . . . , modelu de virtute, sufferea de nymphomanie, tot din cauza celibatului. Simptomele erau inristarea, plinsul și singurătatea. Era pallidă și sufferindă. În presința bărbaților ea perdea pudorea de femei, fiind că perdea rațiunea; în urma unor cuvinte și gesturi indecente, remănea într'ua estasă voluptuosă, cu gura deschisă, cu ochiul inflaccerat, cu fața schimbată, cu resufflarea înecată... După trecerea accesului, se rușina atât de mult de celle ce i se spunea că făcea în neștiință, încât se închidea în chillie, și plângea ore întregi de ciudă și de rușine. Medicina și esperința incredințesă că remediul eficace (buruena de lécu) pentru asemenea malatii este numai căsătoria. Sute de femei și de bărbați, afectați d'acelle triste malatii, s'au tāmăduit pe de plin prin influința amorului.

Pe monaha în cestiune, anume Elpida, părintele Macarie o lecui d'acea bōlă recomandându'i ca medicu unu evlaviosu Monahă... Peste zece dille maica Elpida, mulțumită monahului

Sotiră, nu mai avu acellă accesă periodică. Maica Elpida se convinse că Raiul din acestă lume o pôte despăgubi prea bine de Raiul din cealaltă lume. Spaima unor asemenea malatii silesce pe multe cuvióse, foarte caste, ca să imitese pe maica Elpida.

„Ađi ne-am convinsă pe de plin, ăice doctorul Lachaise, că distrugerea monăstirilor de căllugări din Franța a fost una din marele binefaceri ale regenerațiunii năstre politice. Istoria va nota într'ua ăi, ca rezultată allă adevăratei filosofii, acea mare epocă dela 1789 ce inchisse **catacombele umanității**. Sgomotulă ciocanelor industriale a înlocuit cātecele lugubre și gemmetele sacre; pe loculă unde lāngedeaă odată nenorociți secuestrați de societate de bună voe, sute de lucrători trāescă ađi cu munca lor, în tótă comoditatea. Franța are ađi mai puține chinovii, dar are mai multe ateliere. Daca Religiunea a pierdut uă monăstire, în schimbă societatea are uă manufactură importantă, ridicată pe localulă acellei monăstiri, și care face să crēscă prosperitatea națională și bunul traiă individuală. Care ordine de lucruri e de preferat? Cea vechiă, saă cea nuoe? Regrete ipocriții timpulă trecută; dorēscă Despotii întorcerea unor instituțiuni contrarii fericirii omului, și pe care epoca năstră e mīndră că le a distrusă, pentru tot deuna, pentru fericirea omenirii și gloria lui Dumnezeu.“

Nemuritorul J. J. Rousseau era de părere că celibatulă offensă natura, falcificānd destinația omului.

Voltaire ăicea că jurāmēntulă d'a păđi fecioria în tótă viața era culmea făcăriei.

Luther ăicea apologiștilor celibatului:

„Stă óre în puterea mea a nu fi omă? Nu; prin urmare, trebuie să am uă femeie, amorulă fiind neapărat trebuinciosă, ca pâinea și ca apa. Omul trebuie să remāie omă; căci a întrebuița voiea liberă ce 'i a dat-o Dumnezeu spre a contraria voinea Naturei, este nebunie saă blasfemă.“

Eă ași fi observată sântului Vasilie:

Oră ce ființă, care ună tubă digestivă, trebuie să mănānce? Negreșit; māncānd, trebuie să digere? Negreșit. Prea sinția

ta pretinzi că nu trebuie să mănânce 'omul; sau dacă mănâncă că nu trebuie să digere.

Nu știu ce ar fi putut răspunde patriarhul părinților Bisericii; dar ceea ce e pozitiv este că omul, dacă mănâncă, trebuie să digere.

Montaigne (un filosof francez) dicea :

„Ce reu face omului acțiunea genitală, atât de naturală și necesară, încât să fie proscrisă și blasfemată de sobore și de unii din părinții Bisericii? Cuvintele ommorū, furū, trădare, adulteriu, etc. sunt permise a se pronunța; și actul care dă viață omului, să fie proscris, ba chiar amenințat cu flaccările Iadului? O falșă castitate! O ipocrisie!“

Dar nu numai profanii, dar și părinți ai Bisericii au combătut celibatul.

Sântul Pafnucie susținea în conciliul (soborul) dela Nicea „că căsătoria, nu celibatul, este faptă de castitate (curăție), plăcută lui Dumnezeu.“

Sântul Grigorie din Nazianza numește căsătoria „viața nemulțumirii, sprijinul vieții, centrul pietății.“

Sântul Augustin chiar a făcut o scriere despre foloșele căsătoriei.

Sântul Ignatie în rugăciunile sille cerea de la Dumnezeu ca să-l așeze în cer la picioarele femeilor măritate.

Sântul Hrisostom dicea că preșința lui Hristos la nunta din Cana, și binecuvântarea acelei nunți, față cu mamă-sa și cu discipolii sei, a avut de scop ridicarea acestei sacre instituții; mai ales că pe cei mai mulți Apostoli Hristos i alesese într'adins dintre cei însurați.

Sântul Clement din Alexandria dicea poporului: „omul însurat, fie mirin, fie preot, acela numai va vedea fața Domnului; însă să fie credincios nevastei, și să facă copii.“

Mulți alți părinți luminați ai Bisericii s'au pronunțat contra celibatului, considerând căsătoria ca actul cel mai sânt al vieții omenesci

Cu altă ocaziune vom mai vorbi despre acesta

Celibatul ar fi posibil, când cei destinați pentru călugă-

rie ar fi saū bătrîni, saū supuși mai înteiū operațiunii păzitorilor de la Serrairurile din Asia...

Montesquieu, în interesanta lui operă *Lettres persanes*, ce 'a făcut atîta vîlvă la aparițiunea sa, în epistola LXXXII, pune în gura Persanului Rica aceste cuvinte:

„De și Francesii, iubite Iber., sunt fôrte vorbitori, am vëdüt însă între dënșii unū fel de Derviși (călugări) fôrte tăcuți, numiți *Chartreux*. Se dice c'acești Derviși ș'ar fi tăind limba, când îmbracă rassa. Ar fi de dorit ca toți Dervișii din lume să'î imitese în totul ce profesiunea lor le ordonă ca de prisos.“

Tot Marele Montesquieu, în epistola LVII, pune în gura lui Usbecū Persanul următoarele cuvinte către Rhedi, amicul seū:

„În Francia Dervișii facū jurămëntu, când intră în monăstire, înaintea lui Maomet al lor, că vor fi în tötă viața lor *suppuși, săraci și fără prihană* (ca Eunucii noștrii). Numai supunerea e pe deplin pădîtă; despre săracie, te asigurū că n'o pădesce nici unū Dervișū; te lasū să judeci daca pôte pădi fecioria!

„Orî cât de avuți să fie acei Derviși, ei tot săraci se numescū; și către toți strigă că săraci sunt. Gloriosul nostru Sultan s'ar lepăda mai ușor de mărăcele și sublimatele sëlle titluri, decăt acei Derviși de avuțiile lor; fiind că tocmai titlul de săraci i face bogăți.

„Mai deunăđi m'am dusū de curiositate se visitesū uă monăstire de asemenea Derviși.

„Fuiū întâmpinatū de unulū cu përulū albū, care, după ce'mi arată tôte, mă invită apoi în grădină.

— Ce ocupație ai? illū întrebaiū.

— Sunt Cazuistū, îmi respuse ellū, mulțumitū de întrebarea mea.

— Cazuistū?! Adî audū vorba asta înteiū oră.

— Ce fel! Nu știi D-ta ce este un Cazuistū?

— Nu știiū.

— Ascutlă dar să'ți spuiū eū. Sunt duoē felluri de pëcate; pëcate de môrte, și pëcate ușore; cu celle d'ânteiū nu intră omulū în Raiū; celle d'allū duoilea, de și offensă pe Dumneđeū, nu lipsescū însă pe omū de fericirea ângerilor;

decî, tot meşteşugul Cazuistilor stă în a bine deosebi celle două felluri de păcate; ast-fel totă lumea, afară de libertin, (carî nu credî nici în Dumneđeu nici în Diavolî) alérgă la noi ca să le desluşim fellul păcatelor, spre a nu pierde Raiul; căci mai toţi vorî să intre în Rai, cât mai estinî s'ar putea, fie chiar cei din urmă, fie chiar după uşele Raiului, numai să intre în Rai... Noi, cum veđi, le dăm billete de intrare în Rai; şi trăim şi noi cu mila acellor evlavoşi-creştinî.

— Trăiţi binişor, cum veđu; nu vă puteţi plînge....

— Cum dă Dumneđeu! Dar mai e ceva?

— Ce mai este?

— Fapta nu face crima, ci cunoştinţa acelluia care o face. Cellu ce face un păcat, cređend că nu e păcat, acella pôte fi împecat cu cugetul lui; prin urmare, fiind mulţime de fapte echivoce (cu două înţelesuri), numai un Cazuist pôte specifica gradul lor de culpabilitate. Cum veđi, arta noastră e delicată, ca şi conştiinţa omului.

— Elastică, vrei să dici.

— Nu, ci plină de meşteşugiri teologice...

— În ţerră la noi, i respunsei, Papa al nostru ar pune în ţepă pe cei ca voi, fiind că înşellaţi pe Allah (Dumneđeu).

„Illu salutai; şi plecai fără a aştepta respunsul acellui şarlatan.“

Noi, Agapio, suntem feriţi de Casuisti şi de Iesuiţi; dar nu e mai puţin adevărat că mai toţi călugării, de ori ce tagmă şi din verî-ce parte de lume, semănă unul cu altul, parcă ar fi învătaţi tot la uă scolară.

Nu e aşa că mult s'a schimbat Marta ta? Nu e aşa că m'am făcut eretică? Cine e de vină? Acella care a dat omului judecata saă făclia Raţiunii, care lumină catacombele retăcirelor produse de spiritele bolnave saă viclene. În mine minunea acésta a făcuto Amorul, pe care tot Dumneđeu l'a pus în inima omului; şi de preferinţă, în inima femeii.

Adio, Agapio! Iubeşte-mă pe jumătate cât te iubesc eu. În a djoa epistolă mă voi ocupa special de *Agape*.

La revedere! D'astă dată nu cu ura, ci cu iubirea; nu cu góna, ci cu blândeça; nu cu resbunarea, ci cu iertarea, conform legii lui Dumnezeu ș'a lui Hristos, și conform sântei proclamațiunii de la 9 Iuniu, anul salvării 1848.

Marta ta.

CAPITOLU XVI.

Μάρτη.

Monăstirea A 1848 Aug. 30.

Sora mea,

Regretu că sunt așa departe de tine; pe tótă ziua așa avea se'ți comunicu dup'acei impressiunii și suvenir plăcute. Priimești cellu puçin regulat epistolele melle? Am luat tóte mēsurile pentru acésta. Dela tine n'am decât uă singură epistolă; care să fie causa? Temmerea a nu se rătăci epistolele? Nu împărtășescu temmerea ta. Dar, fie! Peste puçin speru a scăpa de corespondinça, comunicându'ți verbal celle ce au vėdut în căllătoriă mea.

Una din celle mai frappante impressiunii pentru to'ți este viaça ce petrecu cuviósele dela monăstirele V și A, și cuvioșii dela unele monăstiri ca N

Nu face cineva unu pasu fără a nu întâlni trăsuri, cu câte unu callu, cu câte duoi cai, și chiar cu câte patru cai, și celle mai multe cu clopoțel; cine cređi tu că sunt în acelle trăsuri? În celle cu unu callu, veđi uneori și Jidanii; în celle mai multe însă sunt maici, ca cuviósa Madelena, (despre care 'ți am vorbit în epistola dela 16 corent) cu țigaretta în gură, și mănând cai, ca nișce Jochey englesi. Unde mergu în tóte dillele acelle cuvióse-amazóne? Să ia aeru, să admire Natura, să priimescă binecuvintări dela cuvioși, de cari sunt pline dumbrăvile dupo câmpii, sau pădurele dupo vârfulu dellurilor și munților. Ieri am assistatú la unu spectacolu straiu. Părintele Macarie iní propusse uă primblare pe muntele pittorescu F, apprópe de monăstirea de bărbați N

Trebuesă știți, Agapio, că acesta monăstire N..., vecină cu monăstirea de maică A..., de unde ți scriu, e despărțită d'acesta printr'ua dumbravă în formă de allee; când cuvioșii se ducă la tirgulu N..., ei se întâlnescă cu cuvioșele, fără voea lor, fiind uă singură calle ce duce la tirgulu N... și dela monăstirea A... și dela monăstirea V...

Dar nu numai pe șosea, dar și pe stradele Tirgului, la tot passulu în fine, oaspeții dela celle două chinovii se întâlnescă, atrași d'unu magnetismu irresistibilu.

Intr'ua di m'afflam intr'ua prăvălie cu maica Minodora; aruncându'mi ochii din întâmplare p'ua ferestră, vedu intr'ua cameră d'allături două Mironosițe, în brațele a două profani. Cum mă dăriră, trasseră perdellele ridând.

.

Părintele Macarie aflu delă unu monahă că, pe virfulu muntelui F..., coronatū d'ua frumoșă pădure, avea să se facă uă agape. Vorba agape vine delă cuvântulu ellenū *ἀγάπη*, care însemnă *amor* (ca și numele teū, Agapio) iar la pluralū *ἀγάπαι*.

Agape se numiaū, în timpii primitivi ai Bisericei, ospeturile în comunū ce precedaū sânta comuniune (sânta împărțășire). Agapele rechiemaū Cinna Domnului, cunoscută în Biserica noastră sub numele de Cinna cea detaină, adică ultimul ospetū allū lui Hristosū cu discipulii sei, în care ellū le esplică scopul doctrinei sēlle. Alții credū că acestū obiceiū ar fi împrumutatū delă păgini.

Aceste agape le întrebuintesă și adī frații Moravi, cu cântări și rugăciuni, la dille solemnelle; frații Moravi sunt uă sectă de călugări în Occident. Delă ei se vede c'au trecut agapele la unii din frații noștri călugări din România.

Numele acesta de agape l'au purtat și două Papi, unulū allesū la 535, urmașulū lui Ioan II, sub numele de Agapet I; altulū sub numele de Agapet II, allesū la 946, urmașulū lui Martin III.

La ospețele numite agape, mâncaū la începutū și bār-

bați și femei, în fine oameni de toate condițiunile, ca semn de iubire frățească între creștinii. Fie care contribuia, la acele agape, după puterea sa; iar cei săraci mâncau în contul celor avuți.

Era obiceiul la începutul ca oaspeții să-și dea *sărutarea de pace* înainte și după mâncare, fără deosebire de sex; iar la masă se așezau resturnați pe paturi, ca Romanii și Ellenii.

Acesta fu o armă pentru inamicii Creștinismului, cari acuzară pe creștinii de oameni desfrânați. Creștinii cu moravuri elastice, stigmatizați de apostolul Petru ca *doctori falși*, cum și creștinii influențați de Patrici, ce aveau interesul a desconsidera noua sectă, (pentru cuvinte ce tu le cunoști foarte bine) justificară acele acuzațiuni, prefăcându-și agapele în lupanare.

Apostolii ordonară atunci înlocuirea paturilor cu lăvițe, iar sărutarea să se dea numai între persoane d'același sex.

Abuzul continuând, conciliul din Cartagina a desființat agapele în anul 397.

Scusa, Agapio, aceste digresiuni, indispensabile pentru înțelegerea subiectului.

În ziua hotărâtă pentru ospățul ce avea să se facă pe vârful muntelui F..., părintele Macarie și cu mine, însoțiți de doi servitori fideli și discreți, cari purtau și ei costumul de monah, având pe sub rase câte va arme de foc, ne ascuserăm în pădure, aproape de locul unde avea să fie ospățul, și de unde putem vedea și auzi totul fără a fi văzuți.

Masa era pe iarbă, și servită de două monahe, confidente ale acelor oaspeți de ambe-sexe. Pe masă erau doi miei fripiți, două vase pline cu ulei roșu, patru urciore pîntecose cu vin de câte zece ani, șase cupe de câte o litră, două vase cu salată de pădărie, și șase tallere de lemn, cu câte o furculiță și un cuțit fie care; iar împrejurul mesei, ședea resturnați pe covore trei cuvioși și trei cuvioase, între cari erau trei cunostințe d'alle noastre: maica Madelena dela mănăstirea V... maica Elpida dela mănăstirea A.. și părintele Sotir dela mănăstirea N...

— A!!! șopti la urechea mea iubitul meu Adonis...

Ingrata Elpida! Ingratul Sotiră! Eu le procură fericirile Raiului, și ei mă lipsesc de fericirile agapei!.. Înțelegu pe Madelena, dar ei!..

— Tac! i șoptiți la ureche... Să auzim ce vorbescți..

Fie care cuviosu sta lingă cuviosu lui; ei îmbucau uă dată, beau de două ori, și se sărutau de trei ori. Erau cu capetele gôlle și în tótă comoditatea.

— Toarnă, agapeta mea! striga cuviosu Sotiră către cuviosu Elpida.

Și Elpida umplia cupa fericitului Sotiră (salvatorul ei) care dicea:

„Acesta este sângele meu, care pentru tine, Elpido, se varsă, spre fericirea noastră de veci!“

— Amin! strigați cele-lalte perechi, ciocnind și cupele și buzele, în acellasă timp.

— Varsă și mie, agapeta mea! striga către Madelena unu monahă anume Adam, vigurosă ca primul omș eșitu din mâna Creatorului, și căruia i se putea aplica acestu versu al lui Boileau:

Et de l'eau dans son vin n'a jamais su l'usage.

Care pe romînesce se pôte traduce liber:

„Nu cunostea gustulă ape!“

Cei-lalți patru monahi repetară cele dise de Adam și de Sotiră; iar agapetele lor imitară pe Elpida și pe Madelena.

Fiind că pronunțarăm numele de agapete, trebue să știți, Agapio, (pôte nu știți) că acestu nume de agapetă derivă dela hellenulă *ἀγαπή*; și la plural *ἀγαπηται*, și însemnă *prea iubită*. Biserica primitivă da acestu nume feciôrelor cari ser viau pe preoții însurați. Asemenea feciôre erau tolerate de soțiile preoților în căminulă domesticu; dar acestu obicei, ca și sărutatulă de la agape, a degenerat, încât mai tôte acelle Vestale perdură *foculă sacru*....

După oprirea preoților catolici d'a se mai însura, agapetele fură tolerate ca sevitôre; dar scandalulă continuând, și Vestalele devenind Matrône, fură opriți preoții a mai avea agapete.

Mai multți sântți, precum Ciprian, Ieronim și alții au ful-

geratú contra asemenea desordine după amvonulú Bisericii; cu tóte fulgerile lor însă obiceilú s'a menținut, [unú și cú pînă în secolul VI, alții pînă la 1139, când s'a anulat de soborulú de la Latran.

Venim la agapetele din muntele F...

Dupó ce agapetele se esaltară de vînú începurá a cânta. Ce cređi tu că cântară? Acsióne? Heruvice? Sfinte Dumne-deule? Nicí de cum. Ce dar?

Maí ântéiú cântă Madelena:

Aolică! ce vėđuiú,
Colea 'n délú la Călmățuiú?
Fatá mare, moșú bêtrėnă,
Cerėndú fetei mėrú din sėnú!

Apoi cântă Sotir:

Tórnă vinú, tórnă pelinú,
Și să bemú paharulú plinú!

Apoi cuvioși și cuviose cântară în chorú **Marșulú libertății:**

Aideți, frați, într'ua unire,
Terra nóstră e 'n peire:
Aste ziduri și palate
Unde zacú mií de pėccate,
Aideți să le dărămămú!

.
D'ua dată s'auđiră patru pocnete de arme; apoi, chiote, țipete, vaete.

Alte patru pocnete făcură se resune munții.

Cuvioși și cuviose dispărură în pădure, cu capetele gólle și numai în antirie.

Iar noi eșirăm din ascunđetóre, și occuparăm loculú lor la masa de agape.

Ah! Agapio! Rísulú ce am rísú atunci l'oiú spune și Mortilor.

Las pana; căci m'a înecat risul.

La revedere!

Salutare și frăție!

Marta ta.

CAPITOLŪ XVII.

SEURATORULU.

Monăstirea A. . . . , 1848. Sept. 5.

Sora mea,

Îți voi descrie în această epistolă efectele lecturii unor cărți bisericești asupra spiritului novicelor du prin monăstiri.

Cunoști espressionele necuviincioase din rugăciunea pentru cuminicătură; cunoști asemenea espressionele amoroase din cântarea cântarilor a lui Solomon.

Asemenea lecture, inflaccărând imaginația novicelor, inflaccără tot d'ună dată și sângele lor aprindător; apoi curiositatea, atât de naturală la femei și la copii, împinge p'acelle novice a cunoște actele corespundătoare acelor cuvinte necuviincioase.

Eată unŭ esemplu:

A doua și după farsa din muntele F. . . . , unde părintele Macarie a vu originala idee a mânca agapele destinate pentru alții, fuiŭ invitată d'ună maică în chillia sa. De când mă aflu în monăstirea A. . . . ajutată de știința medicală a părintelui Macarie, am lecuitŭ multe ființe afectate de diferite malatii.

Maica Varvara era mătușa și Mentorulŭ unei surore a nume Zoe, frumoasă ca Luna, și în etate ca de 16 ani; ea suferea de malatia de care suffere mai toate fetele la etatea ei, sufferea de lipitură.

Intrând în chilie, gasiu pe Zoe culcată; fața ei era unŭ flaccără; și corpulŭ, asemenea. Lângă ea era unŭ carte deschisă, Currierulŭ de ambe-Sexe, unde era reprodusă cântarea cântarilor.

Ochiŭ mei se opriră pe următoarele strofe din acea voluptuoasă poezie, care a trebuit să aprindă multe inime de vergine ca a sorei Zoe.

Le coppiesu, mai mult pentru limba cea frumoasă a lui Eliade, care limbă face acellŭ epitalamŭ mult mai interesantŭ

Mirésa

Mă introdusse Mirele meu în thalamul scü; trage-mă după tine, și voi veni în urmele tölle...

Sărută-mă cu sărutarca gurii tölle, căci mă înfióră apropierea ta.

Stânga lui fie sub capul meu, și dreapta lui să mă îmbrățișeze.

Te-am condus în casa mamei mele. Acolo îți ai descoperit inima ta, acolo îți am promis că te voi adăpa din mustul rodilor mele...

Căci tare ca mörtea este amorul, și crudă ca infernul este gelosia.

Dimișeă ne vom scula, și vom intra în grădina mea, cu care am venit dela maica mea; și vom vedea dacă rodiile sunt în flóre, dacă florile sunt a da fructe.

Acolo voi da eu ție rodicele mele, amorurile mele, tóte câte am conservat dilectului meu...

Mirele.

Cât ești de frumósă, surióra mea Mirésa! O! cât ești de frumósă!

Ochii töl, ochii columbei; frumosi ca seninul cerului ce se reflétă în sorgintele limpeđi.

Cosițele tölle, ca collanul de aurü din prejurul gramađilor töl.

Dinții töl ca uă turmă de agnelle (oițe) albe, ce se resue dela scăldătóre; tóte perechi, tóte gemene, nici una nu lipsește.

Ca uă bendă de purpură buzele tölle, ca rodia fața ta, și pe d'asupra mai are aceea ce se ascunde într'ensa.

Gétul töl ca unü turnü de avoriu. Țițele tölle ca două puđ gemeni de dorcadă.

Buricul töl ca uă cupă rotundă, plină de licórea ambrosiei...

Penteșele töl ca uă collină sacră, plină de grü și de cini.

Statura ta e asemenea palmiferului.

Sui-mă voi în palmiferü, și voi cullege fructele lui.

O! Cât e de frumos sênul teü; surióra mea Mirésă! Carmenü tîi imbată ca nectarul! Tîfele tale, ambrosie cerésca: Resuflarea ta, aromele de viétă. Fagure distilă buscele tale, surióra mea; miere și lapte limba ta.

Grădină închisă, ai fost, dilecta mea, perfecta mea, adorabila mea; grădină închisă, fontăna sigilată.

Mirésa.

Viie Dilectul meü în grădina mea, rupă sigiliul fontănei... Culégă și guste din fructele ei...

Eü dormiam în casa născătórei melle, și inima mea veghia. Audiiü vocea Dilectului meü la ușă.

— „Deschide, surióra mea, adorabila mea, a mea columbă și a mea perfectă; pentru că capul meü e plinü de roă, și perii mei de umedul noptii.“

— „Spolliatu-m'am de vestminte; cum se faci a më revesti? 'Mi am spălat și recorit piciórele, cum se mai atingü parchetele?“

Dilectul meü întinse mâna prin deschidëtura ușei, și rë-runchii mei se turburará la sunctul tîșinelor, la apropierea resuflării lui.

Më sculaiü a deschide Dilectului meü. Smirnă se distilă din mâinele sêlle, și degitile melle se âmplură de smirnă.

Deschisseiu încuietórea ușei la Dilectul meü. Ellü ânsé nu mai era; se retrassesse, așteptând dioa nunții nóstre, spre a më introduce în thalamul sêu.“

Rugaiü pe maica Varvara së më lase singurá cu nepótă-sa.

— De ce sufferi, copilla mea? întrebaiü pe Zoe cu blândeçe.

— Nicü eü nu știü, maică....

— Dar, bine, ce te dóre? Vorbeșce fără sfiálă; cü te potü lecuí, cum ai vedüt c'am lecuít pe maica Elpida, pe care o muncia Uccigă'lü tóca; cum am lecuít pe maica Agripina, care së umflassé cât unü butoiü; cum am lecuít pe sora Rahila, care ardea ca uă flaccără...

— Vedü, maică, cam tot ast-fel de bólă am și eü.

Și fata începu a descrie simptomele bôlei; tocmai bólla Florichei din *Sburătorul*, acea frumoasă balladă a lui Eliade dela 1844.

Coppiind câte va strofe din acea balladă, vei înțelege îndată sufferința Zoi, și vei ghici și léculu ei.

„Veđi, mamă, ce mă dóre? Că peptulú mi se batte :
Mulțimí de vinețelle pe sênú mi se ivescú ;
Unú focú s'apprinde 'n mine, récorí mă iaú la spate ;
Imí ardú buzele, mamă ; obrađí'mí sê pálescú.

„Ah ! inima'mí svínesce, și sbórá dela mine, . . .
Ímí cere. . . . nu 'și ce 'mí cere. . . . și nu știú ce 'y așída. . .
Și caldú și rece, ulțe, că 'mí furnică prin vine ;
In braçe n'am nimica, și parcă am ceva. . .

„Ia pune mâna, mamă, pe frunte. . . Ce sudóre !
Obradıí. . . unul arde, și altul 'mí a răcít ;
Unú nodú collea m'apucă, icí cósta reú mă doare ;
In corpú uă pirotélă de tot m'a stăpénit.“

— Ia spune'mí, fata mea, i điseiú ; nóptea, în visú, veđi
vr'unú ângerú frumosú ?

— O ! da ! Maí alles când cítescú *cântarea cântărilor*.

— Și daca aí vedea p'acellú ângerú, cunósțe-l-ai ?

— Cum nu ?

— Și ce 'í spune ângerul ?

— Imí vorbeșce cum vorbeșce Mirele către Mirésă din
cântarea cântărilor.

— Numai atât ?

— Ba mă și mă chinueșce. . . Ș'a duoadı mă scolú o-
bosită, tristă ; și pléngú . . .

— Numai *cântarea cântărilor* te ușuréđă ?

— Așa ! . . . Maica Varvara a întrebat pe moșú popa,
care a đis că e Uccigă'lú tóca care me ispitesce, ca pe sfințíí

părinti în pustie; dar d'alde baba Nécşa a şis că e Sburătorul, care se lasă nóptea pe coşu...

— Dar tu ce creşti că e, fata mea?

— Ştiu şi eu, maică! răspuse candida copillă, devenind roşie ca focul, plecând ochii în jos, şi oftând.

Cât 'mi era de milă

De biata copillă!

— Dacă ai vrea să m'ascuţi, i dissei eu, te-ai le-
cui îndată.

— Mă lecuesci?!... disse fata cu bucurie.

— Negreşit; dar trebuie să faci ce'ţi oi dice eu.

— Facu, maică, totu ce'mi'i dice.

— Spune'mi dar, fata mea, ângerul pe care 'lă veşti
în visu sémănă cu vr'unulă din oamenii pe care 'i veşti
aevea?

Fata se roşi, şi lasă ochii în jos.

— Nu ştiu, disse ea cu sfială.

— Va să dică, n'ai încredere în mine? Eu sunt nepóta
Vlădichei Meletie, care, ca arhierău, are puterea dela Vlădica
Hristosu a deslega pécatele oamenilor.... Vorbeşce fără
sfială..."

În minutulă acesta ună diaconă allă archiereului Me-
letie mă căuta din partea maicei Minodora.

La revederea diaconului, sora Zoe scósse ună ţipetu,
fără voea ei...; apoi plecă ochii în jos, şi deveni pallidă ca
Mórtea.

Mă uitaiu la diacon: negreşit ellă era Sburătorul!

Léculă era găsită. Zoe era soră, prin urmare se putea
mărta; diaconulă asemenea se putea însura; trebuia numai
bire-cuvintarea Archiereului, care n'a făcut multe dificultăţi; dar
căsătoria nu se póte face aici; s'a hotărit a se face la Bu-
curesci.

Ast-fel fu scăpată biata Zoe de Sburătorulă, pe care ima-
ginaţiunea poporului îl descrie ast-fel, prin pana poetului.

Balaură de lumină cu códa 'nflăcărata.

Şi pietre nestimate lucind pe ellă ca focă;

Spună, soro, c'ar fi june, cu dragoste curată;

Dar lipsa d'a lui dragoste!... Departe de astă locă!

„Pindește, bată'lă Crucea! și 'n somnă collea mi'tă vine,
 Ca bradă ună flăcăiandru, și trasă ca prin inellă:
 Bălăiă, cu përulă d'aură; dar slabele lui vine
 N'ău nici ună pică de sânge...; ș'ună nasă ca vai de ellă.

O! biata fetișora! 'Mi-e millă de Florica!
 Cum o fi chinuind'o!... Veđi, d'aea a slăbit,
 Și s'a păllit copilla! Ce bină a disă bunica
 Să fugă fată mare de foculă de iubită;

Că 'ncepe de visésă; și visu 'n lipitură
 Incepă a se prefăce; și lipitura 'n Smeu;
 Și ce'ī mai faci pe urmă? Că nici descântătură,
 Nici rugă nu te mai scapă... Ferescă Duinnedeu!

Adio, Agapio! Si la revedere!

Marta ta!

CAPITOLŪ XVIII.

CONFESIONALUL.

Este timpă, credem, a ne ocupa și de soră Agapia, despre care am dis numai două cuvinte în Capitolul II. Într'adevăr, lectorulă nu știe despre dënă alt decât că părintele ei se opunea la însoțirea sa cu Ionellă; și că, într'ună moment de desperare, ea intră în monăstirea X..., nu spre a se călugări, ci a forța cu modul acesta pe tată seă ca să consimță la însoțirea sa cu allesulă inimei sëlle.

Pentru ce cuvinte însă tată seă se opunea la acéstă însoțire atât de potrivită? Eată ce avem a cercetă în acestă capitolă.

Părintele Agapiei era ună fost boeră de classă II, anume Paharniculă Gheorghe Căpățină; ună omă bigotă, avară, reacționară și despotă în casa lui. Înșurată a duoa oară, Agapia era singurulă copillă din prima lui căsătorie, remăind orfană de mamă când era numai de cincă ană. Mamă sa vitregă

anume Maria, uă femeie rea și ambițioasă, se silea prin toate mijlocele a împinge pe Agapia la călugărie, ca se remăie totă averea Agapiei copiilor ei, unū băiatū ș' uă fată. Pe d'altă parte, boerulū era dominatū de confessorulū seū, unū călugărū, anume Iovū, dela monăstirea C. . . ., forte ipocritū. Prihtr'ensul Maria să silea a răci pe tată de copilla sa, interpretând ducerea fetei la monăstire ca unū actū de rebeliune și de disprețū către părintele seū; pe d'altă parte, Ionellū nu știuse menaja nici pe părintele Agapiei, contrariându' lū în ideile selle religiōse și politice, nici pe mama vitregă a Agapiei, ale căria planuri le demascasse soțului ei, nici pe confessorulū fiitorului seū socru, pe care' lū compara cu Tartuf, combătând pe față călugăria; astfel inamorațiļ nostrilū aveau trei inamici putinți, coalisați contra fericiriļ lor, și numai duoi aliați, devotați, pe Elisa, vara Agapiei, și pe mama Elisei, cu care acēsta lectorulū a făcutū cunoștință în capitolulū IX.

Revoluțiunea dela 9 Iuniū 1848 contribuisse a revolta și mai mult pe boerulū Căpătina contra lui Ionellū. Acesta jucă, în acei timpi, rollulū de propagandistū și de publicistū, îndreptând săgețile selle sarcastice mai alles contra Reacționarilor încăpăținați, și contra Călugărilor ipocriți; cu totă influința morală ce Agapia avea asupra lui Ionellū, acesta era necorrigibilū în asemenea materie, urându din instinctū și din convingere și pe farisei și pe rusolatrii.

În mai multe rënduri mătușa Agapiei și vară sa, (de care avea slăbiciune părintele Agapiei) se silisseră a muia inimia acestuia, spre a' lū face a consimți la căsătoria inamoraților; Căpătina însă era încăpăținată ca unū asinū; căci nevasta lui și confesorulū prefăcusseră inima lui de părinte într'o lespede de piatră, rece și nesimțitoare la toate cuvintele infocate și elocinte ale Elisei ș' ale mamei selle.

În mai multe rënduri Agapia cădusse la genuchiļ tată-seū, rugându' lū cu lacrimi a' i da cel puciu binecuvântarea, lipsindu-se de destre; dar tată-seū, întăritatū de nevastă și de confessorū contra lui Ionellū, refusa sistematic cererea ei, știind că numai ast-fel își putea resbuna contra ereticului și

zavergiului, cum numia ellă pe Ionellă; la rëndulă seă, acesta îl numia *tonbatera* și *muscălită*, negreșit nu în față, dar părețilă aă urechilă; ș'apoî Maria și Iovă spuneaă lui Căpățină atâtea infamiilă despre Ionellă, în cât părintele Agapiei făcuse jurământulă că nicilă odată nu va consimți la asemenea căsătorie, prin care ar intra sufletulă lui în foculă Iadului.

Din corespondința Elisei cu Agapia, în chestia de față, reproducem uă epistolă care resumă gradulă de ură a'lă lui Căpățină contra lui Ionellă, și gradulă de simpatie allă Elisei ș'allă mame-si pentru Agapia.

Bucurescî 8 Sept. 1848.

Verișoră,

Ađi tată-teă a mănecat la noi, đioa de ađi fiind, cum știi, đioa onomastică a mamei. Mamă-ta vitregă a refusat invitarea, sub pretestulă că suferă de migrenă (durere de capă); adevărulă însă este că ea nu pôte suferi pe mama, știind cât te iubește ea.

Dupe masă, mama adduse vorba despre căsătoria ta. Eă eram în camera vecină, de unde vedemă și auđiam tot.

— Ađi sunt 18 ani, cumnate, đisse mama, de când s'a născut Agapia, pe care soră-mea o iubia atăt de mult! Dumneța erășilă o iubiailă mult, pêne în anulă trecută. . . Răcéla acésta între părinte și copillă nu pôte veni de cât de la Diavolulă!

— Negreșit, respunse tată-teă; fiind-că Diavolulă a scos înaintea Agapiei pe ereticulă și zavragiulă ălla de Ionellă, pe care 'lă urăscă ca Mórtea; ș'apoî Dumneei 'i sarcă țandăra, și plécă la căllăgărie. Căllătorie spăncenată! A vărsat laptele în pisatū. Bine este acolo Agapia; tot 'i plăcea ei cartea și căutecul; să se facă mirésa lui Hristosă; căci mirésa Zavergiului și Ereticului nicilă o dată nu va fi, cât oiă trăi eă; fiind că nu le daă blagoslovenia mea; anatema să fie!...

— Vai de mine, cumnate! Ce faci?

— Daca s'or cununa fără voea mea, anatema să fie! A! când ai sci cât urăscă pe ereticulă ălla, care 'mi a scos fata din minți!

— Cređu ca n'ai cuvântu, cumnate, a urî atâta p'acestă junne.

— N'am cuvântu să urăscu p'acella care laudă in fața mea pe Voltaire? Care dice că căllugăria este fapta unor capete bolnave, ca al sântului Pahomie? Care dice că spovedania este faptă de spionare? Care dice că Muscalii sunt calmuci? Care este pentru desrobirea țiganilor și împroprietărirea sătenilor? Îllă urăscu ca Mórtea.

— Așa sunt junii, cumnate! Cum poți pretinde D-ta ca virtedulă Revoluțiunii, care a întorsu capetele la boeri mari, să nu întorcă și unuî junne, crescutu în ideile timpului seú? Cu vârsta Ț va veni și mintea; ș'apoi, fata nu cere de câtú bine-cuvântarea D-tale de părinte, lipsindu-se de zestre.

— Negreșit, fiind că scie că zestrea este a repositael; și pravila Ț o va da, dacă o va cere prin judecată.

— Apoi atunci ar putea-o face și fără bine-cuvântarea Dumitale.

— S'o facă; cine o oprește?

— Respectulă către părintele seú, frica de Dumneđeú, rușinea de ómenî, muștrarea cugetului; fiind că fata e bine născută și bine crescută; ea sémână în tóte cu reposata soră-mea, Dumneđeú s'o ierte!....“

Ș'ua lacrimă streluci în ochii mamei.

„A! crede, cumnate! Adesea vedú în visú pe soră-mea, în vestminte albe de ângerú; și 'mî dice, plângénd:

„Sora mea, nu potú afla odihnă și liniște acolo unde sunt, vedénd lacrimile Agapiei, care le varsă dioa și nóptea înaintea icónei maicei Domnului, pentru ca să lumineze Dumneđeú pe tată-seú a'î da bine-cuvântarea, iertând'o, dacă va fi greșit; căci nu póte fi greșală dacă ea voesce a lua de soču p'acella ce l'a alles inima sa! E mai mare păccatú înaintea lui Dumneđeú ura părintelui pentru unu copillú care nu cere de la părintele seú de cât să'lú facă fericitú... Spune fostului meú soču că mama vitregă a Agapiei nu'î gândește bine; căci illú întărită contra Agapiei, ca să pótă remânea zestrea mea copiilor ei.... Apoi acéstă faptă póte fi plăcută lui Dumneđeú? Spune fostului meú soču să se spovedéscă la unú arhiereú;

și va vedea ce păccat ū face mahnind sufletul ū meu, și nenocind pe copillul meu ș'al lui!" Eată ce'mi đice adesea soră mea în visurile mele; și pênă ađi n'am voit să 'ți spuū, ca să nu te întristezū."

Tată teū își șterse uă lacrimă, și oftă.

— Dar pentru ce Agapia e așa de încăpăținată, în cât să nu vrea să facă voința mea? Crede, cumnată, că zavergiuł ūlla de Jonellū 'mi e urit ca Mórtea; în cât mai bine ași voi să morū, de cât să'lū numescū fiulū meu. Fiulū meu? P'acellū ereticū? Nicū o dată!"

Și se sculă, primblându-se prin casă supératū.

— Cum ar putea îndrepta Jonellū greșala sa?

— Nu sciū; dar 'mi e nesu'erit ca Mórtea; ș'apoū și părintele duhovniculū m'a făcut să înțelegū, cu sânta scriptură în mână, că ar fi mare păccatū a da fato dupe unū ereticū; că atunci sufletulū meu s'ar prăji în vecūi vecilor în flăcările Iadulūi, cu Arie și cu toți ereticūi; și are dreptate părintele duhovnicul!

— N'ai consultatū, cumnate, și vr'unū arhiereuū?

— Tot ca duhovnica o să'mū vorbescă și Arhiereuł.

— Încercă, ca să fiū împéccatū cu cugetulū, și ca să împlinesci dorița repositel, care neîncetat în visurile melle mē rógă cu lacrimi să faci acéstă încercare.

— S'o facū! Voiū întreba pe părintele duhovnicul care arhiereuū e mai evlaviosū?

— Eū cređū că ar fi bunū Sântia Sa părintele arhiereu Meletie, duhovniculū tutulor boerilor celor mari, și fórte cuvioșū și evlaviosū.

— Așa am auzit; dar nu e aici acum.

— Se va întórce curénd; fiind că ađi saū mâine Revoluționarūi vor fi inchiși saū goniți...

— Să dea Dumbedeū! Atunci facū ziafet mare! Atunci póte iertū pe ereticulū de Jonellū, dacă se va umili înaintea Muscalilor, ceréndu-le iertare; dacă va face pentru protectorul nostru, prea slăvitulū Împératū Nicolae, stihuri de laudă, cum a făcut pentru Eliade, vedea-l'ași în furci! că elū

este capul rătășilor, ellu, cu Tell și cu Magheru, cari n'a-veaŭ ce pierde ridicând bairacul.

— Dar in Revoluțiune aŭ intrat și boierii mari, ca Goleşci, Filipeșci, Crețuleșci, Ghiculesci, Voineșci, Roseți, cari aŭ și țigani și boierii mari . . . ;

— Nișce smintiți toți . . .

— Dar chiar Elliad, Tell și Magheru aŭ pusŭ in jocŭ viața și familia, mai scumpe de cât averea și boeriile.

— Negreșit, ca să se facă Domnii și Miniștrii; dar cum vedŭ eŭ, te ai molepsit și d-ta, cumnată, dela zavergiul de Ionellŭ.

— Nu l'am vedŭt pe la mine dela sântul Vasile; și daca ar fi despre ellu, nu te așl mai îndemna eŭ la această căsătorie; imi este de biata fată care 'lŭ iubeșce, și ea crede că l'ar face evlaviosŭ după cum doreșci d-ta . . .

— N'am nădejde să vedŭ așa minune!

— Cumnate, la sfirșitul lunel este soroculŭ a desgropa oasele răposatei mame, fiind că sunt tocmai șapte ani de când a chemat-o Dumneșeu; să chemăm pe arhiereulŭ Meletie..

— Ingrijașce Dumneșea de tôte, și portŭ eŭ tötă cheltuêla.“

Ei bine, Agapio! Vești tu ce pôte unŭ confessorŭ asupra unŭ bigotŭ ca unchiu-meŭ? Părintele Iovŭ sémănă mult cu *Tartufulŭ*; și imi vine in gëndŭ aceste versuri din sublîma comedie a Marelŭ Mollière:

„Ton père est devenu comme un homme hébété,
Depuis que de Tartufe on le voit entêté;
Enfin il en est fou; c'est son tout, son héros;
Il l'admire à tous coups, le cite à tous propos;
Ses moindres actions lui semblent des miracles,
Et tous les mots qu'il dit sont pour lui des oracles.“⁽¹⁾

Și acestea :

Et que si son Tartufe est pour lui si charmant,
Il le peut épouser sans nul empêchement.“⁽²⁾

¹⁾ Tată-teŭ a ajunsŭ unŭ năucŭ de când Tartuf l'a luat de nasŭ; e nebunŭ după dēnsulŭ: il admiră ca p'unŭ eroŭ, și 'l citēsă ca p'unŭ profetŭ; iar cuvintele Fariseului i se parŭ oracule, și faptele lui miracule.

²⁾ Iar dacă Tartufŭ 'i a cădŭt trone la inimă, cine 'lŭ opreșce a 'lŭ lua de bărbatŭ?

Rolurile noastre în chestia de față șemănă cu cele din *Tartuful* lui Moliere; prepară Unchiului uă scenă ca scena V din actul IV din acea comedie, dacă confessorul ne va dejuca planul.

Înțeleg, verișoră, că totul atârnă dela arhiereul Meletie; scrie Martei să vie îndată. Turcii sunt lêngă Capitală; și cum vor intra în Bucuresci, Muscalii trecă și ei Milcovul. Revoluționarii se găsesc de plecare. E uă fierbere grozavă! Se vorbește de foc, de sânge, de zavera... Noi plecăm adî la Passărea, pînă va trece furtuna. S'auzim de bine!

Apropo. Mi-ai promis a'mi descrie originea și fazele Monahismului. Ascept respunsul teă la Passărea.

Vara ta devotată,

Elisa.

CAPITOLU XIX.

ORIGINEA ȘI FASELE MONAHISMULUI.

Monăstirea X... Sept. 20 1848.

Eliso,

Îți mulțumesc și ție și mătușă-mi pentru silințele ce puneți d'a întorce pe tată-meu din retăcirea în care l'a addus intrigele confessorului ș'alle consortei s'elle. Dea Domnul să reușii, pentru binele tuturor!

Adî am scrisă Martei, descriindu'i trista stare a țerrei, prin căderea Revoluțiunii, împrăștierea capilor mișcării, resbunarea Boerilor, și uă îndoită invasiune. Nefastă și e ziua de 13 Septembre!

Reacțiunea din societate s'a resimțit și în Monăstirea unde mă aflu. Maica Elisavetta, noua superiără, din preună cu maica Sofronia, capul revoltantelor, au fugit ieri spre a evita resbunarea maicei Minodorei. Părintele Mitrofanu, confessorul monăstirii, din ordinul arhiereului Meletie, a venit adî să restabilese *ordinea legală*, instalând provisorii ca su-

perioră pe maica Maximina, vara maicei Minodora. Tóte mai-cele și surorile s'aú supusú, fără murmură, neputénd face altfel. Sperú că, prin mijlocirea Martei, voiú putea reuși a face să nu sufere nici una din maicele cele compromise prin revolta de la 13 Iuniú.

Crede, Eliso, sunt desgustată de intrigele și scandalurile duprin monăstiri. Ai putut cunoște câte-va în scurtulú timpú allú șederii télle aici; ceea ce nu puçin a contribuitú a te desgusta de cállugărie.

Profitú de ocasiune a'ú descrie originea monahismului și diferitele faze prin care a trecut, atât în Occident cum și în Orient.

Légánulú acestei instituțiuni este India, unde, cu mulți seculi înainte Crestinismului, aflám pe Gymnosofisti, numiți astfel din cauza nudității lor; căci purtau, în loc de vestiminte, coajă de arbure ce le accoperea numai jumătate corpulú. Gimnosofistií erau împărțiți în trei secte: Bramani, Sarmani și Hylobieni, trăind mai mult prin peșteri și păduri, spre a se putea bucura în liniște de viața contemplativă. Doctrina lor conținea esistența unui Dumnezeu eternú, nemurirea și transmigrarea sufletelor; de unde Grecii adoptară dogma lor despre metempsihoasă.

Pe Gimnosofisti i aflám și în Africa, viețuind singurateci într'ua insulă din mijlocul Nilului; din ei aú mai ramas, ca séménça, Marabuțií din Algeria.

Gustulú vieței liniștite și contemplative a trecut din India la Evrei. În Persia, în Arabia, în Palestina, era de mult respândită ideea că, a se lipsi omulú de tóte plăcerile vieței, ș'a se pocăi de greșellele trecute, era singurulú mijlocú a'și atrage favórele Deilor.

La Evrei primulú pusnicú a fost Enohú. Dupó ellú găsim pe Ilie fugind de corupția lui Israil, și retragénduse pe țărmurile Iordanului cu câți va discipulí. Esemplulú lui Ilie illú imită Ioan Botezătorulú. Însuși Hristos, ca să impuie mai mult vulgului, a imitat pe Moise, trăgénduse 40 de zile în pustie. Nazareenií în parte se consacraú lui Iehova. În timpulú lui

Hristosă, în Palestina și în Egiptul înflorind secta Essenienilor, a căria disciplină a împrumutat-o călugării din Thebaida.

Temmeră de Barbari, corupțiunea moravurilor creștine, flaccările iadului, dulceta vieții liniștite și contemplative, persecuțiunile contra Creștinilor, siliră pe unii din propagatorii zeloși ai Creștinismului a se retrage în pustiri, spre a reinoi acolo o societate mai perfectă.

Primul eremită fu un sântul Pavel (nu Apostolul) care se retrase în Thebaida, către anul 259, fugind de gona împăratului Decie; ellu trăi într'oa peșteră 114 ani, nutrin-duse numai cu curmale.

Pavelu eremitulă avu de imitatoru pe Antonie, care avu și ellu mulți imitatori.

În mijlocul secolului allu patrulea, Pahomie adună în Tabenna (în Egiptulă de sus) cinci decă de mi de pocăitori, ce locuia în șapte mi de colibe. (De aci vine deosibirea între *chinoviți*, călugării ce trăescă împreună, și *pusnici*, călugării ce trăescă singuri) Pahomie i supusse pe toți unei regule comune. Așa dar Pahomie și Antonie sunt întemeterii monahismului.

La anulă 306 Ilarion întemciō monahismulă în Palestina, de unde se întinse apoi în tot Orientulă.

Sântulă Vasile întocmi ună regulamentă pentru căllugării, care este și adă în vigore la chinoviele din Orient.

La anulă 340 Sântulă Atanasie, publicând în Italia viața sântului Antonie, deșteptă în Occident gustulă vieții monahale. Pe la finele secolului IV, monahismulă fu introdus în Gallia de Sântulă Martin. Sântul Benedictu, la începutulă secolului VI, impusse ună noouă Regulamentă căllugărilor cunoscuți sub numele de Benedictini. Astfel se înființară, în diferite epoce, numeroșele ordine religioșe, începându dela nebunia cea mai sublimă pină la cellu mai din urmă gradulă îndobitocirii și înjosirii. Voind a deveni sânti, pusnicii își chinuia corpulă cu crudime, devenind astfel nișce bestii. Acesta nu putea fi scopulă Creatorului, dând omulă oă tovrășiță; nici scopulă lui Hristosă, a căria morală nu respiră decăt iubirea aprăpelu.

Unii apologiști ai Monahismului, ca să justifice asasinatul corpului, susțină că materialismul cinic al Românilor, când depravația ajunsese în culme, a silit pe primii pusnici a tortura corpul, prin înfrânarea poftelor bestiale; ca ast-fel să facă a predomina spiritul asupra materiei, preparând prin acesta erra emancipării sufletului.

Ei uită însă că prin acesta pusnicii anulau opera creațiunii; că lupta între cele două părți ale ființei noastre este necesară, este un merit; căci armonia lor este înțelepciune, iar desbinarea lor e nebunie și moarte. Omul trebuie a regula pasiunile, nu a le nimici; căci perfecțiunea ideală, separată de simțuri, este imposibilă.

Singurătatea, postul, ruga, celibatul, nu fură destul pentru densii a deveni sânti; căci chinoviții inventară chinnuri nooe; astfel, în viețele Sintiilor, vedem p'unu Simon Stilpniculu viețuind treizeci de ani în vârful unui stilpă; pe Iulian Sabbabă trăind numai cu țerrêce; pe Eusebie trăind închisă într'unu turnu fără ferestre etc.

Asemenea nebunii le aflăm din nenorocire chiar la bărbați geniali, ca sântulu Ieronim și sântulu Augustin, cari au însă momente de înțelepciune. Astfel, cellu d'anteiu, după ce recomandă celibatul ca idealulu perfecțiunii, apoi recunoșce singur că „Evangeliiulu nu face uă lege din celibatu; „pentru că trebuie se fie crudu omulu care împiedică cele „mai dulci inclinări ale Naturei, voind a imita pe angeli, și „osândind astfel fapta lui Dumnezeu.“

Trei secolii episcopii, preoții și diaconii fură însurați, și nu făceau parte din tagma călugărescă; preoții erau chiar opriți a se face călugări, după cum ne asigură sântulu Grigorie în epistolele sêlle.

Prima măsură privitoare la celibatul preoților și diaconilor este luată de soborul din Elvira (305); dar această măsură nu se putu applica decât în provincia unde se ținuse soborul.

Soborul dela Niceea opri această măsură, îngăduind episcopilor și preoților, însurați înaintea hirotoniei, a viețui cu socele lor.

Intrebarea daca ei se puteau însura și după hirotonie, s'a desbătut în multe sobóre. Soborulú din Anger respunse afirmativú, cellú din Nicea negativú. Cestiunea remasse nebotáritá și mare numărú de preoți și episcopi tráiaú ca întrecut cu societe lor; iar cei neinsurați furá îngáduiti, a ține în casá femej numite ἀγαπηθαί (prea iubite), **surorí spirituale**. Natura însă își ride d'asemenea măsurí; și Agapetele devenivá mame; și când sântulú Hrisostomú voi să siléscá pe preoți a le goni, Agapettele sculará clerulú din Constantinopole contra sântulú Hrisostomú, disprețuirá anatemele sobórelor, și se mântinurá pîná în secululú al XIII.

Chinoviții din Thebaida, inundándú în fine orașele și satele, introdusserá în societate gustulú celibatului, care deveni una din condițiunile neapárate alle pravilei monahale; iar Papa Siricie uá făcu într'adins pentru acéstá lege.

Clerulu protestá energicú contra acelelei legi; și mulți preoți continuará a viegui cu societe lor. Papa Innocentie I întári decretulú lui Siricie; iar urmașii acestor Papi îl întinserá ș'asupra diaconilor.

Sub Papa Grigorie VII, cunoscutú sub numele de Hildebrand, Papismulú ajunsé în culmea puterii, scoțénd și numind pe Regi și Împérați. Papa Grigorie VII desființă cu totulú căsătoria preoților; căci nu putea întemea bine Papismulú decát formând uá oaste din cállugári, cari, fără neveste și copii, erau legați strins de interesele Papilor; pe când preoții însurați, fiind lipiți de familie, sunt legați de societate.

Cu tóte astea, clerulu se opusse energic la acea măsurá a lui Hildebrand; și la soborulú din Erfort tratá măsura acéstá de eresie, ajungénd disputa pîná la bătae.

Soborulú din Constantinopole (692), în allú trei-spre-decelea canonú, condamnă celibatulú ca contrariú Naturei, Evangeliului, Apostolilor și vechiei discipline a Bisericei crestine. În fine, pînó în secululú XVI, preoții din Occidentú se însuraú, cu tóte anatemele Papilor ș'alle Sobórelor.

Eată, Eliso, pe scurt originea Monahismului saú a celibatului; mobilulú a fost ideea de perfecțiune și ideea de dominare.

Papa Victoru II, voinđ a pune unŭ frŭ neorŭnduelelor scandalŭse du prin Chinoviŭ, a provocat uă conspirație de călugări; unŭ sub-diaconŭ i vărsă în Potirŭ vinŭ otrăvitu; dar cugetulŭ îl trădă; și muri sub securea gélatului, mărturisind crima.

Papa Clementŭ XIV, care a desființat compania Iesuiților la 21 Iuliŭ 1773, a fost inveninatŭ d'unŭ Iesuitŭ, ș'a murit peste puțin.

Pierre Damien, Episcopŭ italian în secolnŭ XI, într'ua operă despre moravurile ecclesiastice, desvăluie lucruri în-grozitŭre despre scandalurile și crimele ce nasce celibatulŭ.

Cu altă ocaziune îți voiŭ dovedi că călugăriŭ sunt inamicŭ ai libertății și naționalității, prin urmare ai civilizațiunii.

Adio, Eliso! Și comunică-mi mai des tot ce știŭ că mă intereseză.

Vara ta devotată

Agapia

CAPITOLŬ XX.

LEGEA PROGRESSULŬ

Monastirea X.. 1848 Sept. 25.

Iubită Elisă,

Profitŭ de venirea maicei Epraxiei la Passărea, ca să-mi împlinescŭ promissiunea dată în precedenta epistolă: că adică monahismul este uă piedică chiar pentru civilizațiune; și pentru acésta n'ai de cât să comparŭ serviciile ce aŭ addusŭ preoții însurați în Orientŭ, și în parte, la Bulgari, la Greci și la Români, în timpŭ de revoluțiunii și de lupte naționale, cu preoții neînsurați și cu călugăriŭ duprin chinoviŭ din Occident, și în parte, în Italia, Francia și Spania.

De aceea am convingerea că tată-meŭ, când va cunoște prin sine faptele călugăriilor celle scandalŭse, se va indigna ca orŭ ce inimă onestă, ce se vede jucăria unŭ șarlatanŭ; și atunci totŭ respectulŭ seŭ, tŭtă evlavia sa, o va concentra asupra preoților de mirŭ, cari, cel puțin, ca cetățeni și

părinți de familie, însufflă încredere și respect; și dacă nu sunt la înălțimea misiunii lor, culpa este a Capilor Bisericei, ce au interesul să țină în întunecătură, spre a întrebuiși ca instrumente passive pentru scopurile lor de dominare. Învățăturile din seminare sunt ele oare ceea ce trebuie să fie? Nu! Cunoscu professori cari se expun luminându pe seminaristii, nu cu lumina întunecată și absurdă a teologiei, care li se impune a o preda, ci cu lumina salutară a evangeliului. Numai când preoții de mir vor fi bine luminați, și bine plătiți, și imprăștiati în toate satele, atunci numai se va putea dice că poporul e luminat; atunci Despotismul, civil și monacal, va fi învins; atunci Libertatea va triumfa; atunci România va fi fericită.

De și monahismul în Orient n'a fost o plagă pentru omenire, ca în Occident, unde sunt congregațiunile ca alle Iesuiților, Casuistilor, etc. (în cari chiar Despotismul civil a găsit un sprijin) nu este mai puțin adevărat că monahismul în genere reprezintă sistemul absolutist. Pentru călugări, chinoviele sunt idealul societăților bine organizate; și dacă ei ar avea puterea, ar organiza societatea după modelul chinovielor „o republică de automate, guvernate d'ouă aristocrație de rochii negre“, cum dice un scriitor eminent.

În Orient nu s'a pierdut din vedere principiul din Evangeliu că *împărăția lui Hristos nu este din lumea aceasta*; dar și în Orient, ca în Occident, littera care ommora a înlocuit spiritul care dă viață.

Bărbați competenți, în toate țerrile luminate, au descris istoria instituțiunelor monastice din Asia și din Europa.

Ei spun cum trîndăvirea și superstițiile, fructul alui inoranței, au înlocuit ideile și simțimintele generose alle Crestinismului. Aici nu mai aflăm cel puțin zelul și convingerea primilor anacoreți, din cari mulți fură missionaryi respectabili în propagarea principiilor evangelice.

În Occident, ca în Orient, monahismul a fost o piedică chiar pentru progresul agriculturii. Compare cineva statele protestante, (Prussia, Anglia, Statele-Unite) cu statele

catolice, (Irlanda, Italia, Spania): pe când în acele înflorește și agricultură, și comerț, și industrie, acestea din urmă par condamnate la sterpiciune, la miserie, la moarte. În România, din norocire, călugării n'au avut influența celor din alte State; fiind că Românii sunt un popor esențialmente agricol; și agricultura moralisese un popor. ¹⁾

În privința patriotismului, călugării din România, ca și cei din Italia și Spania, nu pot avea alte interese de cât ale străinilor, cari le asigură veniturile proprietăților cu cari strămoșii noștri evlavioși au dotat monăștirile, cu un scop cu totul patriotic și filantropic; monăștirile fură destinate pentru nenorociți, orfan și pătimași, în fine pentru ajutorul celor ce sacrifică averea, viața și familia pentru creștinătate și naționalitate; ele au devenit adă cuibură de lenevire, de depravație, de servilism, de tot felul de crime. S'a întâmplat să viziteze multe închisori d'alle Statului, de dincolo și de dinco de Milcov; și amă aflat mulțime de călugări, condamnați pentru fur, incest, omor, și mai ales pentru crima de sodomie și de violare a verginității... Cei cu bani află tot-d'a-una mijloc de scăpare, cându comit asemenea crime, foarte obicnuite prin monăștiri; cei săraci singuri suferă pedepsa.

De câte ori România a fost bântuită de oștiri străine, călugării au fost instrumentele cele mai servile ale cutropitorului contra intereselor țării, contribuind cu bani și cu spionajii pentru menținerea sclaviei și a privilegiilor.

Chisseleff pussesse la cale a se vărsa în Vistieria țării cellu puțin a treia parte din veniturile monăștirilor închinate; dar cabinetul de la Petersburg, favorisând pe călugări, a anulat acea măsură.

Va veni timpul ca averile acestor monăștiri să le incasseze Statul; dar nu e mai puțin adevărat că mii de brațe, nefolositoare societății, vor sta mult timp încă paralizate în aceste catacombe, numite chinovii; nu e mai puțin adevărat

¹⁾ Veți opera instructivă a D-ei Dora d'Istria (născută Michail Ghica) intitulată **Viața monastică în Biserica orientală.**

că acelle brațe ar profita industriei, comerțului și agriculturii căci din 24 mil. pogone și mai bine ce formesea teritoriul României, o parte din trei este necultivată¹⁾; iar din vruă dece miș de călugări și călugărice, ce urmese a se afla în toate schiturile și monastirile din ambele țări surori²⁾, două din trei părți cel puțin sunt nefolositoare societății.

Chiar secularisându-se acelle averi, Statul urmăse a întreține pe acei trântori, fiind că ori ce reformă nu pôte fi radicală; ei bine! bugetul Statului se va încărcă și atunci cel puțin cu trei milioane și jumătate lei; adăogă că Mitropolitul, Episcopul, Egumenul, etc. vor avea lefuri; și, presupuind că Mitropolitul ar avea numai o sută de miș de lei pe an, Episcopul cincideci de miș, Egumenul de la 12 pînă la 24 miș, n'ar fi ore acesta unu furu făcut societății? Cine nu scie că arhieriei ca Naum, arhimandriții ca Filotei, egumeni ca Côtrocenul și ca Raduliotul, au deciuri de miș de galbeni? Cei mai săraci din arhimandriții și arhieriei nu se pôte să n'aibă câte-va miș de galbeni, de care în genere profită bastardii săi nepoții lor, sau cei ce punu mâna mai înteu pe acei bani....

Eu credu că patrafirul le-ar fi de ajuns acellor cuvioși păstori, voinde a se a conforma jurământului lor d'a nu strânge bani, ci ași assigura comori de venerație în memoria omenilor, prin fapte evangelice.

Nici uă regulă însă fără excepție. Sunt și păstori demni de stima, precum este Ioanichie (Evantias) Iosif (Nanaescu), și alții ce nu mi adducă acum aminte....

Este nedrept că Statul să năpăstuască clerul român pentru a îngrășa pe trântori.... Dacă muncitorii sunt albinele stupului social, ce alt sunt călugării decât trântori, cari mănâncă d'a gata mierea albinelor?

Ce folos adducă ei societății? Nici unu folos; pe când preotul de miru, considerat numai ca cetățenu și tată de familie, nu pôte da cel puțin esemplele scandalose ce le dau călugării;

¹⁾ Ași din 24240931 pogone sunt 7574366 pog., pământu neproductiv, dupe statistică.

²⁾ Ași sunt 4670 călugări, și 4080 călugărice, pentru care statul cheltuește 1200,000 franci.

și când preotul se va lumina cum trebuie a fi luminat, atunci preotul va fi pentru cetățeni ceea ce erau apostolii pentru primi creștini, ceea ce erau șefii familiilor patriarcale: modelul de virtuți domestice și sociale, și balsamul pentru suferinți.

Mă e teamă însă multă că, chiar înproprietându-se plugarii, preoții de sate să nu rămâie proletari, dacă vom avea nenorocirea ca emanciparea muncii să se proclame de guvernă, cum s'a făcut în mai multe state civilizate, în urma unor mari schimbări politice sau sociale. De ori fi atunci la guvernă oameni cari să facă concesiuni proprietății, sau cari să tragă folose din dictatură, principiile sacre de egalitate și emancipare se vor parodia; ast-fel că plugarul va deveni sclavul al lui învoelilor cu proprietarii, nedându-i-se destul pământ pentru nutrimentul familiei și al vitelor; iar preoții, a cărora existență le-o asigură adă Regulamentul, vor rămâie proletari, dacă nu ei cel puțin copiii lor, presupunând că preoții s'ar bătura în viață de usufructul pământului acordat Bisericii ca dăstire; dacă și acellu pământu nu va fi illusoriu. . .

Viitorul României atâră de la soluțiunea ce se va da acestei chestiuni vitale.

Eu cred că și România, ca alte State, când se va pune pe calea progresului, va desființa călugăria. Capul Bisericii urmăză a fi înșurați, ca primii Episcopi creștini; se va convoca unu Sobor pentru acest sfârșit; și vor participa la acellu sobor reprezentanții clerului din Dacia traiană și aureliană, Biserica română fiind autocefală; acellu sobor va îndrepta multe retăcirii și absurdități, introduse în Biserică de interese și pasiuni, și de diferite considerațiuni politice.

Călugării bătrâni se vor putea adăposti în mănăstiri până la mărtea lor; iar mănăstirile se vor prefăce în fabrice, în școli, în spitale; și cu produsul acelor fabrice se vor întreține și școlile și spitalele, și bătrânețea și nenorocirea, ce se vor adăposti în acele mănăstiri.

Călugării junți vor umplea cadrele oștirii, sau vor apuca cornele plugului, sau vor deveni negustori și meseriași; în fine, vor deveni folositori societății. Călugărițele vor deveni îngrijitoare pe la spitale, profesorițe în școlile sătești, etc., însă după

ce se vor mărita ; Statul le p^ote veni atunci în ajutor^u pentru asemenea nobil^u sfi^{ri}șit^u.

— Ce visuri frumo^se ! veⁱ dice-tu. Dar lupta între materie și spirit^u ? Dar cupiditatea ? Dar inno^ran^{ca} ?

Daca cre^di în progres^u, nu po^{ți} tăgădui că acea luptă este necesară ; căci prin luptă se sus^{ține} și microcosmul și macrocosmul, și pⁱⁿă în fine spiritul va domina materia ; apoi trecutul îmi arată viitorul. Dacă omul e so^{ci}abil și perfectibil, omenirea înaintésă ; uă descoperire naste pe alta ; luminele științelor, întin^dându-se prin ajutorul pressei, al sc^olelor, all^u aburului ș'al ellectricității, negura neștiinței, adică a superstițiilor, se va rissipi ; sórele adev^{er}ului, odată pe orizontul unei Națiuni, utopia devine realitate.

Compară omenirea din 'naintea lui Moise cu omenirea după Hristos ; și omenirea din'naintea Reformei lui Luther cu omenirea dela Revoluțiunea cea Mare ; și omenirea dela 1789 cu cea dela 1848 ; și spune daca p^ote dispera omul de triumful Adev^{er}ului asupra Minciunei, all^u Libertății asupra Tiraniei, all^u Materiei asupra Spiritului ?

Venim la România. Compară România din timpul Farnarioților cu România de la 1830 ; și România dela 1830 cu România dela 1848 ; și spune daca progresul nu e mare ; apoi Europa oficială și democratică, luminată despre România de către capii de a^di ai Revoluțiunii n^ostre, aruncați în emigrație de furtuna Reacțiunii, nu cre^di tu că ne va scăpa de protectoratul fatal^u all^u Czarului, care ne sugrumă ? Scăpați de Ruși, cum am convingerea, România nu va preface ea în legi principiile sacre din programul Revoluțiunii ? Negreșit ; și încet, încet, vom ajunge la...

A fi încorporați într'o^di cu Russia sau cu Austria, veⁱ dice tu. Dar ce te face a crede acésta ?

Temnuerea proponderanței Demagogiei în România ; și în Europa, temmerea proponderanței pangermanismului unit^u p^ote cu panslavismul...

Ei bine ! contra acestui coșmar^u (joimariță) î^{ți} oppui^u iarășⁱ Progressul, adică Democrația. Dacă adev^{er}ul său libertatea e sórele, apoi tirania sa^u minciuna este nuorul, este fur-

tuna, este potopul, care curăță atmosfera și regenerează globul; apoi Muscalii ca oamenii sunt perfectibili; și cu cât presiunea va fi mai mare cu atât sploșiunea va fi mai terribilă. Peste 50 ani, Europa va fi democratică. Acesta este convingerea mea intimă.

Veți dice pôte cu Thoma Apostolul: pînă nu voiți vedea, nu voiți crede. Și eu îți răspund cu Hristosul: Ochii ai, și nu vești; Minte ai, și nu înțelegi, când știința te luminează, când legea Naturei îți ordonă, când istoria te asigură.

Salutare!

Agapia.

CAPITOLŪ XXI.

UNU VICARU ALLU LUI HRISTOSU.

Boerul Căpățînă, care nu făcea nimic fără să consulte mai înteu pe confessorul său, i comunicasse ceea ce i spusese mama Elisei despre visurile selle.

Monahul Iovă înțellose gândul mătusei Agapiei, și respunse:

— Poți consulta un arhieru, ca să te încredințezi pe deplin că și arhierul va fi tot de părerea mea, că nu trebuie a da fata după un ereticu... Cât pentru arhierul Meletie, eu nu sunt de părere a i cere povața; pentru că acestu arhieru nu amblă în căile Domnului, cum dice David.

— Ești sigur de ceea ce spui?

— Crede-mă, boerule, că acestu arhieru a scos din minți multe fice de spovedanie; multe scandaluri a făcutu prin monăstiri, mai alles la monăstirea de maici X. . . ., unde și are uă fată făcută cu starița Minodora; uă fată care ađi e căllugăriță tot la acea monăstire, anume Marta, și care sémănă cu arhierul ca două picături de apă. Acea fată e crescută în pensionat și e procopsită ca Agapia; a îmbrăcat rassa de focul unu amoresu care, după ce a amăgito, s'a însurat; și fiind că l'a iubită prea mult, ea s'a făcut mirésă lui Hristosul, îndemnând-o mult la acesta mamă-sa Minodora.

— Și eu care credem pe arhierul Meletie un sfânt!

— Sfântu ași putea numi pe arhierul Naum, care face fapte creștinești, dând la săraci tot ce agonisește, fără să știe stânga ce face dreapta lui. Ca duhovnicu allu multor creștini evlavioși, am aflat dela fii mei sufletești pomenele ce face acellu sfântu arhieru!

— Daca e așa, părinte, apoi fă bine sinția ta și 'l vorbește pentru mine; rogă'l din parte'mi să 'mi dea voie a 'l cere povața sa arhierescă...

— Fii liniștitu, boerule, i respunse confessorul.

Cine era arhierul Naum, pe care monahul Iovu illu făcea sântu?

Bulgaru de nație, ellu intrase în monăstirea C... ca monahă, după revoluțiunea dela 1821, prin ajutorul unu unchiu allu se, omu bigotu și originalu, (ținuse vr'o trei decii de ani cușciugul se în podul casei).

Ca monahă, ellu fu botezat Naum; și ajunsă curând arhondaru; ca arhondaru, făcu cunoștință cu mulți boeri și cu multe coconele mari, ce visita des p'atunci monăstirea C...; și stiusse îndatoră pe toți cei influenți; căci pe cei mici îi îndopă cu borșu, chiar în septămâna luminată; iar pe boeri și pe cocone i cinstea cu tot ce avea mai bun în chellarul din monăstirea C...; mai ales cu pește prospetu din helesteu, peștele fiind bine hrănit în asemenea helesteu...

Economul Naum îndatoră în fine pe boeri cu duhul blândegilor, și pe cocone, cu milostenia...; dând unora punga și altora inima; iar ellu prin aceta își pregătea protecțiun pentru a ajunge acolo unde visedă toți călugării, la slavă și la comori... Daca n'ajungu toți călugării Arhimandriți, sau Arhieru, sau Episcopu, sau Mitropoliți, este că nu toți știu grămădi aurul cum l'au grămăditu repositul Filotei, fostul Episcopu de Buzeu, și fostul Economu înainte de 48 allu Episcopiei de Rîmnici, după cum credu cei îndrept.

Din arhondaru la monăstirea C... monahul Naum, contra canoanelor Bisericii (care ordonă ca călugarul să stea acolo unde și are închinată metania) ajunsă economu la uă Monas-

tire peste Olt; aci avu ocasiune a face mulți bani în timpul acela când averile călugărești erau cărmuite de călugări.

În calitate de econom, monahul Naum produsse un mare scandal într'ua familie de bocri cu influență de peste Olt, scoțând din mână pe sora capului acelei familii; dar cu bani, accoperi scandalul; și protectorul său, Mitropolitul Neofit, îl facu arhimandrit, dându'î lustrul care 'î lipsia; în fine în timpul domniei lui Vodă Bibescu, arhimandritul Naum ajunsese arhieru, și i se dette ca zestre o monastire din cele mai bănoase din România.

În calitate de arhieru, ellu addună multe călugărite și surori, din cele mai frumoase, după la mai multe mănăstiri, și formă un șchit de maici, dându'î numele unca din favoritele sêlle. Schitul acela deveni haremul său, unde petrecea câte uă lună după întorcerea de la băi, fortificat de apele minerale; deosebit că 'lă visita regulat pe fie care lună.

Fără sfială și rușine, acellu păstoru bisericescu (când visita vara haremul său) ședea subț unu umbraru, în mijlocul grădinei; surorile și maicele îl piepteau și 'lă mângăiau; iar ellu le bine-cuvânta...

Cât despre milosteni, etă cum înțelegea leimosina evlaviosulu nostru arhieru.

Uă femeie nenorocită, mamă a patru copii mărunți, illu aștepta într'o di la scarra palatului său arhierescu. Când arhierulu se dette jos din carretă, luat de subțiori de duoi băieți cari 'lă serviau, femeea cădu în genuch cu copii sei, reclamând ajutorul prea sântitulu arhieru.

Cu câtu credeți c'a ajutată Vlădica Naum pe nenorocita femeie?

Cu uă monettă de dece parale!...

Indignat, cociul Vlădichei (vizitiul) scosse un sfântih și 'lă aruncă femeii, cu aceste cuvinte:

„Tine, coconă, unu sfântu de la mine; ș'aruncă firfiricul călugărulu; căci banii călugărești sunt blestemați de sobore!“

În aceeași di, arhierulu Naum dăruia 400 galb. sociei unui directoru de pensionat, în schimb pentru uă sărutare;

căci mai mult nu putea depune cuviosul ca offrandă pe altarul Venerii

Tot în aceeași zi, evlaviosul arhierieș cerceta ștatul Monăstirii, unde mai toți, servitorii altarului, și călugări, și dascăli, iscăliau pentru jumătate léfa ce priiméu.

Acesta este arhierieșul care pune la schitul seș favorit șu pecuioșe să'î cânte cântece de dorș; dar oppria în Biserice chorrul șu de musică vocallă, compus șu de copille (de la șapte pêne la 12 ani) a căroră cântare angelică înălșta suffletul șu la Dumneșeu; ill șu oppria, sub afurisanie, șicând că este contra canónelor ca femeile să cânte în Bisericile de mir șu.

Acesta este arhierieșul care, măritând uă nepótă după un ș professor șu, i promise duoș miș galb. șestre; dar nu'î dette nici uă para. La Pasci, uneori, trimettea câte șeș sau cinci-spre-deș galb. ca dar șu copiilor acellei nepóte.

Acesta este arhierieșul, tipul șensualismului și servilismului, care n'a trăit de cât pentru sine; și la mórtea sa a lăsat 600 miș de galb. de car șu profitar șu duoș nepoș, în care avea încredere fără a imita cel pușin pe Hrisant, care mărita fetele șarace

Confessorul șu boerului Căpățină era amic șu intim cu arhierieșul Naum, amēduoș avēdu'șu închinată metania la mōnăstirea C. . . .; amēduoș posedând acelleaș viciuri: ipocrisia, lăcomia, libertinagiul șu . . . Iov șu se destăinu șu lui Naum, insemnându'șu rolul șu ce avea să jóce în privinșta fiului seș suffletesc șu.

Boerul Căpățină fu presintat șu de confessorul seș la arhierieșul Naum; acesta, în odăjdiș, i citi într'ua carte, care șicea că o are de la Patriarhie, că e pēcat șu de mórte a face un ș părinte ginere p'un ș eretic șu; că suffletul acellui părinte va arde cu Arie în focul șu Gheheneș; că sobórele afurisesc șu tóte asemenea cășătorii între cresciul șu eretic; în fine, arhierieșul termină: „Afurisit șu este acella care se aliad șu cu eretic, afurisit șu de 318 șfinș părinș dela Nikea; și de mine, vicarul șu lui Hristos șu!“

Îmmărmurit șu d'aceșe cuvinte, boerul cădu în genuci ca trășnit șu; și tremurând ca un ș condamnat șu, ceru iertare și

bine-cuvântare dela Vicarulü lui Hristosü, promițând că va fi următorü Sântei Scripturü.

— Bine-cuvîntatü să fii, daca vei păđi canónele sfinților părinți!

— Amin! respunse boerulü, sărutând drépta sînțitulü păstorü, cu respectulü cu care bigoții sărută móștele sântululü Dimitrie Bogoslovulü.

CAPITOLÜ XXII.

TARTUFULÜ DEMASCATÜ.

Mama Elisei, aflând dela cumnatu seü celle petrecute cu arhiereulü Naum, rămasse inmărmurită. Ori ce speranță era pierdută! Elisa veni atunci în ajutorul mame seü.

Unchiulü Elisei avea de servantă uă fată care iubia mult pe Agapia, fiind și botezată de mama acestia. Elisa află dela fată că unü omü venea uneori după miezulü noptii pe ușa din dosü a grădinei; și că bănuind cine să fie acellü omü, . . . pindisse și se incredințasse.

Elisa comunică mame-si planulü seü, și mama Elisei invită pe cumnatu seü la dënşa acasă.

— Dragă cumnate, iđisse ea, am să'ți descoperü uă taină; dar mai întéiu să'mi făgăduesci pe ce ai mai scumpü că nu vei spune nimenui taina ce'ți voiü descoperi.

— Îți făgăduescü pe mēntuirea sufletulü meü.

— Sunt mulțumită. Acum, ascultă. Nevasta Dumitale nu'ți este credinciosă

— Nevasta mea?! strigă boerulü furiosü.

— Dumneaei.

— Marghiolița?

— Dumneaei.

— Acea femeie bisericósă?

— Ea.

— Este cu puțină?! Și de unde știü?

— Vrei să te incredințezi cu ochii dumitale?

- Negreșit . . . Și cine este acela?..
- Asta nu'ți-o potă spune; vei vedea singură cu ochii Dumitale.
- Când?
- Ori când vei voi.
- Și unde?
- Chiar în casa D-tale.
- Turbeđă . . .
- Liniștete-te, și ascultă. Fă-te că pleci pentru câte-va dille; pléacă chiar ađi, și dutte pînă la Cigăneșci; cum va însera, întorče te drept aici la mine. Apoi, la mieđulu nopții, intră în grădină, pe ușa grădinei din dosă, avénd grijă să faci uă cheie ca să nu dai prepusă; și acolo vei fi înștiințată.
- Și cine'mi va da de știre?
- Toate le vei afla atunci.
- Staă pe mărăcini . . . Marghiolița să mă înșalle?
- Pe mine, care am luat-o numai cu rochița, și pe care o iubescă?
- Și când vei afla pe cine te schimbă!
- Și nu poți să'mi spuă acum?
- Nu potă.
- De ce nu?
- Fiind că așa m'am legat cu acela care 'mi a descoperit taina.
- Plecă . . .
- Fă-te că nu știi nimic; femeea șirétă înțelege pe bărbatū după ochi. Dute drept la Herasca, tocmeșce uă birjă, și pléacă chiar ađi, sub pricinuire că eșci trimisă de Caimacanulă la Buzeă pentru pricină politice.
- Așa o să faci; și mâine séră sunt aici . . .
- Și ce ai de géndū a face daca te vei încredința de adevérū?
- Nu știū . . . Voiū vedea atunci.
- Eū sunt de părere că mâine séră, când te vei întorče, să dai de știre unui subcomissarū, unui protopopū și la duoi martori de încredere.
- Destul. Așa voiū face.
- Dar pădeșce taina.

- Am înțeles.
- Nimeni nu te destăinuie, nici chiar duhovnicul; mai ales lui să nu'i spui, dacă vrei să....
- Nu cumva?!!
- Nu știu; dar dacă vrei să prinzi Vulpea în cursă, ține taina ascunsă în inima D-tale.
- Prea bine! Prea bine!

Boerul plecă infuriat; și urmă în tocmă consiliul cumnatei selle.

În noaptea următoare, la unspre-zece ore, boerul se afla în grădina locuinței selle cu martorii însemnați mai sus. Catinca, servitoarea care descoperise Elisei secretul, veni în grădină s'anunțe pe boerul că poate veni; însă singur. Martorii așteptară în salonul până le veni rândul să ateste faptul.

Camera de culcată a nevastei nu era lipită de camera sa de culcare; boerul nostru intră numai în ciorapi, se uită pe gaura bróștei, și vedu pe cuviosul Iovú, confessorul seú, în așternutul nevastei selle....

Fu aproape a scótte unú țipetú era se'í viie dambla; dar își făcu curajú.

— De ne ar vedea boerul în starea astá! dicea cuviosul rídeud.

— Nici nu hánueșce! Și cum ar bănuie, ellú, unú omú așa de suffletescú, că chiar duhovnicul seú se fie amoređulú nevastei lui?

Și amantú rídeaú, și se giugiuleaú ca două porumbei.

— Ascultá, Marghioliță, disse cuviosul după câte-va minute de tăcere; am isbutitú, prin arhiereul Naum, care pe lêngá Meletie este unú Drae pe lêngá unú ângerú, am isbutitú în planul nostru; dar nu e destul atâta. Dacă Agapia, care iubesc pe amantul ei, va lua de bărbatú pe Jonnel fără binecuvîntarea tatá-seú? Dacă reclamá ea ăstrea mame-si prin canalú judecáři? Atuncí averea ei, de care credeam să ne bucurám noi, ne scapá din mână.

— Ce e de făcutú?

— Trebuie să dăm pe ereticul pe mâna Muscalilor, ca să'l trimiță în Siberia, ca p'unú zavergiú care a îndrăsnit să în-

jure prin gazette pe împăratul Nicolae; atunci Agapia de sigură se va călugări; și averea ei va fi a noastră.

— Dar dacă Ionellă scapă cu fuga? Și, după încetarea urtunei, dacă se întornă în țară?

— Atunci.... Vom vedea....

— Eu nu vedu altu mijlocu mai sigură decât a scăpa de Agapia....

— Înțelegă.... Ai dreptate....

— Și ce vei face pentru acesta?

— Am uă fiică de spovedanie în monăstirea X.... uă femeie bigotă, ca dobitoculă nostru, care va face totulă ce'ı voiă diçe eu.

— Și ce vei face?

— Eșci curioasă ca mōșa Eva, care a pierdutū Raiulă.

— N'ai incredere în mine?

— Ba am, dar eșci femeie....

— Ți am dat destule dovedı că știu sē păstređū și alte secrete mai mari.

— Așa este; dar.... nici eu nu știu cum voiă face; vei afla atunci.

— Așa dar nu mă iubeșci?

— Nu te iubescū eu pe tine? Dar nu oare pentru tine m'ı am băgat sufletulă în focū?

— Nu'mı spuiū?

— Ei bine! Voiă da Agapieı uă beatură ca să dōrmă somnulă Dreptiloră.... Eșci mulțumită?

— Nu pe deplin.

— Ce mai vreı încă?

— Să'mı dai și mie acea băatură

— Pentru ce?

— Țmi trebuie mie....

— Ia sēma, femeie....

Boerulă nu mai putu răbda; făcu semnū martorilor cari așteptaū nerăbdătorı în salonū... Marturıi veniră incet, și se uitară pe rindū pe gaura brōștei; apoi boerulă, care avea cheia dela ușă, o deschisse repede; și d'odată intrară toți în cameră, unde găsiră pe înamorați lipiți unulă de altulă.

Trésnetulü cădu peste dênşii la acésta vede re neaşteptată. Nevasta leşină. Căllugărulü își accoperi fața.

Atunci comissarulü incheiá procesulü verbalü, pe care'lü iscăliră toți martorii; după plecarea martorilor, boerulü ordoná la trei servitori ce aşteptáu afará ca să lege pe căllugărü; și după ce illü legá, i rasse barba, illü bătutu straşnicü, s illü închisse piná adoadi în pimniçá.

Aduoadi illü dette pe mâna Justiçiei, care 'lú bágá în puşçárie.

Tot a duoadi boerulü da pe pórtá afará și pe misera-bila lui de femee, oprind cei duoi copii cari nu putéu fi culpabilü de crima mamei lor.

Din minutulü acela, boerulü Căpătiná își luá duhovnicü unü preotü mirénü, bătrénü, blestemând tagma căllugărésçá.

Acum trebuia să scape și de afurisania arhiereului Naum. Elisa, înțellésá cu Ionellü, promise că va fi deslegatü de aceea afurisanie de însuși Patriarhulü.

Pentru acestü sfişitü, se înțelleseró cu arhiereulü Meletie, care, printr'unü amicü allü seü dela Patriarhie, căpatá uá carte de iertare, în coprinderea urmétóre:

Antimü, cu mila lui Dumneđeü arhiepiscopü allü Constantinopolei, Romei celei nuoe, și patriarhü ecumenicü (allü totü pământulü).

Smerenia Nóstrá, din darul, harul și stăpánirea prea Sf. și de viață începătorulü duhü, ce s'a datü de către Mântuitorul nostru Isus Hristosü dumneđeescilorü și sfinților lui ucenicü și apostoli, ca să lege și să deslege péccatele ómenilorü, dicéndü lorü: „luați duhü sfântü; cărorá veți ierta péccatele, se vor ierta lorü; și cărorá le veți ținea, ținute vor fi; și câte veți lega și veți deslega pre pământü, vor fi legate și deslegate în ceruri.“ Della aceea, trecândü darulü sfântü și la Noi, ca uá moştenire, iertámü pe acestü fiü sufletescü, Gheorghe Căpătiná, la câte și ellü ca omü a greşitü, și lui Dumneđeü a păcătuitü, cu cuvintulü, cu lucrul, cu gândul, cu voință, sau fără voință, și întru tóte simțirile lui; și sau sub blestemulü arhiereului a cădutü, ori a tatălui seü,

saŭ a mamei s lle, saŭ  nsu  pe sine s'a anematisat, saŭ jur -
 m ntul   'a c lcat , saŭ la alte  re-care p ccate ca om după
 deosebite vremi s'a alunecată;  i acestea duhovnice tilor p -
 rin ile a mărturisită,  i canonul de la d nsii din inimă l'a prii-
 mită,  i a'l împlini l'a voit. Deci, din  nvinov tirea  i legătura
 tuturor acestora, il deslegăm;  i il slobo im,  i'l iertăm prin
 a tot  puternica st pinire  i dar  al lui Dumnezeu, cum  i
  chinatului duh . Asemenea  i pentru c te din uitare a l -
 sat a se spovedi,  i acelea t te să i le ierte lui milostivul 
 Dumnezeu, pentru  nsu  a sa iubire de  meni. Cu rug ciu-
 nile blagoslovitei, slăvitei st p nei n stre de Dumnezeu N s-
 c tore,  i pururea feci r  Maria; alle Sf. slăvitului  i întru
 tot  l udatului apostol   i evangelistului Marcu,  'alle tu-
 turor sfin ilor. Amin ¹⁾.

CAPITOL  XXIII.

PASTORII TURMEI LUI HRISTOSU.

 n dependin ele caselor, odată proprietate a fostului Ban 
 Mihalake Ghica,  i cari au servit de palat  provisoriu  i lui
 Alexandru Vodă Ghica, în acelle dependin e de l ng  podul 
 g rlei, strada Miha -Vodă, între anii 1848  i 1854, era un  re-
 staurant  (birt );  i all turi cu restaurantul  acella era
 un  stabiliment  de binefacere.

 ntreprind torul  restaurantului se numia Nicolae C...
 iar directrița stabilimentului se numia U a C....

Pe l ng  camerile publice, restaurantul  avea  i camere
 secrete, unde pr nz u saŭ cina  adese ori păstorii ai Bisericei,
 b rba i infideli socielor lor,  i studen i cu aparin e de mora-
 litate.

 n stabilimentulu  is  de bine-facere locuia  suror  de ca-

¹⁾ Posed m un asemenea carte de iertare, în limba hellen , de la
 1737 a patriarhului Alexandriei Cosma, care se  ntitul s   i Papă  i ju-
 dec tor  all  lumii.

ritate, nu de acelea cari dau ajutoru sufferinđilor prin spitaluri, ci de acelea cari vindecă ranele lui Cupidonu; și la unele și la altele, Beranger le deschide porțile Raiului, după cum ne asigură într'ună poezie a sa intitulată: *Les deux soeurs de charité*.

Reproducem uă strofă din acea poezie pentru convingerea cel'or necredincioși.

„Entrez, entrez, o tendres femmes,

Répond le portier des élus;

La charité remplit vos âmes;

Mon Dieu n'exige rien de plus.

On est admis dans son empire,

Pourvu qu'on ait séché des pleurs,

Sous la couronne des martyrs

Ou sous des couronnes de fleurs.“ (1)

Restaurantul în cestiune prospera, saū din cauza bincuvântărilor păstorilor bisericesci cari 'lă visitaū adesea, spre a face *cinne de agape* ca celle ce am descris într'unul din capitolele precedente; saū din cauza stabilimentului vecinū, ai cărora oaspeți atrăgeu pe trecători ca nisce sirene; saū din cauza unei muzice deliciose ce s'auđia câte odată într'una din camerele vecine; astfel că tóte simțurile fiind flattate în acele încăperi, atracțiunea era irresistibilă; așa dar tóte aceste cause unite contribuau ca restaurantul lui Nicolae să fie frecventatū, și prin urmare să prospere; pe lângă restaurantū se înțelege că prospera și stabilimentulū Ușei, unul fiind complementulū celluilaltū.

În restaurantulū acela dar se afla adunați, în nóptea de 6 Decembrie anulū 1848, dioa onomastică a împăratului

(1) Sântulū Petru, portarulū Raiului, vėđu sosind într'ună și donș femei, cari voiaū să intre în Raiū; una era uă femeie frumoasă dela Operă, cealaltă era uă soră de caritate; una sosia pe arripele angelilor, cealaltă pe arripele Amururilor; portarul Raiului le disse:

„Intrași, intrași amėnduoe, fetele melle; căci inima amėndurora e plină de caritate; și Dumneđeu nu cere mai mult. În împărăția lui priimitū este oricine, numai să fi șters în viață lacrēmile suferinđilor, fie sub curonna martirilor, fie sub cunună de flori.“

Nicolae Pavlovič, mai mulți păstori bisericești: arhieriei, protosingheli și arhimandriți, între cari arhierul Meletie și arhierul Naum, cu cari lectorul a făcut cunostință.

Între acești păstori era un singur mirénu, un profesor de teologie, care numai theologu nu era. Cu totă ura ce-i insuffla rassa, și cu toate satirele ce făcea călugărilor, cu panna și cu gura, ellu era sufferitū de călugări: fiind că scia toate secretele lor, fiind că era glumețu, fiind că numia lucrurile cu adevăratul lor nume, fără a se sfi cât de puțin daca persoana căria adresa gluma sau critica era Vlădică sau Banu.

La masă erau 12 oaspeți, în memoria cellor 12 Apostoli. Între alte feluri de bucate, se addusse pe masă rasolū de claponū cu hrénū, și hrénul cu unt-de-lemn, ca să-i dea gustu de melci; limbă de vacă cu capere, iepure cu mășline, varză acra cu carne de porcū, fripturā de mușchiū și de iepure; apoi duoē plăcinte mari, una cu carne și alta cu brânză; apoi migdale și stafide, struguri și mere; în fine, 12 clondire mari cu vinū de Drăgășani, cari de câte trei ori, fie care clondirū, s'a umplutū și s'a desertatū în intervalū de trei ore câtū a ținut masa.

Professorul de teologie, cu uă memorie a la Mitridatū, avea mania recitării versurilorū, nu alle selle proprii, ci alle altora, și mai alles versuri de la Boileau și de la Mollière. Când fumulū vinulū începu a se urca în creeri, ș'a întuneca sôrele rațiunii, theologulū se simți inspiratū.

— Ascultați! le disse theologulū, ridicând mâna.

— Tăcere! strigă arhierulū Meletie, care ținea locū de președinte, ca mai bătrénu.

Se făcu tăcere și theologulū începu a declama:

Loin du bruit cependant les chanoines à table

Immolent trente mets à leur faim indomptable.

Leur appetit fougueux, par l'objet excité,

Parcourt tous les recoins d'un monstrueux pâté;

Par le sel irritant la soif est allumée...

— Dascăle, illū înterumpse arhimandritulū Nicanor; noi nu știm franțodeșce; vorbesce românesce, ca să înțellegem toți.

— Să 'ți explică eu, frate, disse arhimandritul Dionisie, ce voia să trecă de procopsită.

„Este descrierea unei mese de cântăreți și călugări francesi, dela 1674; versurile ce le-a recitat dascălul însemnă :

„Că, departe de sgomotul orașului, mulți curioși ședeu împrejurul unei mese, pe care se aflau trei-deci de feluri de bucate, cari însă tot nu puteau allina fâmea lor. . . .

— Bre! esclamă arhimandritul Nicanor; flămândi mai erau acei frați în Hristos! . . .

— Nu mă 'nter rumpe, curiosule; căci pierdu șirul ideilor, disse Dionisie.

— Are cuvântul Dionisie, strigă theologul, cu uă supărare prefăcută; și trebuia să 'ți răspundă cu Molliere în Tartufu :

Cessez de m'interrompre, et songez à vous taire,
Sans mettre votre nez où vous n'avez que faire.

Care pe românește va să dică :

Nu 'ți viri lingura unde nu 'ți fierbe oala ;

Și tacă 'ți gura, móră stricată.

— Bravo! Dascăle! . . . strigară toți, rîdend, și ciocnind cupele, pe care le deșartară în butoiele pântecelor lor.

— Tăcere ! strigă președintele.

Se făcu tăcere, și Dionisie continuă :

„Iar pofta de mâncare a acellor curioși era și mai mult ntărritată de uă plăcintă monstruoasă, adică mare, mare cât . . .

— Cât ișlicul boerilor tombateriști disse theologul cu serioșitate.

Si risetele, unite cu applauzele, intrerumpseră din nou tăcerea.

— Prea bine! Prea bine! disse Dionisie. — In fine, continuă ellu, bucatele celle sărate inflăcărară setea curioșilor. . . .”

Si acum dascălul să ne spuie cu ce au stins settea acelu curioș ?

— Cu ce alt de cât cu sângele Domnului? observă Nicanor, care era limbutu.

— Tăcere! disse președintele . . . Urméză, Dascăle. . . .

— C'ună condițiune, respunse acesta.

— Care? întrebă Meletie.

— Să numai mă ntrerumpă nimeni; cât pentru traducerea versurilor, să se însărcinesc cei ce știu limba franceză a le traduce la urechea celor agrammati . . .

— Prea bine! strigară toți, rîdînd.

Theologul continuă, cu uă serioșitate comică:

Le prelat, le premier, pour honorer la troupe,

D'un vin pur et vermeil il fait remplir sa coupe;

Il l'avale d'un trait, et chacun l'imitant

La cruche au large ventre est vide en un instant.“ 1)

Cei ce înțelegeau limba franceză risseră cu hohote. Dionisie se plecă la urechea lui Nicanor, Dometie la urechea lui Galaction, Meletie la urechea lui Naum, ca să le traducă versurile; și risseră și cei agrammati ca și cei procopsiți.

— Acum să vi descriu figura prelatului în cestiune, disse theologul.

La jeunesse en sa fleur brille sur son visage,

Son menton sur son sein descend à double étage,

Et son corps ramassé dans sa courte grosseur

Fait gémir les coussins sous sa molle épaisseur.“ 2)

Eată și profesiunea de credință a prelatului:

Quiconque est riche est tout: sans sagesse, il est sage;

Il a, sans rien savoir, la science en partage;

Il a l'esprit, le coeur, le mérite, le rang,

La vertu, la valeur, la dignité, le sang.

Il est aimé des grands, il est chéri des belles;

Jamais un prelat ne trouva des cruelles . . . 3)

1) Ca să facă onore oșpeților, Episcopul umple înteu ellu cupa sa cu unu vinu limpede și roșu, pe care o deșartă pe neresufflate; cei lalți îl imitară, și urciorul pîntecosu fu golitu într'oa clipă.

2) Junetea strelucea în fața lui cea înflorită; bărbia lui atârna pe peptu cu duod guși; iar corpul se, grassu și grossu, făcea să gemă perinele de pufu sub greutatea sa cea môle.

3) Cine e avuțu e totulu: e înțeleptu, fără înțelepciune; fără a ști nimic, possede știința; are spiritul, inimă, meritul, rangul, virtute, va. lóre, demnitate. Este bine veditu de cei mari, este iubitul de femeile frumoșe; și nici oă dată unu episcopu n'a fost refusat de sexulu frumosu.

După ce să săturară toți de risu, theologulă disse :

„Si să nu credeți, prea sântiți păstori, că ve faceți uă imputare din slăbiciunea vōstră pentru sexulă frumosul : căci însuși Tartufulă mărturisescă către nevasta bărbatului, pe care illu spovedea, dicēnd nevastei aceste cuvinte :

L'amour qui nous attache aux beautés éternelles

N'étouffe pas en nous l'amour des temporelles...

Nos sens facilement peuvent être charmés

Des ouvrages parfaits que le ciel a formés.

Je sais qu'un tel discours de moi parait étrange ;

Mais, Madame, après tout, je ne suis pas un ange.“ 1)

— Trăescă Dascălululă ! strigară toți, umplând cupele și desertându-le pe neresufate.

— Trăescă Boileau și Molière ! respunse theologulă, cari aū demascat pe Tartuff !

Si theologulă desertă și ellu cupa sa cu vinu.

— Da ! Da ! Suntem omeni, nu îngeri ; și o vom dovedi chiar acum . . . , disse archiereulă Naum.“

Făcu apoi unū gestū semnificativū, și eși afară...

— Bunū succesū ! strigară din întru unii din messeni.

Peste dece minute, Naum se întorcea cu fața înfăcărată...

Toți, afară de theologulă și de Meletie, eșiră și intrară după exemplul archiereului Naum.

Cellū din urmă din toți fu arhimandritulă Ierotei ; dar ellu nu se întorse curēnd...

— Ce Dracu a pățito Ierotei ? întrebă Meletie...

Ușa unde erau ôspeții se crăpă pucin ; și unū capū de femeie appăru ... Era Uța, directrița stabilimentului de binefacere.

— Părintele Ierotei se află în mare încurcătură... Veniți de 'lă descurcați mai iute, disse Uța. . .

Si Uța dispăru.

— A pățito Ierotei ! disse Naum, patronul lui.

1) Amorulă nostru pentru frumuseșile cereșci nu pōte înneca în noi amorulă pentru frumuseșile pămēteșci. Simțurile nōstre sunt încântate de operile perfecte alle Naturei. . . Să nu și se pare, Dōmnă, straniū aceste cuvinte ; căci în fine și eū sunt omū, nu sunt angelū.

Atunci s'auđi afară sgomotu, și se deosibiau aceste cuvinte :

— Vrem să intrăm ! ȃiceau mai multe voce de bărbați.

— Cu sila nu puteți intra! răspundea uă voce de femeie.

— Plătim și noi, ca cei-l-alți....

— Nu se pôte.

— Ba se pôte.. Spargem ușa...

— Nu spargeți ușa, că chiemu Poliția.

Cuvioșii deveniră triști și îngrijați.... In fine, Meletie rumpse tăcerea. . . .

— Dutte, dascăle, de veđi cine face acellu sgomotu? și. pune la resonu pe obrasnici.“

Theologulu, ambiționatu, se armesa cu cuțitulul cu care să tăiasse plăcinta, și esse afară.

Se vedu fața în fața cu patru Crai (libertini) cari voiau să sforçese ușa camerei unde erau trei surori de caritate, încununate cu flori. Aci intraseră toți cuvioșii, cari dispăruseră câte de ce seú cinci-spre-dece minute din salla de mâncare; aci se afla și Jerotei, care împingea în ușa pe din intru cu umerulu, pe când directrița stabilimentulu ținea ușa pe din afară, oprind pe assaltatoru a intra în intru.

Dascălulu de theologie, după ce adresa berbanților în limba grécă uă plóie de injuri, se repeđi furios într'insu cu cuțitulul. Berbanții, cređend c'au a face c'unu Grecu apelpisitú, o tulină toți d'a fugă. . . .

Mulțumită curagiulu prefăcutu allu theologulu, și mai alles vinulu care 'lu esaltasse, Ierotei scăpă de bătae, și păstoru Bisericei scăpară de scandalu.

Când Ierotei intră în salla de mâncare, fu întâmpinatú cu hohote de risu și cu sarcasmuri.

— Te-a ajuns, cuviosule, blestemulu preotulu căruia 'i ai luat 1500 galbeni, disse theologulu lu Ierotei.

— Spune-ne și noe istoria cu preotul, ȃisseră căți-va.

— Ascultați.

„Ierotei a fost trimisú acum căți-va ani de Mitropolitulu ca să instalesse unu egumenu la monăstirea A.... Acolo află că predecessorulu nuolu egumenu lasasse la mórtea sa 3000

galbeni unui monahă ce 'lă servise. Ierotei s'ă îmbrăcă în vest-
minte de Arhieru, și ordonă s'ă adducă pe monahulă.

— În genuchă, afurisitule! strigă improvisatul arhieru . . .

— Protestesă! strigă Ierotei. Nu e adevăratu.

— Vei protesta pe urmă. Ascultăi, cinstiți părinți.

„Bietulă monahă, bigotă, cade spăimântată în genuchă; și
erotei i citește rugăciunile de afurisanie . . .

— Acum spune tot ce te-oii întreba, i disse Ierotei.

— Tot, prea sfințe stăpene, totă ce voiți ști.

— Unde sunt 3000 galbeni ai răposatului Arhieru?

— Nu 3000 galbeni, prea sfințe stăpene; ci numai 1500
galbeni; sunt la mine, dați de reposatul Vlădica în păstra-
rea mea.

— Addu'i curând, afurisitule! Acei bani sunt pentru să-
raci, nu pentru tine.

Monahulă addusse banii, și Ierotei i pusse în buzunară
ca să'i dea presentă sexului frumosă.

— Protestesă, disse Ierotei . . . Minciună!

— Nu este părintele Ierotei autorulă acesteia fapte, disse
arhierulă Naumă; este arhierulă Silivestru, acellă căllugeră
însemnată, acellă russolatră care trage nădejde de Episcopă.

— Puțin ne passă persóna, fapta s'a commisă, disse theo-
logulă; și s'a commisă d'ună arhieru, d'ună păstoră allă tur-
mei lui Hristosă.

— Destul! strigă președintele, lovind paharulă cu cuți-
tulă. Ridică parolă oratorulă.

— Mă supuiă convențiunii, nu însă capriciului. Acum,
D-le președinte, bine voiește te rogă a'mi da parolă în altă
chestiune, care credă că va fi priimită de toți.

— Ai parolă, dar ține-te de parolă . . .

— Negreșit. Cunosteți toți Oda către împăratulă Nico-
ae Pavlovič, făcută d'ună poetă mișellă?

— Da, da! O știm! respunseră toți.

Arhierulă Naum scoase uă hărtie tipărită și poleită,
și citi cu voce tare:

Auguste, care ai nume
 Biruință de norod¹⁾
 Dat^u de Dumnezeu la lume;
 Esci întreg^u al lui isvod^u.

— Destul! strigă theologul^u, o cun^oștem; și poetul^u care
 a făcut-o, de va fi acella care se crede, este ocara familiei
 ș'a n^emului se^u.

— I face on^ore; respunse arhiereul^u Naum; fiind că
 împ^eratul^u Nicolae este protectorul^u Rom^ânilor ș'all^u cre-
 știnilor^u.

— Părintele arhiere^u Naum, observă theologul^u cu ironie,
 trage nădejde de Mitropolit^u; și va ajunge de sigur, fiind că are
 banⁱ, și mai alles^u noroc^u; decⁱ, fabulistul^u Alexandrescu dice,
 cu drept^u cuv^ent^u:

De cât multă minte, ști^u că e mai bine

Să ai tot d'auna un^u dram^u de noroc^u.

— Bravo, dascăle! strigară unⁱ dintre cei indep^enden^{ți}.

— Opinia publică însă este de opiniune contrarie; și
 etă cum respunde opinia publică printr'ua parodie a acellei
 Ode. Îmi daⁱ voie să v'o cite^es^e?

— Cite^eșce, cite^eșce! strigară câ^{ți}-va.

Și theologul^u incepu să declame:

Anticristule barbare,

Subjugător^u de norod^u,

Arunca^tu chiar din tartare,

Esci întreg^u al lui isvod^u...

Abia citi prima strofă, și președintele i ridică parolă....; theologul^u continuă citirea, și președintele dⁱșse, lovind tare pa-
 harul^u cu cuțitul^u:

— Ridi^{ci} ședin^{ța}!

— Să plecăm! dⁱșse arhiereul^u Naum; căci nebulul^u
 acesta ne dă de bellea.

— Să plecăm! dⁱșseră to^{ți}, sculându-se.

Theologul^u se pusse pe ris^u.

— Dacă știam că o să ni se întâmple astă séră ceea ce

¹⁾ Νικῶ λαοῦς.

ni s'a întâmplat, disse Naum, vë poftémü mai bine la schitulü meu... , unde am fi petrecut de minune cu cuviósele nóstre.

— Pe viitorü așa vom face! disse Dionisie.

— Corbü la Corbü nu'și scóte ochii. Prea bine! observă teologulü; dar cu ce dreptü më faci nebunü, prea cinstite părinte?

— Fiind că esci nebunü, ș'o să te trimițü la Balamuc.

— Îți voiü respunde cu Boileau:

Et tel y fait l'habile, et nous traite de fous,

Qui, sous le nom de sage, est le plus fou de tous.

Care se traduce astfel:

„Mai nebunü e cellü ce së crede înțeleptü, și care nu e decât unü Fariseü.“

Pe când păstorii eșiau pe ușă, teologulü le disse c'ua voce tare:

„Vai, voë! Fariseilor! cari stricurați țintarulü și inghițiți cămilla! Veți mai intra voi în imperăția cerurilor când voiü intra eu în tagma vóstră!“

Abia plecaseră, și s'audi afară unü sgomotü; erau cei patru Crai gonii de teologulü, însotiți de alți șése, cari năvăleau cu strigăte în salla unde cinasseră căllugării, hotărîți a face scandalü.

— Ne-aü scăpatü din mână! disseră ei; dar nu vor scăpa și de gura nóstră.

Și plecară infuriati.

Duoi marturi assistaseră nevăduți la celle descrise, ascunși dupö perdöa ferestrei unei camere vecine: erau boerulü Căpătină și fiitorulü seü ginere Ionellü, pe care lü iertasse socru seü.

Înștiințatü de arhiereulü Meletie despre ospëculü din acea séră, Ionellü rugă pe socru seü a'lü însoti la unü locü unde avea să vadă lucruri minunate; își póte închipui lectorul cât de mare a trebuit să fie mirarea și indignarea boerului la vederea unui asemenea scandalü.

— Ei bine! tată, illü întrebă Ionellü, cum ți se pare?

— Tótă evlavia am pierdut-o!...

— De căllugări, negreșitü; căci pe celle sante nu le spurcă faptele Fariseilor.

— A avut dreptate Hristosul să gonască pe Farisei cu biciul din templul lui Solomon; cel puțin, dacă nu sunt îngeri sau sfinți, să fie oameni cu rușine..., lucrând astfel ca stânga să nu știe ce face dreapta; fiind că sunt Capii Bisericești, fiind că sunt păstorii turmei lui Hristosul, și dau pildă rea oilor ce le păstoresc; d'aceea au pierdut cei mai mulți evlavie către cele sante!

A douăzi, 7 Decembrie 1848, cu totă censura și cu toți spionii muscălesc, circula din mână în mână uă satiră contra arhiereului Naum, pe care Craii îl bănuiau să fi fost închis în camera pe care voiau s'o ia cu assaltul în séra trecută; și ce era mai gravu, afirmau acei Crai în satira lor că l'ar fi prins; și că voind a'î rade barba, arhiereul ar fi plătitu barba sa cu patru miș de galbeni... Scopul berbanților era a desconsidera p'acellu arhiereu ca să nu se facă Mitropolitu, după cum se aușia; de și Vodă Stirbei nu prea ținea ellu contu de opinia publică; și făcea ceea ce'î dicta interesul și politica sa machiavelică.

Reproducem strofele cele mai picante din acea satiră, ce purta titlul de **Circulara** unui Arhiereu către mari și mici în tagma căllugărescă:

M'addressesu in fine la tagma întregă,
 Voi ce purtați plette, bărbi și haină neșă;
 Cari nu știți carte, cum nu știu nici eu,
 Dar care în lume hondrăniți mereu;
 Căci sunteți chieamați puterii divine,
 Capii santei noastre Bisericii creștine,
 Dar nu și alleși cei dumnezeesci,
 Povățuitorii obștei creștinesci.
 Voș, lupi, șopirle, gușteri și balauri,
 Ipocriți căllugări, tăurei și tauri,
 Vi se dă de știre printr'acestă pitacū
 Tuturor acellor ce ca mine facū,
 Că d'acu-'nainte séma să luați,
 La femeii *cochette* să nu vė mai dați.
 (Când aveți haremuri) căci dați de bellea;

O pățiți ca mine, vai de barba mea;
 Duoé oca de aurü, galbeni ferecați,
 Plătiiü sfinta'mi harbă ce'mi-o respectați...
 Căci nu era vorbă ceva de cărmitu,
 Când'ți arăta briciulü, luciü șascuțitu.
 Plesnea'mi de turbare, muriam de necađü;
 Dar cum eși în lume ca Vlădică rasü?
 De aceea étă vë blagoslovescü,
 Și ca capü allü vostru vë povățuescü:
 Când vedeți natura că nu vë dă pace,
 Plecați pe la schituri, pe unde vë place...
 Ca să scăpați barba; căci vestea s'a dus
 Când s'o ști în lume d'un Vlădică tunsü.

CAPITOLŪ XXIV.

I NELLULU NUPTIALU.

În ziua de 8 Ianuariü 1849 trei nunți boeresci și una țărănescă se făceau la uă moșie de lingă Bucuresci a boerului Căpătină.

Catinca, fata din casă a acestui boerü, cu care lectorul a făcut cunoștință în Capitolulü XXII, se mărita în acea zi cu logofetulü Ion, isprămicellulü după acea moșie; căci și Catinca era tot din acellü satü, fata unui bietü sătenü scăpătatü.

Trecem peste orația ce se obiceiuesce la asemenea nunți ¹⁾ și care rechemă timpii primitivi ai Romanilor: scumpe și plăcute obiceiuri ce s'au conservat, p'ntre atâtea furtuni politice, din preună cu limbă, cu costume, și cu atâtea alte deprinderi, ce attestă originea noastră.

Venim d'adrechtulü la cununia Mirilor sătenü, pe care o descriem de preferință, ca mai pittorescă.

¹⁾ Veți acea orajiă în colecțiunaa de basme a D. Fundescu

În ziua nunței, collăcerii căllării cu bradul verde, cu pistole și cu stéguri tricolore, cu collaci și cu ploști de vină atârinate de gâtul său de oblincul cailor, precedau două caze mari, cu câte patru boi, ale cărora corne sunt vara ornate cu flori de câmp. Într'unul din acele două carre era Mirésa cu flori la cap și în costumul național, atât de pitoresc; însoțită de mamă-sa, de bunică-sa și de sócra mare; în cellă laltă carră erau părinții Mirilor cu bėtrînii lor, moși cu barbe albe, de la 80—90 de ani trecuți. Flăcăi, mēndrii ca bradul ce purtau, și în mijlocul lor Mirele cu flóre la căciulă, încurau micii lor ca focosi împrejurul celor două trăsuri. În fine, un cimpoyeru, un diblaru și un cobzară mergeau înaintea trásurelor, cântându din gură și din instrumente cântecul ce se obicinuesce la asemenea împregiurare:

Bine șede doi cu doi;

Și noi, puică, amēnduoi!

Flăcăii și collăcerii descărcău pistolele lor, chiuind de țif împuia auzul.

Astă-fel ajunseră Mirii și nuntașii la Biserica din satul M..., uă bisericuță de lemn, care rechiema locașurile sante din timpii primitivi ai creștinării acestor țerrēmuri, bine-cuvențate de Dumneđu. Mirii ședară în Biserică înaintea unei mese pusă sub policandru; câte un șfeșnic mare de lemn, cu făclii aprinse, era la drépta și la stânga mesei. Pe masă era crucea, evangeliul, cununiele și paharul cu vin.

Un păstor venerabil, a căruia consórtă ocupa primul loc în stranele destinate pentru femeii, începu serviciul logodnei, ș'apoi al cununiei.

Maș întēiu, luă inelele Mirilor, două inele simple ca și templu, ca și ómenii acellor locuți: obicei trecut de la Evrei la Romani, și de la Romani la Românii; aceia purtau inelele în mâna dréptă, și acestia îl pórta în mâna stângă. Ast-fel îl pórta pînă adă strănepoții lui Romulus. Romanii la început purtau toți inele de fer; însuși triumfătorii, d'asupra capului cădra ținea lictorii uă corónă de aur, purtau în degetul inellul de fer.

În memoria acestui obicei, chiar în timpul lui Plinie

naturalistul, bărbatul didea nevestei s'elle, în diao măritisului, unu inelū de ferū, simplū și fără piatră; în timpulū lui Tertulian, inellulū era de aurū sau de argintū; iar inellulū nupțialū (annulus nuptialis) să lăsa după mōrte acelluia care se desemna ca mostenitorū sau successorū.

Dând nașilorū faciū apprinse, păstorulū bine-cuvēntă de trei ori capetele Mirilor; și tāmāind apoi după obiceiū, citi rugăciunea prin care se chiamă bine-cuvintarea lui Dumneḑe ū asupra Mirilor.

Păstorulū luă apoi inellulū bărbatului cu care făcu cruce pe chipulū acestuia, și ḑisse de trei ori:

„Logodēscă-se robulū lui Dumneḑeū Iōn cu rōba lui Dumneḑeū Ecaterina; în numele tatălui, ș'allū fiinlū, ș'allū sântului spiritū; acum și pururea și în vecei de vecei; amin!

Si dāndū inellulū nașului, acesta illū pusse în mână drēptă a mirelui.

Assemenea se urmă și cu inellul Miressei, puindn'lū nașa în degetulū finei.

Dupe aceea nașulū schimbă inellele, dāndū Miressei p'allū Mirelui, și Mirelui p'allū Miressei.

„Prin inellū, ḑisse preotulū, s'a datū lui Josif domnia Egiptului; prin innellū s'a măritu Daniilū în Babilonia; prin inellū s'a arātātū adevērulū Tamariei; prin inellū în fine părintele cerescū s'a înduratū către fiul seū (omenirea) ḑicēndū: „dați inellū în drēpta lui (simbolulū puterii), și junghiați vițelulū „cellū grasū (simbolulū abondanței), și māncāndū să se veselească toți.“

Dupō terminarea serviciului cununiei, pe care toți il cunoscū, și este de prisosū a mai obosi cu acēsta pe lectorū, păstorulū ținu Mirilor următōrea orație, care se obicinuește mai cu sēmă pe la sate:

„Mirilor, ați auḑitū ce ḑice și sântulū apostolū Pavel, și sântnlū apostolū Iōn, fratele Domnului: că omulū nu pōte trăi singurū în lume; și d'aceea Dumneḑeū 'i-a făcutū lui într'adinsū soție, luată din cōsta lui; omulū e datorū s'o iubēscă, ca însuși trupulū seū, fiindū amēnduoī unū trupū; iar nevasta să cinstēscă pe bărbatū, bărbarulū țindu 'i locū de frate

mai mare și de părinte; plecându-se muerea bărbatului, cum se plăcă Biserica lui Christos; iar ceea ce dice apostolul Pavel că femeea sa se témă de bărbat, nu se pôte înțelege că bărbatul să'și bată sașă să'și necinstescă nevasta; căci nici Hristos nu batte Biserica, nici omul nu batte trupul seș, ci'l hrănesce și'l îngrijasce. Apostolul Pavel a înțeles că femeea să cinstescă pe bărbat, cum a cinstit ca fată pe părinții ei; și d'aceea dice Pavel: că și bărbatul și femeea lasă pe părinții lor, și să lipescă unul de altul, ca pruncul de sinul mamei, ca Hristos de Biserica; și odată împreună după lege, cum sunteți voi acum, nimeni nu mai pôte să'î desparșă, nici însuși Mitropolitul.

„Vedeți, creștinilor, voi, cari stați marturi la această însoțire, că Hristos, bine-cuvântând din preună cu ucenicii lui și cu maică-sa nunta de la Cana Galilei, și începând minunile lui din ziua aceea, a voit să arate prin această că bărbatul trebuie să se însoțescă cu femeea ce'și alles la vremea hotărâtă de Dumnezeu, spre a se înmulți ómeni pe pământ, și a'li stăpini pe ellă, făcând pământul roditor cu sudórea frunții; căci cu munca trebuie să câștige omul hrana lui; iar nu cerșind de pomână, ca orbii sașă ca calugării, care trăsescă ca trântorii cu miera albinelor; iar călugării nu trăsescă după lege, ci împotriva legii; fiind că și apostolii au fost însurați, și Episcopii, și preoții, și diaconii au fost însurați, atât la Ortodocși cum și la Papistași, pînă la desbinarea Papei de Patriarhul; d'atunci capii Bisericii appusului au hotărât ca să fie preoții neînsurați, ca să pótă Papa să'î aibă ca pe niște militari; căci holteii mergă în foc orbesce, nelăsând în urma lor nevastă și copii; iar preoții de Biserica appusului au rămas tot însurați; și d'aceea s'a păstrat țerra Românescă pînă azi: fiind că în vechime, sub Domni ca Mircea Vodă și Mihai Vitezul, când Tătarii și Turcii călcau țerra, preotul lua crucea într'ua mână, și spata în alta, și mergea de se lupta pentru cruce și pentru moșie; căci și preotul are țarina lui, și nevasta lui, și copiii lui, cum au și muncitorii, și țirgoveții, și Boerii; și il dóre inima de holda lui, și de casa lui, și de copiii lui, și de nevasta lui.

„Iar călugăria a înființat o nisce pusnicii leneși, cari le venia mai bine să ședă cu burta la sôre, decât să muncescă; le venia bine a mânca d'a gata, ca trântorii mierea albinelor; și au amăgit pe cei proști cu focul Iadului; ca să le dea averile lor, desmoștenind pe copii lor, sub cuvîntu ca să se roge călugării la Dumnezeu pentru cei păcătoși; când Hristos a ăis că ruga omului să fie *tatălă Nostru*, și să iubim pe aprôpele ca pe Hristosul, și să facem bine chiar celor ce ne facu reu.

„Apoi, fraților, ce caută călugerul în lume? Ducă-se în pustii, unde au trăit pusnicii; trăescă acolo cu burueni și cu lăcuste; iar nu în orașu, cu tot ce e mai bunu pe lume, fără să fie folositoru ômenilor. Dacă aru face toți oamenii ce facu călugării, trăind singuri și fără femei, apoi pământulu s'ar pus-tii. Căci și hearrele pădurelor, și passerile cerulu, și pescii din Mare, și gîngăniele duprin iarbă, și chiar florile, tôte vie-tățile de sub ceru și din apă, după pământu și de sub pământu, se însoțescu la timpul lor, cele de unu fellu cu cele de altu fellu; și se înmulțescu, și mărescu tôte în limba lor puterea și bunătatea lui Dumnezeu!

„De aceea, fraților, cei ce s'au sculat acum trei luni cu stégulu dreptății ș'allu frăției, cerend tôte câte le știți, aceia apostoli ai lui Hristosul sunt! Si binecuvîntat fie numele lor în veci!

— Amin! ăisseră cei de față.

„Și voi asemenea, cari ați fost martori la acéstă însoțire, fiți binecuvîntați!..

— Amin!

În timpul ăcesta, mulți din flăcăi și fete învîrtu hora în curtea Bisericeii, descărcând armele lor, și strigând:
Trăescă Mirii!

Iar când vedură flăcăii două călugărițe, cari veniseră și elle la nuntă, invitate de Agapia, le strigară flăcăii:

„— Aide, măicuțelor, lepădăți haina neără, și puneți la ureche florii de mirésă; c'ati audit ce a ăis moșu Popa; și veniți să jucăm și să cântăm împreună:

Bine şede două cu două ;
 Si noi, puică, amânduoi !
 Si risseră toţi cei de faţă.
 Iar bieteles maică, lăcrămând, diceau în gândul lor :
 „Aū cuvântū bieţii creştini ! căci călugăria nu e după
 legea lui Hristosū ş'a lui Moise ; iar noē să ne ierte Dumne-
 deū păcatele ; căci ne am deşteptatū în chinovie legate prin
 jurământū ; şi, fără voea noastră, am călcatū jurământulū ; căci
 omulū e omū ; şi Dumneḃeū a ḃisū :
 „Creşteţi şi vē înmulţiţi.“

ÎNCHEIERE.

În aceeaşi ḃi, 8 Ianuarīū 1849, şi tot la acea biserică, se
 cunună :

Agapia cu Ionellū,
 Marta cu Macarie,
 Elisa cu Iulianū.

Iulianū fusese şi ellū călugerū ; şi în timpulū Revolu-
 Ńiunii aruncasse rassa şi se făcuse professore ; însă numai rassa
 o lepădase, iar năravulū totū de călugăru, căci era unū in-
 triganţū şi unū ipocritū de prima ordine ; dar Elisa avea slăbiciune
 de ellū, fiind că deschisese ochii pe dēnsulū . . .

Macarie, care era foarte avutū, cum se ştie, îndestră pe
 Elisa asigurându'i dota într'unū immobilū.

Superiora Minodora murisse ; şi Marta putu lepăda şi ea
 rassa, cu binecuvēntarea arhierelui Meletie, care se ştie că
 era părintele ei.

Iulian şi Ionellū scăpasseră de persecuŃia boerilor şi a
 călugărilor prin influinŃa boerului CăpăŃina, care Ńinea de
 casa Caïmacanulū după atunci.

MulŃi din revoluŃionarii cei mai compromişi aflaseră adē-
 postū în monăstirile de maică şi de părinŃi ; numai în mo-
 năstirea X, unde Minodora fusese superiōră, se adăpostisseră
 vr'ua ḃece : amantele lor i Ńineau ascunşi în chilliele lor, hră-
 nindu'i ca pe nişce găşce, şi îngrijindu'i ca pe nişce copii ; pentru

care și amanții lor se arătară foarte recunoscători, depuind unii chiar viața lor ca ofrandă pe altarul Venerii...

Cei mai junți, ca să desfide pe persecutori, și ca să facă haz, erau îmbrăcați în vestminte de surori și de mame, și treceau ca consănginii ai amantelor lor.

Insuși Ionellu a stat și ellu vr'ună dece zile în acea mănăstire în costumul de sororă; nu însă în chillia Agapiei, ci a unei bătrâne, confidenta acestia; iar Agapia a știut a l ține în respect, strămutându-se în chillia Martei.

Astfel erau p'atunci obiceiurile călugărilor; astăzi s'au schimbat mult, încât am putea dice că cuvioși și cuviose, dacă nu sunt angeli, sunt oameni, cel puțin...

Ne rămâne a dice câte-va vorbe despre amăgitorul infortunatei Evghenia, cu care lectorul a făcut cunoștință în Capitolul III.

Când se dusse Ionellu în noaptea a doua ca să cobore mâncarea în închisorea lui (ce era un puț de piatră unde se assigura averea mănăstirii, în timp critici) află pe nenorocitul mortu: își sfărâmasse capul d'o piatră, în căderea sa.

Nenorocita Evghenie a murit esaltată.

Agapia și Marta, amice intime de pensionat, trăescă și azi fericite cu bărbații lor; iar biata Elisa a fost silită a se despărți de bărbatul ei, omu intrigant, gelos și brutal.

FINE